

LOS EVANGELIOS

Mazateco de Ixcatlán

Liga Bíblica[®]
INTERNACIONAL

Los Evangelios en el mazateco de Ixcatlán

Liga Bíblica Internacional versión electrónica 2010

Publicado por
© Liga Bíblica Internacional 2010

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.

No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.

Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Én tjatsiie Jesukristoo xikó ts'en kats'én'indó

San Matioo

Kuí xi'bi xi xta tjiie xi ya'anii Jesukristoo

(Rka 3:23-38)

1 Kuí bí xojon nínga kjit'a ja'eén xta xi xchaá Jesukristoo kui xi xta tjiie Ndabii, kó Ndabii ndii Abraam.

²Abraam na'mii Isaa, kó Isaa na'mii Jakob, kó Jakob, na'mii Judaa kojo nts'ie. ³Kó Judaa na'mii kó Natamar naaa Faree kojo Saraa, kó Faree na'mii Esroom, kó Esroom na'mii Araam. ⁴Kó Araam na'mii Aminadab, kó Aminadab na'mii Naasoon, kó Naasoon na'mii Salmoon. ⁵Kó Salmoon na'mii kó Narraab naaa Boos, kó Boos na'mii kó Narrut naaa Obeed, kó Obeed na'mii Isaii. ⁶Kó Isaii na'mii ree Ndabii, kó ree Ndabii na'mii Salomoo xi naa kamaá chjoón Uríaa.

⁷Kó Salomoo na'mii Roboam, kó Roboam na'mii Abíaa, kó Abíaa na'mii Asaa. ⁸Kó Asaa na'mii Josafaat, kó Josafaat na'mii Joraam, kó Joraam na'mii Usíaa. ⁹Kó Usíaa na'mii Jotaam, kó Jotaam na'mii Akas, kó Akas na'mii Esekiaa. ¹⁰Kó Esekiaa na'mii Manasee, kó Manasee na'mii Amoon, kó Amoon na'mii Josíaa. ¹¹Kó Josíaa na'mii Jekoníaa kojo nts'ie, nixtin nga tsanguínjo xta xi chjiani Israel nangui Babilonia.

¹²Kó nguije tsanguínjo nangui Babilonia Jekoníaa, na'mi kamánii Salatiel, kó Salatiel na'mii Sorobabel. ¹³Kó Sorobabel na'mii Abiud, kó Abiud na'mii Eliakim, kó Eliakim na'mii Asoor. ¹⁴Kó Asoor na'mii Sadook, kó Sadook na'mii Akim, kó Akim na'mii Eliuud. ¹⁵Kó Eliuud na'mii Eleesaa, kó Eleesaa na'mii Mataan, kó Mataan na'mii Jakob, ¹⁶kó Jakob na'mii Kosiee, xi'iin Nariyaa, naaa Kristoo.

¹⁷Boa ts'én ngayeje tjiie xta xi ya'anii ndeskande Abraam ngaskande Ndabii tienijón tjiie xta ma, kó ndeskande Ndabii ngaskande nga ikiyotjinguui xta Babilonia ti tienijón tjiie xta ma, kó ndeskande nga ikiyotjinguui xta Babilonia ngaskande nga katsen Kristoo tienijón tjiie xta ma.

Bì ts'én katsen Jesukristoo*(Rka 2:1-7)*

¹⁸ Bì kamá nga katsen Jesukristoo:

Nariyaa, naaa Kjisoo, ja boá je índá nga Kosiee kuixanjo, tanga nguindiee nga k'uíndojo xkjín, kamábe nga Asíén Nixtiin Néná ndi je kats'énka'a.

¹⁹ Kó Kosiee xi kama xi'iin Nariyaa, ngo nda xi kixi, kamámejénjiin nga kjoasoboá tsjaá nguindyikon xtaa. Kó kats'énkjó nga ta 'ma 'má kuil'jñá.

²⁰ Tanga tjienga tjíts'énkjó kui nií, ngo ndítsjiee Néná tse'échinii kó bí katsoó:

—Kosie', ji xi xta tjiie Ndabii, ngatá ndakinjín ma ji nga kuixenje Nariyaa, ngat'a ndi xí ya'a, Asíén Nixtiin Néná xí katsjaá. ²¹ Kó Nariyaa ngo ndi k'uiéé kó KJISO kuít'e ja'én, ngat'a kuí boá xi k'oxié'á xta naxíndaá kjoaa je xí ndyíts'en.

²² Ngayeje kui nií kamá ts'i'e nga kjetjosón ni xi katsó Néná nga katsáyaá nda chjinié'eén Néná nga bí katsó:

²³ Ngo tsakjin xongo ndi koa'a, kó ngo ndi k'uiéé, kó Emane sít'a ja'én.

Néná tikónjoná, tsó kui eén.

²⁴ Kó nga ja'aá Kosiee kats'én ni xi katsoó ndítsjiee Néná kó ixánjo chjoón.

²⁵ Kó nde kjié foyojojóin xkjín, nga kis'iee ngo ndi Nariyaa, kui xi KJISO ít'a ja'én.

Bì ts'én kijíatsijeen já kjíinkoón ndi ndi Kjisoo

2 Nguije katsen Kjisoo kía Belén ngo ndi naxíndaá xi chjiani nangui Judea, kui nixtin jan nga atíxoma nda re Erodee ngayeje kui naxíndaá. Kji'a jachó naxíndaá Jerusalén já kjíinkón xi kjindibá nínga fotjo ts'ueé, ² kó bí katsó nga asíya:

—¿Ñá tikón re ts'i'e xta judio xi s'e katseen?, ngat'a kamáya jin nga jatjo nño, nínga fotjo ts'ueé, kuí ni nga jé'e ni'ándikón jin.

³ Nga tsint'ieé kui nií nda re Erodee achichí nda kamaá kui kojo ngayeje xta naxíndaá Jerusalén. ⁴ Kó nguije ítikó ngayeje já nguitokoo chiná'mii kojo já chjiniékjoakitii naxíndaá, asíyaá ñání boá nga katsen Kristoo. ⁵ Kó kui jaá bí katsoó:

—Belén boá nínga katsen, ndi naxíndaá xi chjiani nangui Judea, ngat'a boá ts'én ít'a xojon nda chjinié'eén Néná nga bí katsó:

⁶ Kó ji Belén, ndi naxíndaá xi chjiani nangui Judea,

jíjin xi 'niú chichí jí

nguijiin xtitjón xi chjiani nangui Judaa.

Ngat'a k'ie kjetjojiin ngo xi xtitjón,

kuí xí kuíjeén ndiya xta naxíndaána xi chjiani Israel.

⁷Kó s'e Erodee tsíchjia 'majo já chjiniee, kó asíya chan chaan kui jaá nixtin nga kamáya nño, ⁸kó katsanguiya kui jaá ndi naxindá Belen, kó bi katsoó:

—Tanguínjú kiá, kó tasiyajnú ngayeje ni kjoaa kui ndií, kó nguije xchajnú t'íyajnú'un tsí'e nga kojo an kjuints'endikón án.

⁹Kó kui jaá nguije tsint'iee nda ree, kijí. Kó nño xi kamábe nga jatjo kiaa kijítjoón, ngaskande nga kasasien kui nño nínga tikón kui ndií. ¹⁰Nga kamábe kui nño achichí tsja kamaá. ¹¹Kó nga ts'as'ien nguiyaa kamábe ndi ndií kojo Nariyaa naaa ndií, kó asién tikoó kui jaá kó kats'éndikón kó iskjíx'á koxaa kó ts'axi'e ni xi ndyíya'aa ndií: Ngo xi ya'a tonsinié, ngo xi ya'a ndisijen, kojo ngo xi ya'a ndasjen. ¹²Kó nguijin njñaá ki'míyaa nga nguiti kiajin koeje nínga tikón nda re Erodee, kó s'e kje'e ndiya kijí nga kijí nguini nangui.

Bí ts'én kijjo xi xchaá Kjisoo xtjieen Ejipto

¹³Kó nguije kijí já chjiniee, ngo ndítsjiee Néná je'echjiajo nguijin njñaá Kosiee kó bi katsoó:

—Tisítjin ji kó tiyíje ndií kojo naaa, kó tanguínjú nangui Ejipto kó kia tindyionjú ngaskande nga an xi boá xian án, ngat'a Erodee kongase ndií tsí'e nga sa'ínk'ién.

¹⁴Kó jastjien Kosiee, iskjíbe ndií kojo naaa, kó nga jñoó kijjo nangui Ejipto, ¹⁵kó kia kis'indo ngaskande nga k'ien Erodee, tsí'e nga jatjosón ni xi katsoó Néná nda chjinie'eén nga bi katsoó: “Nangui Ejipto tsíchjiaña ndina.”

Bí ts'én katsanguiya Erodee nga kini'ánk'ién jakjindí xixi

¹⁶Kó s'e nga kamákjin Erodee nga ts'ennchajo já chjiniee, achichí kats'énxhán, kó katsanguiya tsí'e nga kini'ánk'ién ngayeje jakjindí xí'in xi nguindiee nga jó noó xi síndo ndi naxindá Belen kojo ngayeje ndi nangui xi síndo t'a kui nguindiee, ngat'a askosoón nixtin xikó katsoó kui já chjiniee. ¹⁷Kó s'e boá ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Jeremíaa nga bi katsoó:

¹⁸Ngo nda kanda'yaá nangui Rama,
nda xi ts'énkjandá kojo xi nima tjítsó kjoaa nga on kjimaa,
Narakee boá xi ts'énkjandaá ndií,
kó kamámejénjin nga kini'ándajoon
ngat'a je jesón ndií.

¹⁹Tanga nguije k'ien Erodee, ngo ndítsjiee Néná tsíchjiajo Kosiee nguijin njñaá kia nangui Ejipto, kó bi katsoó:

²⁰—Tisítjin, chjabe jí ndií kojo naaa kó t'enje ji nangui xta Israel, ngat'a je k'ien ngayeje xi kamámejeén kats'énk'ién ndií.

²¹Kó Kosiee jastjien kó kijjo ndií kojo naaa kia nangui Israel. ²²Tanga nga tsint'iee Kosiee nga ndií Erodee xi 'mí Arquelao tikón ree nangui Judea

katsakjonni nga kia koje, kó nguije ja boa je katsáyaá Néná ngu^ujin njñaá, tasá nangui Galilea kijí. ²³Kó nga jachó kiaa, kia kis'indo ndi naxindá Nasaret, tsi'e nga jatjosón ni xi katsó já chjinie'eén Néná nga bí katsó: Nda nasareno k'uin.

Bí ts'én ínijmi Jua Bautistaa eén Néná

(Marko 1:1-8; Rka 3:1-9, 15-17; Jua 1:19-28)

3 Kui nixtin jan jachó Jua Bautistaa nga ínijmi eén Néná kia nangui kjitiya xi tikón nangui Judea, ²nga bí katsó:

—Tí'ank'oyajnú yojojnú kjoaa ni xi ndajín kji'i xi ndyini'ánjnu, ngat'a Néná je kotíxoma.

³Ngat'a kuí ni xí'bi xi tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bi katsó:

Nda'yá ngo nda xi kjandayá nangui kjitiyaa xi bí tsó:

“Tí'jñandajnú ndiyaá Ndiaa,

tí'ankixijnú ndiyaá kui.”

⁴Kó Juaa njño xi tsajá tsjaa cho to'oyits'en kamánda ni kó ngo tjixin íkjá ndáyaá, kó chjooa kojo tsjién xí 'bé nguindie k'ijná jan xí iskjinie. ⁵Kó jataxie xta xi chjiani naxindá Jerusalén, ngayeje xi chjiani nangui Judea kojo ngayeje nangui xi chjiani nínga tikón ndeje Jordaan, ⁶kó Juaa atínda kui xtaa ngu^ujiin ndeje Jordaan, kó kia katsáya jeé.

⁷Nga kamábe Juaa nga achichí má xta fariseo kojo xta saduseo xi jachó nínga ts'énbotínda, bí katsoó:

—íXta xi tjiee ye'! íYá xí boa katsójnú nga kama kuiyojnú kjoaxchaán Néná xi je kjimatiñaá? ⁸Tasá tí'ánjnu ni xi kokó nga je kini'ánk'oyajnú yojojnú, ⁹kó ngatá bijín ts'en fojintakónjnu: “Tjiee nda xi 'mí Abraam ndokjoa ñá”, ngat'a xiyájnú'un nga tsi Néná xi mejeén ngaskande kui ndijoo kama sa'ín xtatjiee Abraam. ¹⁰Kó tí je tikónda jachaa tsi'e nga kotie yaá ngaskande jamaa, ngat'a ngayeje yá xí jmí to xi nda tsjájín, bichá kó ngu^ujin ndi'í jan bichijmijin. ¹¹An, nga jakoxi ndójoa xí botínda án tsi'e nga si'ank'oyajnú yojojnú kjoaa xikó ts'en tindyionjnu, tanga xi jaskan an ndibá, tjín ngaseé nga'niú, kó nde tsoboájinna nga skjíndóo tjixíndiee, kó kuí xí Asién Nixtiin Néná kojo ndi'í xí kotíndánijnú. ¹²Je ts'énya'a ngu^uya tsja ni xi sa'intsjie to ndsokoan nñoo nga xín sa'ínkja'a xtjiee. Kó kjoa'átjó to ndsokoan nñoo ngu^uindie nínga xíndyíá, kó kui'ítí xtjiee ngo ngu^ujiin ndi'í xí jmí nixtin k'o.

Bí ts'én kastínda Kjisoo

(Marko 1:9-11; Rka 3:21-22)

¹³Kó s'e Kjisoo jatjoni nangui Galilea kó kijí nínga tikón ndeje Jordaan tsi'e nga kia Juaa kotínda. ¹⁴Tanga Juaa kamámejénjin, kó bí katsoó:

—Jí xí kotínde ní katsaki, kó za tasá jí kjoé'e echin ní?

¹⁵Kó Kjisoo bí katsoó:

—Te'éndié ji ngot'e, ngat'a chjien nga si'ankjatjosón ngayeje ni xi kixi nguindyikon Néná.

Kó s'e Juaa atíndá Kjisoo. ¹⁶Kó nguije kastindá Kjisoo, jataxie nguujin ndójoaa, kó katjox'a ndi'ak'ajmi jan kó kamábe nga jatjajen Asién Nixtiin Néná nga ja kji'i tójo má kji'i, kó kjindibánié Kjisoo. ¹⁷Kó kanda'yá ngo nda ndi'ak'ajmi jan xi bi katsó:

—Kuí xi'bi xi ndi tjóna, 'niú tsjatjinna ngat'aa kui.

Bi ts'én kachjat'ayákón Kjisoo

(Marko 1:12-13; Rka 4:1-13)

4 Kó s'e Asién Nixtiin Néná kijjō Kjisoo nangui kjitiyaa, tsi'e nga xindajín ndiabloo skót'ayákón.

²Kó nguije yichán nixtin chojo yichán nixtjien nga kis'ijña kjindía, kamábojoó. ³Kó xi kjit'ayákónná jachókoón Kjisoo tsi'e nga skót'ayákón, kó bi katsó:

—Tsi jakoxi nga ndií Néná jí, boa t'ín ji nga pan ngatama kui ndijoo.

⁴Tanga Kjisoo bi katsó:

—Je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Jmí tsi ta pan tsí xi k'uijñá ni ngo xta, chjiénrii ngayeje én xí fotjonii ts'oa Néná.”

⁵Kó s'e xindajín ndiabloo kijjō Kjisoo naxindá tsjie Jerusalen, kó kia asiénsón nk'aa nangoxii, ⁶kó bi katsó:

—Tsi jakoxi nga ndií Néná ji, tjaminguí vojoo, ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó:

Néná sanguíya ndítsjiee tiña nínga tindyin,

kó tsja koó'niúnií,

tsi'e nga ngojín ndijō stinguí ndsaki.

⁷S'e Kjisoo bi katsó:

—Ti bi ti tsó xojon eén Néná: “Kamájín chjít'ayékín ji Ndiáa kui xi Nee.”

⁸S'e ti kijjō nguini xindajín ndiabloo ngo k'ijñá xí 'niú nk'a, kó akoó ngayeje nguindie nínga botíxoma xi tjín ngasondiee chojo kjoaje xi tjiín, ⁹kó bi katsó:

—Ngayeje kui nii xi tsjaa, tsi kosint'é ní tikoo nga si'indikín ní.

¹⁰Kó s'e Kjisoo bi katsó:

—Chjéndiyáa, xindajín Satana', ngat'a je kjit'a xojon eén Néná nínga bi tsoó: “Ndiá xi Ne tse xí ti'indikín jí, kó ta kuí tsí xi si'in ji xaá.”

¹¹Kó s'e kui xindajín ndiabloo xín kiji kó kats'énkjiin vojoo Kjisoo, kó jachókoón Kjisoo ndítsjiee Néná xi kats'énseén.

Bi ts'én its'iyanií Kjisoo nga kats'én xaá

(Marko 1:14-15; Rka 4:14-15)

¹²Kó nga tsint'ie Kjisoo nga Juaa ndoboya tji'yá, kiji'oyá nguini nangui Galilea. ¹³Kó ijñamasien naxindá Nasaret, kó naxindá Kapernaum kiji'ijñá, kui nguindiee tiña ndójoa tsie xi tikón nangui Sabulon chojo

Neftali tikón, ¹⁴tsi'e nga jatjosón ngayeje ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bī katsó:

¹⁵Nangui Sabulon, kojo nangui Neftali,
ndiya xi fí ni ndachíkoón, ngándaá ndejé Jordaán,
nangui Galilea nínga tjin xta xi judiojín.

¹⁶Xta xi kis'indo jñoó, je kamábe ngo ndi'í xí je,
ngo ndi'í je kats'éntsijeén ngayeje xta xi kis'indojñojo kjoaboyaa.

¹⁷Ngaskande koó kji'a íts'iyanií Kjisoo nga ínjimi eén Néná, kó bī katsó:
—Tí'ank'oyajnú yojojnú, ngat'a Néná je kotíxoma.

Bī ts'én tsíchjiaa Kjisoo nijún já xí tsooba tjió

(Marko 1:16-20; Rka 5:1-11)

¹⁸Kó nga tso'ba Kjisoo t'a ndachíkon xi tikón nangui Galilea, kamábe jó já xí nts'ie maa xkjín xí ndyimején nda'ya nguujin ndachíkoón, ngo xi 'mí Ximó xi tī Peé ki'mií nga kojo ngo xi 'mí Jandre. ¹⁹Kó Kjisoo bī katsoó:
—Ndibá tjinguijnú'un, kó án xí sa'injnú'un nga tasá xta xi k'uitíkoónú xikoó tsi tjió xi kondoboajnú.

²⁰S'e kui jaá tī kji'a índomasien nda'yaa, kó kijítjinguí Kjisoo.

²¹Nguichí kijí Kjisoo, s'e kamábe nguini ngui jó já xí nts'ie maa xkjín, já xí ndi mánií Sebedeo, ngo xi 'mí Sandiyá, s'e ngo xi 'mí Jua, ndibatjinguíjnú'un katsó Kjisoo. ²²Kó kui jaá índomasien tjtoso jee kojo na'mií, s'e kijítjinguí Kjisoo.

Kjisoo bī ts'én akóyáa kojo kats'éndaya kjín xta

(Rka 6:17-19)

²³Kó Kjisoo kijí ngayeje naxindá xí chjiani nangui Galilea, nga akóyá éntjatsiee Néná ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó ínjimi kjoaa nínga botixómá Néná kojo kats'éndaya ngayeje xta xi tjiín ngo chi'in kojo xi oon. ²⁴Kó tajñaní nga kanda'yá ni xi kats'én Kjisoo, ngayeje nguíndie xi chjiani nangui Siria, kó tsanguínjoó ngayeje xta xi tjiín ngo chi'in, ngayeje xi oon, kojo xi tjiín asién níxtin xi ndajín, kojo xi tjiín kjoandasén, kojo xi tjiín chi'in 'meya, kojo xi majín fí, kó Kjisoo kats'éndaya kui xtaa. ²⁵Kó achichí má xta xi kijítjinguí xi chjiani nangui Galilea, Dekapoli, Jerusalén, Judea kojo ngayeje naxindá xi síndo t'a ndejé Jordaán.

Bī ts'én akóyá Kjisoo ngo ngasón tjingui

5 Nga kamábe Kjisoo nga achichí má xtaa, ngo tjingui kijíkjijin nínga kis'ijñando, kó xta tsi'e kijíkontiñaa, ²kó bī katsó nga akóyáa:

Bī ts'én akóyá Kjisoo 'yá xta xi tsja tjiín nguindyikon Néná

(Rka 6:20-23)

³—Achichí ra tsjaa xta xi nima síndo inimaa, ngat'a kuí xí tsi'e kama nínga botixómá Néná.

⁴Achichí ra tsjaa xta xi ndyikjandá, ngat'a kuí xí sakoó kjoani'ándajon.

⁵Achichí ra tsjaa xta xi nt'ié'én, ngat'a kuí xí sakoó t'anangui xi katsó Néná nga tsjaná.

⁶Achichí ra tsjaa xta xi bojó kojo xíndaá nga kixi kamaseen, ngat'a kuí xí stsiéé

⁷Achichí ra tsjaa xta xi nima maa, ngat'a kuí xí kjochó'á kjoanimatakoón Néná.

⁸Achichí ra tsjaa xta xi tsjie inimaa, ngat'a kuí xí skuie Néná.

⁹Achichí ra tsjaa xta xi ndyimongase kjoaxioó ngasondiee, ngat'a kuí xí ndii Néná k'uuiín.

¹⁰Achichí ra tsjaa xta xi tjimíyotjinguui tangat'anií nga ni xi kixi ndyits'en, ngat'a kuí xí tsi'e nínga botíxomaa Néná.

¹¹Achichí ra tsjajnú jún kji'a nga xtaa ch'o katsojnú kojo nga sa'ín'bokiejnú, nga tangat'anií an kongatjinguinjú nga sa'ínkjién ngayeje tokoya ni xi ndajín nga kui'índiso. ¹²Tsja ngatamájnú kojo tsja ngat'iejnú, ngat'a ta nisién je ni xi sakojnú ndi'ak'ajmi jan, ngat'a boa ti ts'én ikiyotjinguui já chjini'e'én Néná xi tjón kis'indo ta boajínni jún.

Bi ts'én íjñá chjioa Kjisoo kjoaa naxaa kojo ndi'í

(Marko 9:50; Rka 14:34-35)

¹³Jún xí naxaa t'ananguui, tanga tsi nguítí ndiájín kama naxaa, ¿kó ts'én kamandiá nguini? Je nguítí jmí ni chjijín, ta tsi'e nga kuichíjmi tsí nditsen jan tsi'e nga tsjanié xtaa.

¹⁴Jún xi ndi'í ngasondiee. Ngo naxínda xi tikón ngo nguíndie nínga nk'a, kamájín k'uuijñá 'má. ¹⁵Ti nde kamájín k'uítí ngo ndi'ixó tsi'e nga nguindiee ngo kojo k'uuiyá, a mí tsí tasá ngo nguíndie nínga nk'a k'uuijñá tsi'e nga sa'íntsijeen ngayeje xta xi tjín kuí nguíya ndi'aa. ¹⁶Boa ts'én ngatí ndi'íjnú nguindyikón xtaa, tsi'e nga skuie ni xi nda xi ndyini'ánjnú, kó ngayejejnú nga ko'eéjnúu kjoaje Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmi jan.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kjoakitii

¹⁷Ngata ni'ánkjójínjnú nga an kjo'é'e ts'enkjié an kjoakitii kojo tsi ni xi kats'én'indó já chjini'e'én Néná, tasá kjo'é'e an tsi'e nga kjojtjosón.

¹⁸Ngat'a jakoxí ni xi xiánjnú'un nga tjienga tikón ndi'ak'ajmii kojo t'ananguui, nde ngojín nii kjoakitii xi xtjo'óxiín ngaskande nga je jatjosón ngayejee. ¹⁹Kuí ni nga tsi ngo xta xi sa'ínkijatjosónjín ngo kui kjoabotíxomaa, nda tsi ngo xi ta nisién 'niú chichí, kó tsi kokóyaa xtaa tsi'e nga sa'ínkijatjosónjín, kuí xí chichí si'an nga kotíxoma Néná. Tanga ngayeje xta xi sa'ínkijatjosón kojo xi kokóyaa kje'e xta nga sa'ínkijatjosón kui kjoabotíxomaa, achichí je si'an kia nínga botixómá Néná. ²⁰Ngat'a xiyájnú'un nga tsi kuitjátjonjínjnú já chjiniékjoakitii kojo xta fariseoó nga ni xi kixi si'ánjnú nguindyikón Néná, jmí nixtin kuitjás'ienjnú nínga botixómá Néná.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga ni'ánxchán

(Rka 12:57-59)

²¹ 'Jún je kanda'yájnú ni xi ki'míí xta xi xchájnú nga bì ki'míí: “Ngata ni'ínk'injín ji, ngat'a xi sa'ínk'iéén ngo xta, kamajérií.” ²² Tanga an t'íxian an nga ta 'yání xi sa'ínxchánjo nts'ie, kamajeé, kó ta'yaní xi kitikjoa katsoo nts'ie, jáxaá sa'ínjeé, kó ta'yaní xi tsabé katsoo nts'ie, kuí boá xí je mejeén koeje nguujin ndi'íí ndoboank'ieen.

²³ 'Kó kuí ni nga, tsi ngo chjie kich'é ji xi k'uúchin ní nínga tikón nchandikoón Néná, kó tsi kji'a kjoa'átsjieen nga ch'o kich'é ji nts'ie, ²⁴ t'a nínga tikón nchandikoón Néná t'íjñí ji chjiee, kó tjón ma ra t'en kjandee nts'ie, s'e ndibé guiní kó t'i'ínk'as'iin Néná chjiee nguujee.

²⁵ 'Tsá t'índeje kondraa, tjienga ndyimonguúnjún nguuya ndiyaá, ta boajíin tsi ne ndi'amasieen sa'ínk'as'ieen ji, s'e ne ndi'amasieen sa'ínk'as'ieen ji nda xi konda ndoboyaá, kó nguuya ndoboya konanguís'ieén. ²⁶ Jakoxi ni xi xiaan nga kjotjéjín ji ngaskande nga ik'íchjí jí ngayeje ton xi tjtjiéén.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga majín ni'ánt'aa kjoa xingui

²⁷ 'Jún je kanda'yájnú ni xi je ki'mí: “Kamájín si'int'ee kjoa chjóon kojo tsi xi'ín.” ²⁸ Tanga xiyájnú'un nga tsi ngo nda xi skotsjieen ngo chjóon tsi'e nga sa'ínmején, je kats'ént'aa kjoa chjóon nguuya inimaá.

²⁹ 'Kó kuí ni, tsi ndyikin xi fojnií konguijeé, 'naxié ji kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi chíí vojoo xchaja, ta boajíin tsi ngayeje vojoo koeje nguujin ndi'íí ndoboank'ieen. ³⁰ Kó tsi ndse kixi konguijeé, tichét'e kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi chíí vojoo xchaja, ta boajíin tsi ngayeje vojoo koeje nguujin ndi'íí ndoboank'ieen.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa xta xi 'bínido xkjín

(Matio 19:9; Marko 10:11-12; Rka 16:18)

³¹ 'Tí je ki'míya nga: “Ta'yaní xi sa'ínch'o chjóon kama tsjaá ngo xojon nínga je índo xkjín.” ³² Tanga an xiyájnú'un nga ngo nda, ta kji'a tsi nga kama kui'íjñá chjóon tsi kje'e xí kji'íjñajo. Tsi taxkiya kui'íjñá kjoaa kje'e ni, ts'én tsjandieríí nga sa'ínt'aa kjoa. Kó tsi kui naa kuixan guiní, kui kojo xi'in xi kuixanjo ndyits'én je.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga nguiboanéná 'mí

³³ 'Tí boá tí ts'én je kanda'yájnú nga bì ki'míí xta xi xchájnú: “Ngata nguiboanénájín 'míjnú kjoaa ngo ni xi ndiso, tasá t'i'ánk'atjosónjún Néná kjoaa ni xi k'uinjún.” ³⁴ Tanga an bì xiánjún'un: Kji'a nga ngo ni si'ánjún ngata nguiboanénájín 'míjnú nga ja'eén ndi'ak'ajmii si'ánk'ienjún, ngat'a kuí xí nínga botíxomaa Néná, ³⁵ tí nde nga ja'eén t'ananguiijín ni'ánk'ienjún ngat'a nguindie nínga sikónsón Néná boá, tí nde nga ja'eén naxindá

Jerusalenjin ni'ankjienjnu, ngat'a kuí xí naxindaá nda Re xi 'niú jee. ³⁶Ti nde nga takojinjnú ni'ankjienjnu nga nguiboanéná k'uinjnú, ngat'a nde kamájinjnú si'an jmajnú kojo tsi si'antiboájnú ngo tsjatokójnú. ³⁷Tasá kji'a nga kondókoajnú, “joon” t'injnú tsi ngo ni xi joon, kó “jmí” t'injnú tsi ngo ni xi jmí, ngat'a ngayeje ni xi ngasee tsi'e xi ndajín boá.

Bí ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga ni'an ngojo

(Rka 6:27-36)

³⁸Jún je kanda'yájnú nga bí ki'mí: “Tsi tjín xi k'oxié ngo ndyikin, ti 'naxié ngo ndyikon xi boá kats'énjoo, tsi tjín xi k'o'jen ngo ni, ti ch'ijín ji ngo tsi'e xi boá kats'énjoo.” ³⁹Tanga an bí xiánjnú'un: Ngata jmí ni ni'injejin ji kui xtá xi ndajín, tasá tá 'yání xi kot'a t'anijin xi fojnií, te'ée t'anijin xi skoón tsi'e nga kui'eé nga, ⁴⁰kó tsi tjín xi kotjé'tá'íin tsi'e nga kjoa'áxiín chingáa, tasá te'ée kojo njño xi kjit'a ngaxten, ⁴¹kó ta'yaní xi sa'íin kjoa'niu tsi'e nga x'ie ji ngo ch'a ngaskande ngo kilometro, t'en ji kó ch'e ji kui ch'aa ngaskande jó kilometro. ⁴²Tsi tjín xí kui'aa ngo ni, te'ée, kó ti'inseen tsi tjín xi kuiyaa ngo ni.

Bí ts'én akóyá Kjisoo nga chjien nga si'antjó xingui

(Rka 6:27-28, 32-36)

⁴³Jún je kanda'yájnú ni xi je ki'mí: “Tjó ti'in ji ngayeje xtaa, kó ch'o ch'e xtá xi kondraa.” ⁴⁴Tanga an bí t'ixianjnú'un: Tjó ti'ánjnú xtá xi kondrajnú, ti'anchikonñéjnú xtá xi ch'o tjítsójnú, nda ti'anjojnú xtá xi ch'oo jún, ndokjoajnú Néná kjoaa xtá xi ch'o tjíts'enjnú kojo xi ndyimongatjinguijnú, ⁴⁵tsi'e nga ndií Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmi jan kamájnú, ngat'a kuí xí tsjaá ts'ueé xtá xi nda kojo xi ndajín, kó kuí xí ts'enká'aa stse xtá xi kixi kojo xi kixijín. ⁴⁶Ngat'a tsi tá kuí tsí xtá xi tjoó jún xi si'antjójnú, ¿mí ni xi nda xi sakojnú? ¿A mí tsí ngaskande xtá xi foa'á'yá ton xi machjítjé nií xi ts'én kuí nií? ⁴⁷Kó tsi tá nts'íé tsí xi si'intinde, ¿mí tá ni xi tini'ín ngase? ¿A mí tsí ngaskande xtá xi judiojín xi ts'én kuí nií? ⁴⁸Chjien nga kixi ngatamájnú kíkó má ts'en kixi Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi jan.

Bí ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kóts'en nga ni xi nda si'an

6 'Ngata nguindyikon xtajín ni'ánjnú kji'a nga ngo ni xi kixi si'ánjnú ngo xtá, tsi'e nga skuie nga nda ndyini'ánjnú, tsi boá si'ánjnú, Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmi jan tsjajínjnú ni xi je tikóndaá. ²Kó kuí ni nga, kji'a nga ngo chjie ko'e'ejnú, ngata jmí trompetá ni'ankjaniejínjnú nguindyikonjnu, xikó ts'en xtá xi jókjen xi nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kojo nguiya ndiyatié chjia, tsi'e nga xtaa skuie'ndikón, jakoxi ni xi xiánjnú'un nga kui xtaa je tikoón ni xi sakoó. ³Kó kji'a nga ngo chjie ko'e'é ji, nga skuiejín ndse skoón ni xi sa'ín ndse kixi, ⁴tsi'e nga kui chjiejé jmjín xi skuie, kó Na'mii, xi be ngayeje ni xi 'ma ni'an, tsjaá ni xi tsoboaá nguindyikon xtaa.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kóts'en kondókjoaa Néná

(Rka 11:2-4)

⁵Kó kji'a nga kondókjoée Néná, ngata boajín ni'ánjnu xikó ts'en xta xi jókjen, ngat'a achichí tjoó nga chjiaa Néná nga mindyiakixi kia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná koje nijon ndiyátié, ts'ie nga ngayeje xta xi skuie, jakoxi ni xi xiánjnu'un nga kui xtaa je tjisákó yéjeé ni xi tsoboaá nga sakoó. ⁶Tanga ji, kji'a nga kondókjoée Néná, ngo nguiya'ma titjás'in, t'íchjé'ní jí ngantjoaa, s'e ndokjoée Na'mii xi tikón nínga 'maa, kó kui Na'mii xi be ni xi 'ma, je tikóndaá ngo ni xi tsjaá.

⁷Kó nga kondókjoée Néná, ngata ti kui ti kuijín ni ndokjoe, xikoó xta xi judiojín, ngat'a ts'énkjó kui xtaa nga kji'á boá nga kuint'ieé Néná kji'a nga tsie én chjia. ⁸Ngata boajín ni'ánjnu xikoó kui xtaa, ngat'a Na'mijnú je be ngayeje ni xi chjiénjnu, ngaskande nguindiee nga chji'ájnú. ⁹Bì ts'én ndokjoajnú Néná:

Ji Na'mi tsajín xi tindyin ji ndi'ak'ajmi jan,
ngatamatsjie ja'éen.

¹⁰Ngatama k'iee ngo nguindie xi ji kotixome.
Ngatama ni xi mejeén k'ie t'ananguii
xikó kjima ndi'ak'ajmi jan.

¹¹Te'éjne ngot'e ni xi xiniejín ndyiojón ndyiojón.

¹²Kó t'i'injetakínjne ni xi tjtjienjne jin,
xikó ts'en ni'ánjetakónjne ngayeje xta xi tjtjieén tsajín.

¹³Kó ngata boe'éndiejín ji nga chjít'ayákónjne,
xín t'inkje'ejne ni xi ndajín, ngat'a jí tse nguindie nínga botíxomaa,
nga'niuú koje kjoajee, ngatsjé nixtin. Boa kji'i.

¹⁴'Ngat'a tsi si'anjetakónjnu xta xi ch'o tjíts'enjnu, ti boá ti ts'én sa'injetakónjnu Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmii, ¹⁵tanga tsi si'anjetakónjnjnu xta xi ch'o tjíts'enjnu, ti boá ti ts'én Na'mijnú sa'injetakónjnjnu kjoach'okji'i xi ni'ánjnu.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga ni'án kjindia

¹⁶Kó kji'a nga si'ankja'ájnú kjindia vojojnú, ngata boajín ni'ánjnu xikoó xta xi jókjen, ngat'a kui xtaa ndasen 'bijná kjen ts'ie nga ngayeje xi skuie nga kjindia ndyits'enkja'a vojoo, jakoxi ni xi xiánjnu'un nga kui xtaa je tjisakoó ngayeje ni xi tsoboaá nga sakoó. ¹⁷Tanga ji kji'a nga si'inkje'e kjindia vojoo, tanjín kjen, kó nanguijin ndasijen taki, ¹⁸ts'ie nga xtaa skuiejín nga kjindia tini'inkje'e vojoo, ta ngo tsi Néná xí Na'mii xi ngatamabe, ngat'a kui, ngayeje ni xi tji'maá xi be kó kuí xí tsjaá ni xi je tikóndaá.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kjoachoon ndi'ak'ajmii

(Rka 12:32-34)

¹⁹Ngatá jímí kjoachon kojo ni xi chjí 'b'íjñatjójínjnú k'ie t'ananguui, nínga cho'indaa kojo xt'aán sa'ínkatsón kojo nínga chejeé sa'ín ngo tixa s'e kjojo. ²⁰Tasá nda tsi ndi'ak'ajmi jan chja'átjójnú kjoachon, nínga cho'indaa kojo xt'aán sa'ínkatsónjín, kó nínga chejeé jímí tixa ts'énjín ts'ie nga kjojo. ²¹Ngat'a nínga tikón kjoachonjnú, tì kìa k'uujñá inimajnú nga.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa ndi'ixoó yojoná

(Rka 11:34-36)

²²Ndi'ixoó yojoná kuí xí ndyikón, kó kuí ni nga, tsi nda ndyikin, ngayeje yoojo nga k'uiéé ndi'í, ²³tanga tsi ndajín ndyikin, ngayeje yoojo nga k'uujñájñó. Kó tsi jñoó ndi'í xí tjiín yoojo, achichí ra 'niú jño kamaa.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kjoachoon

(Rka 16:13)

²⁴Nde ngojín xta xi jó ndia sa'ínseén, ngat'a ngo ch'o kamaa, kó xi ingoo tjó kamaa, kojo tsi ngo ndasen kamaa, kó xi ingoo ndasenjín kamaa. Kamájín mosoo Néná kojo mosoo kjoachoon kamájínú.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga Néná koon ndii

(Rka 12:22-31)

²⁵Kuí ni nga bì xiánjnú'un: Ngatá ndajín majnú kjoaa kjoamindyionjnú, kjoaa mí ni xi xiniejnú kojo mí ni xi s'iojnú, kojo kjoaa yojojnú, kjoaa mí njño xi xchajájnú. ¿A chjójín ngasenií kjoamindyioon tã boajíín ni chiniee, kó a chjójín ngasenií yoojo tã boajíín njño xi chajaá? ²⁶Tsitsjén chiboayajnú nisie xi tjín nk'a jan, nga jímí ni 'bitjiejín, tì nde jímí ni maxchájín, tì nde jímí ni foa'átjójín nguindie nínga chja'átjój ni xi maxchaá, tanga Na'miná xi tikón ndi'ak'ajmii tsjaá ni xi kjinie. ¿Kó a chjójín ngasenií jún tã boajíín nisiee? ²⁷¿'Yá ní jún xi kamaa nga masien metro sa'ín nk'a ngase yoojo nga 'niú nda kamaa?

²⁸¿Kó mí kjoa nga nda kamájínú kjoaa njño xi xchajájnú? Tsitsjén chiboayajnú naxó xí tjín nguujín k'ijñaá, kóts'en kjimaxchá, kó ts'énxájín tì nde jímí njño kjóyájín, ²⁹tanga xiyánjún'un nga nde nda re Salomoo, nda tsi tsie kjoaje kis'iee, kamájín tsajá ngo njño xikoó xi boajá naxoo. ³⁰Kó tsi kui k'ijñaá xí ngot'e tikón nguujín k'ijñaá kó ndyiojón ngo nguuyaa ngo orjno je kití, boaj ts'én ts'énkajá njño Néná, ¿ja kó kji'í ngase ni xi sa'ín Néná kjoaa jún? ¿Ánní nga tá chiboa s'ijinjnú! ³¹Kó kuí ni nga, ngatá ndajín majnú nga bì k'uinjnú: “¿Mí ni xi xinie, mí ni xi s'io, mí ni xi xchajá?” ³²Ngat'a ngayeje kui nií xi mongase xta xi judiojín, tanga jún tikónjnú ngo Na'mi xi tikón ndi'ak'ajmi jan xi je be mí ni xi chjiénjnú. ³³Tanga tasá tjón ma ra tindyiséjnú nga si'ankjatjasónjnú kjoabotíxomaa kojo kjoakixii Néná kó ngayeje kui nií, tã s'isonrií nga sakojnú.

³⁴Kó kuí ni nga, ngata ndajín majnú kjoaa ni xi kama ndyiojón, ngat'a ndyiojoón k'uiérií ni xi nda kamaa, je nda kji'i nga, nga ngo nixtiin tjiín kjoaxtii.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga ndikón nga fonguita'in jé ngo xta

(Rkq 6:37-38,41-42)

7 'Ngata fonguita'injínjú jé ngo xta, ts'le nga jmíjín xi skjíníniéjnu ngo jé. ²Ngat'a xikó ts'en ndyinfonguita'injínjú jé ngo xta tì boa tì ts'én kjonguita'injínjú jún jé, kó tì kuii yachíboa xi si'ankjiénjú nga xi x'ichíboajnú, tì kuii xi si'ankjién nga x'ichíboajónjú jún. ³¿Kó ánní nga xtjié xi kjingui ndyikon nts'ie titsitsijíin, kó yéjín ji yá t'ién xí kjingui ndyikin ji? ⁴¿Axá kóts'en bí sée nts'ie: “Te'éndiényí nga k'oxié an xtjié xí kjingui ndyikin, nga ta kó kjingui yá t'ieén tse”? ⁵¡Jókjen! tjón ma ra 'naxié ji yá t'ién xí kjingui ndyikin, s'e nda kamatsijeén ts'le nga xchie ji xtjié xí kjingui ndyikon nts'ie.

⁶'Ngata ni xi tsjiejín xi boe'éjnu nñaá, tì nde ngata k'ajín fojmijnú to ixkí xi chjí kjen chingaa, ngat'a tsi tsjanié kamaxi kui nií, kó ngaskande jún skjinejnu kui choo.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga kuindyíi Néná ni xi nda

(Rkq 11:9-13; 6:31)

⁷'Chjia'ajnú, kó ko'e'éjnu, t'indyiséjnu, kó sako'jnu, ndokjoajnu t'a ngo ngantjoa, kó chj'ax'ajnu. ⁸Ngat'a ngayeje xta xi kui'a, ko'e'éé, kó xi kongase, sakoó, kó xi kuichjia t'a ngo ngantjoa, chj'ax'aa.

⁹¿Yá xta xi síndojinjú xi tsi ngo ndií kui'aa ngo pan, kó ngo ndijo tsjaá? ¹⁰Kojo tsi ngo tjió kui'a kó, ¿a ngo ye tsjaá? ¹¹Ngat'a nda tsi jún ndajínjú xta, kó majnú boe'éjnu ngo ni xi nda ndijnú, akja'mí ra nga tsjajín ngo ni xi nda Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi jan tsi tjin xí kui'aa.

¹²'Kó kuí ni nga, t'i'anjo'jnu xtaa ni xi mejénjú nga si'anjo'jnu jún, ngat'a boa kji'i kjoakitii kojo xo'jon xi kats'én'indó já chj'inie'eén Néná.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa ngantjoa xkjoó

(Rkq 13:24)

¹³'Kia títjás'ienjú ngantjoa xkjoó, ngat'a achichí tiyá kojo je ngantjoa kojo ndiya xi f'jóná nga ts'échájana, kó achichí má xta xi kia 'bos'ien, ¹⁴t'anga achichí xkjó kojo chichí ndiyaá kjoamindyioon, kó chiboa tsí má xta xi sakoó.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa yaá kojo to xi koajaa

(Rkq 6:43-44)

¹⁵'Chónjú já chj'inie'én ndiso xi kjo'chókónjú, xi boa má kón xikoó ngo chots'anga, t'anga nga jakoxi choloboó boá. ¹⁶Tangat'aa too yaá xi kókó tsi nda kojo tsi ndajín. ¿A kama ko'najeen tostsije ngo yandá'yaá, axa a kama

ko'najeen to igoo yandá'yaá? ¹⁷Boa ts'én nga ngayeje yá xí nda, to xi nda tsja, tanga yá xí ndajín, to xi ndajín xi tsja. ¹⁸Kamájín ngo yá nda xi tsja to xi ndajín, tì nde kamájín ngo yá xí ndajín xi to xi nda tsja. ¹⁹Ngayeje yá xí jmí to xi nda tsjájín, bichá s'e 'bítí. ²⁰Kuí ni nga too yaá xi kókó a nda axa ndajín.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa nga jmí tsi ngayeje xi k'os'ien nínga botixómá Néná

(Rkq 13:25-27)

²¹Jmí tsi ngayeje xta xi “Ndiá', Ndiá'”, katsona xi k'os'ien nínga botixómá Néná, ta kuí tsí xi k'os'ien xi sa'ínkjatjósón ngayeje ni xi mejeén Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi jan. ²²Achichí má xi bì katsona kui nìxtin jan: “Ndiá', Ndiá', ¿a yéjín nga chjinié'én tse kamájne nga ki'míyajne ni xi mejeén, kojo nga ja'éen tse kini'ánkjiénjne nga ka'naxiéjne xindajín, kojo nga ja'éen tse kini'ánkjiénjne nga tsie kjoandikón kini'ánjne?” ²³Kó s'e bì xián chan chaan: “Jmí nìxtin kamábejnú'un, tjitaxínjnú jún xta xi ts'én ni xi ndajín.”

Bì ts'én ijná chiboa Kjisoo kjoaa jó já xi kats'énda ndi'aa

(Rkq 6:46-49; Marko 1:22)

²⁴Kó kuí ni nga, ta 'yání xta xi nt'ié kuí eén kó ts'enkjátjósón, boa fóyanii xikó maá ngo xta xi xi'inkjoa xi kats'énda ndi'aa ngasoón ngo ndijo je. ²⁵Kó nga kjindibá stseeé, tsijin ndójoaa ndejeé, kó ja'a tjo'niuú kó ye'ét'aa kui ndi'aa, tanga ts'ákajín, ngat'a ngasoón ngo ndijo kamánda. ²⁶Tanga ta 'yání xta xi nt'ié kui eén kó ts'enkjátjósónjín, boa fóyanii xikó maá ngo xta chini xi sa'índa ndi'aa ngo nguindie nínga tjín tsomí. ²⁷Kó nga kjindibá stseeé, tsijin ndójoaa ndejeé, kó ja'a tjo'niuú kó ye'ét'aa kui ndi'aa, kó ts'áka, kó tsie ni xi je.

²⁸Kó nguije kamaá Kjisoo nga katsáya kui eén, xtaa índikón xikó ts'en akóyá, ²⁹ngat'a akóyá xikó maá ngo xta xi tjiín xá, jmí tsi xikoó já chjiniékjoakitii.

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo nda xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná

(Marko 1:40-45; Rkq 5:12-16)

8 Kó nguije jatjajen Kjisoo nínga tikón k'ijñaá, achichí má xta xi kijítjinguí. ²Kó kja jachókoón ngo nda xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixin yojoná xi asiént'aa tikoó, kó bì katsoó:

—Ndiá', tsi mejeén kama tì'intsjiejínní chi'inna.

³S'e Kjisoo yejénnié tsja kó kats'énjo, nga bì katsoó:

—Mejénna, ngatama tsjiejón chi'in.

Kó tì kji'a kichajá chi'in xi koon kui ndaa. ⁴Kó Kjisoo bì katsoó:

—Jé'en, ngata 'yájín xi 'míyée kui nii, tasá t'enchiín chiná'mii kó te'é ji ngo chjie xikó kji'i xi si'ank'as'ien xi katsó Moisee nga atíxoma, tsí'e nga skuie nga je kamándaya ji.

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo mosoo nda nguitokoo jajuún*(Rka 7:1-10)*

⁵Kó nguije ts'as'ien Kjisoo naxindá Kapernaum, jachókoón ngo nda nguitokoo jajuún, ⁶kó bí katsó nga 'niú tsí'áa:

—Ndiá', mosona ndajíntjiín, majín fí kó achichí tsie kjoanima ts'énfoa'atio.

⁷Kó Kjisoo bí katsoó:

—Kjuin án kó sa'indaya an.

⁸S'e bí katsó nda nguitokoo jajuún:

—Ndiá', nde tsoboájinna nga kuitjás'in ji ndi'ana, tanga ta ngo tsí kjoa te'é ji kó kamandaya mosona. ⁹Ngat'a tì boá tì ts'én tì an tjinna ngo nguitoko xi botixómána, kó tì tjinna jajún xi botixomaa, kó tsi bí xiáan xi'bi: T'en ji, kó koeje, kó tsi kje'e xi jabí'in, xiáan, kó kjindibá, kó kji'a nga mosona tsanguiya an nga sa'ín ngo ni, ts'enkjátjosónna.

¹⁰Nga tsint'ie kui nií Kjisoo achichí kijíndikoón, kó bí katsoó xtá xi yajánguíf:

—Jakoxi ni xi xiánjnu'un nga kje ngo nda sakóna k'ie naxindá Israel xi bí ts'én 'niú s'ijiin. ¹¹Kó xiyánu'un nga achichí má xtá xi kjindibáni nínga fotjo kojo nínga 'bos'ien ts'ueé xi k'uíndot'a yamíxaa Abraam, Isaa kojo Jakob kia nínga botixomaa Néná, ¹²tanga xi ndíí kui nguindie nínga botixomaa, nditsen jan nínga jñoó ko'naxié, kó kia boá nínga skandá kojo nínga kjonie n'niú kui xtaa.

¹³Kó Kjisoo bí katsoó nda nguitokoo jajuún:

—T'en ndi'aa, kó ngatama ngayeje nií xikó ts'en kis'ijiin. Kó tì kji'a kamándaya mosoo.

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo nchi'yaá Peé kojo kjin xtá xi oon*(Marko 1:29-34; Rka 4:38-41)*

¹⁴Kó Kjisoo jachó ndi'aa Peé kó kamábe nga nchi'yaá kji'ijña kó achichí nt'e ndyíaa, ¹⁵kó Kjisoo kats'éngo tsja kó kichajá nt'ee, kó kui xtachjoón jastjien kó kats'éenseén kui jaá.

Kjisoo bí ts'én kats'éndaya xi oon*(Marko 1:32-34; Rka 4:40-41)*

¹⁶Kó nguije kjima'nāa achichí má xtá xi tjíjiin asién nixtiin xindajín xi jachóchinií Kjisoo, kó ta ngo tsí én xi tsíchjia, kó kats'énkjataxie kui xindajíin, kó tì kats'éndaya ngayeje xtá xi oon, ¹⁷kó kui nií kamá tsi'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bí katsó: “Kuí xí iskjibe chi'inná, kó kijíjo ngayeje xi so xi ndakjanná.”

Bì ts'én tsíchjiajo Kjisoo xta xi kamámejeén kijítjinguí

(Rka 9:57-62)

¹⁸Kó nga kamábe Kjisoo nga achichí má xta xi ja'atjiyajoón, katsjaá kjoa xtaa tsí'e nga koeje ngándá xí ingoboá jan. ¹⁹S'e kĩa jachókoón ngo chjiniékjoakiti xi bì katsoó:

—Mostro', mejénna kjuintjinguí tã nínga k'uín.

²⁰S'e Kjisoo bì katsoó:

—Xaññaá tixa tjiín nínga 'bíndo'yá, kó nisíe ndoboa tjiín nínga 'bíndo, tanga ndíi nda xi'íin jmíiín nguíndie nínga sa'ínkja'yá toko.

²¹Kó ingo nda xi xta tsí'e Kjisoo bì katsoó:

—Ndja', te'é ndié ma ra ní nga tjón kjuinkánijín an na'mina.

²²Tanga Kjisoo bì katsoó:

—Ndibétjinguíní, kó te'éndíeé nga xta xi je jesoón koónijín xtaa xi je jesoón.

Bì ts'én kats'énk'íxió Kjisoo tjoó kojo ndachíkoón

(Marko 4:35-41; Rka 8:22-25)

²³Kó nguije ts'as'ien Kjisoo ngo tjosso je, xta tsí'e kijítjinguí. ²⁴Kó tjienga kji'ifé Kjisoo, íts'iyanií nga kjindibá ngo tjo'niú xi ngaskande ts'enk'ás'ién má ndójoa nguiya tjosso jee. ²⁵Kó xta tsí'e kijíts'enkjá'aá kó bì katsoó:

—iNdja', 'naxié'éjne, je kji'me ngándá!

²⁶S'e Kjisoo bì katsoó:

—¿Ánní nga ndyindakónjnú, jún boá xta xi s'ijinjiín?

Kó s'e Kjisoo jastjén, kó kats'énxchánjo tjoó kojo ndachíkoón, s'e kis'ie xió xió. ²⁷Kó kui jaá achichí kijíndikoón, kó bì katsoó xkjín:

—¿'Yá ndaa xi'bì nga ngaskande tjoó kojo ndachíkoón nt'ié'eén?

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo jó já xí tjíiín asién níxtiín xindajín

(Marko 5:1:20; Rka 8:26-39)

²⁸Kó nga jachó Kjisoo ngándá xi ingoboá, kĩa nínga síndo xta xi chjiani nangui Gadara, jachókoón jó já xí jatjoni ngatsjo jan xi tjíiín asién níxtiín xindajín, achichí tamá kamá kui jaá, kó nde ngojín xi kamá ja'a kui ndiyyá. ²⁹Kó bì katsó nga askandáya kui jaá:

—¿Mí ni xi tjiín kjoaa jín, Kjisó', ndíí Néná? ¿A je kjoanima kjoé'e ni'ínkje'ejne nguíndíeé nga kjochó níxtiín?

³⁰Kó tì kĩa, nguichí kjinnií nínga síndo kui jaá achichí má chinga tjimá xi ndyíkjién. ³¹Kó kui xindajiín, 'niú tsí'aá Kjisoo nga bì katsoó:

—Tsi ko'naxié'ejne, kĩa nangufyejne ngujiín kui chingaa.

³²Kó Kjisoo bì katsoó:

—Tanguínjnú.

Kó kuí asién nixtiin jatjojiin kui jaá, kó chingaa kijik'indojiin, kó taxkiya tsanga tsabé ngo nínga nk'a kó kia ixó ngándá nguuijin ndachíkoón nínga jesón ngándá ngayejee.

³³Kó kui já xí ndyikoón kui chingaa tsangá má kijí naxindá jan kó katsáya ngayeje ni xi kamaá, kojo ni xi kamaá já xí kis'indojiin asién nixtiin xindajiin. ³⁴Kó ngayeje xta naxindaá kijíkoón Kjisoo, kó nga kamábe 'niú tsí'áa tsí'e nga kjojtjo kui nguindiee.

Bí ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo nda xi majín fí

(Marko 2:1-12; Rka 5:17-26)

9 Kó Kjisoo kijíya ngo tjojtso je, s'e kijí xi ingoboá jan kó jachó nguini naxindaá. ²Kó kamá nga, nga kia jachóchinií ngo nda xi nima xi majín fí xi je ta ngo nchan kji'ljñasón. Kó nga kamábe Kjisoo nga s'ijjin kui jaá, bí katsoó nda xi nima:

—Tí'in 'niú takín ndi', jée je kini'ánjetakoón.

³Kó tjín kui já chjiniékjoakitií xi bí ts'én yíjin kon: “Kui ndaa ch'o tjtsoó Néná.” ⁴Kó Kjisoo kamákjiin ni xi tjíts'énkjiin kon, s'e bí katsoó:

—¿Ánní nga ni xi ndajín ndyini'ánkjónnú nguuijin inimajnú?

⁵Ngat'a, ¿mí ni xi ni'ínjin kji'i nga k'uín, a nga bí k'uín: “Jée je kini'ánjetakoón”, axa nga bí k'uín: “Tísítjin kó t'en ji”? ⁶Tanga tsí'e nga xchajnú nga ndií nda xi'íin tjín nga'niú kuí t'ananguií tsí'e nga kamaa sa'ínjetakón jé.

S'e bí katsoó nda xi nima:

—Tísítjin, chjábé nchaan kó t'en ndi'áa.

⁷Kó kui nda xi nima jastjien kó kijí ndi'aa. ⁸Kó nga kamábe kui nií xtaa, achichí kijíndikoón kó katsjaá kjoaje Néná, ngat'a kuí boá xi katsjaá kui nga'niuú xtaa.

Kjisoo bí ts'én tsíchjiaa Matioo

(Marko 2:13-17; Rka 5:27-32)

⁹Kó nga ja'a Kjisoo kui nguindiee, kamábe ngo nda xi 'mí Matioo xi tikón t'a yamíxa nínga machjítjé ni, kó bí katsoó:

—Ndibétjinguini.

Kó Matioo tjien má jastjien kó kijítjinguí Kjisoo.

¹⁰Kó tjienja Kjisoo tikón t'a yamíxa kia ndi'aa Matioo, achichí má já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xtajé jachó kui nguindiee kó kia síndo t'a yamíxa kojo Kjisoo kojo xta tsí'e. ¹¹Kó nga kamábe kui nií já fariseo, bí katsoó xta tsí'e Kjisoo:

—¿Ánní nga Mostroo nño ts'énkjiniejo já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xtajé?

¹²Nga tsint'ié kui nií Kjisoo bí katsó:

—Xta xi nda jmí chjiniendiki chjiénjiin, xi oon xí chjieén chjiniendiki.

¹³Tanga tanguínjú, kó ngatamájnú ni xi mejeén tsó kui eén:

“Kjoanimatakón xí mejénna, jmí tsi kjoatjó.” Kó án jmí xta xi kixi jé'e chjiájáan, xtajé xí jé'e chjiáa, tsi'e nga sa'ink'oyá yojoo.

Bì ts'én akasíyaá Kjisoo kjoaa kjindiaá

(Marko 2:18-22; Rka 5:33-39)

¹⁴Kó s'e jachókoón Kjisoo xta tsi'e Jua Bautistaa kó bì katsoó:

—¿Mí kjoa nga jin kojo já fariseoo kjín ndiya ni'ánkja'ajne kjindiaá yojojne, kó xta tse ts'enkja'ájín kjindiaá yojoo?

¹⁵Kó Kjisoo bì katsoó:

—¿A kamarií xa'ya kjoa'a xta xi tjimá ngo ndi'ibixan tjienga nda xi kuixaan kia tikónjo? Tanga nga kjocho nixtin nga xtjo'óxiín nda xi kuixaan, kji'a boá nga kama k'uindo kjindiaá.

¹⁶Ngójín xta xi njño tjatsie koóyaá nga kui'ixtió njño ngo xtjí xchá, ngat'a tsi boá sa'ín, njño tjatsiee skjíndiyá njño xchaá, kó tsie ngase xtjóndiyá xtjií. ¹⁷Ti nde mindyajiín bino tjatsie ngo tijitjixín xchaá, tsi kje'e ts'én, xtjóndiyá tijitjixín xchaá, kó xtjón bino, kó jmí ni chí kamájín tijitjixiín, tanga tsi bino tjatsiee tijitjixín tjatsie kuíndyia, kó nga jó kui nií nga jmí ni kamájiín.

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo tsakjin kojo ngo xtachjoón

(Marko 5:21-43; Rka 8:40-56)

¹⁸Tjienga ts'éenchjia Kjisoo, ngo nda nguitokoo jachókoón, kó asiént'aa tikoó, s'e bì katsoó:

—Ndi tsakjinchína ngot'e má k'ien, tanga tasá jabíchiín kó t'jñiséen ndse tsi'e nga k'uijña nguinií.

¹⁹Kó Jastjén Kjisoo kó kijítjinguíi kui ndaa kojo xta tsi'e. ²⁰Kó tjienga ndyifí, ngo xtachjoón xi tiejó nónií nga tjiín chíxójín kijíkóntiñaá ngaxton Kjisoo kó kats'énjo ngandee njño, ²¹ngat'a bì ts'én kats'énkjó: “Tsi nde ta njño xí sa'injo an, kó kjo'tjo'a an.” ²²Tanga Kjisoo kats'énk'afóya, asko'a kui xtachjoón s'e bì katsoó:

—Ti'in 'niú takín chjoón, kjoas'ijiín xí ts'axié'aa.

Kó kui xtachjoón ti kji'a jatjo'a.

²³Kó nga jachó Kjisoo kia ndi'aa nda nguitokoo kamábe nga je síndo já xí ndyits'enkjanie yanáxoo kó nga xta kjiín je kamákjaán, ²⁴s'e bì katsó Kjisoo:

—Tjitaxiejnú, ngat'a tsakjinchií kje 'méjín, ta kji'ifé tsí.

Kó ngayeje xtaa tsajnókie Kjisoo. ²⁵Tanga nguije kats'énkjataxie xta kjiín, ts'as'ien Kjisoo nguiyaa, kó iskjíbe tsja tsakjinchií, kó tsakjinchií jastjén.

²⁶Kó ngayeje nguíndie nga kanda'yá kui ni xi kamaá.

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo jó já xí tika

²⁷Kó nga jatjo Kjisoo kjaa, jó já xí tika kijítjinguíi, kó bì katsoó nga askandáyaá:

—¡Ngatama nimaá jin Kjisoo, ji xi xta tjiée Ndabii!

²⁸Kó nguije jachó kui ndi'aa, jachókóntiñaá ngajó kui já xí tikaa, s'e Kjisoo bi katsó nga asyaá:

—¿A kis'ijinjnú nga kamana sa'ín an kui nii?

—Joon, Ndiá!

Katsó kui jaá.

²⁹Kó s'e Kjisoo kats'énjo ndyikon kui jaá kó bi katsoó:

—Ngatama xikó ts'en kis'ijinjnú.

³⁰Kó kamátsijeen ngajó kui jaá, s'e Kjisoo 'niú íjñaá ts'i'e jmíjín xi kotsyaa.

³¹Tanga kui jaá nguije jatjo kíaa, katsáya kjoaa Kjisoo ngayeje nguindie.

Bi ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo nda xi majín chjia

³²Kó tjienga ndyifotjo kui jaá, ngo nda xi nima xi majín chjia xi tjjiin ngo asién nixtiin xindajín jachóchinií. ³³Kó nguije Kjisoo ts'axié kui asién nixtin xindajín, nda xi majín chjiaa, tsíchjia, kó ngayeje xtaa kijíndikoón kui nii kó bi katsoó xkjín:

—Kjie ngo ndiya yajne kui nii k'i'e naxindá Israel.

³⁴Tanga já fariseoo bi katsó:

—Nga'niúu nda nguitokoo xindajín xi ts'énkjién Kjisoo nga 'boxié asién nixtiin xindajín.

Kjisoo bi ts'én kamánimaá xtaa

³⁵Kó Kjisoo kijí ngayeje naxindá kojo ndi nangui, kó akóyá nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó ínjimi éntjásie xi chjia kjoaa kjoabotíxomaa Néná, kó kats'éndaya ngayeje chi'iin kojo xi so xi ndakjaan xta naxindaá. ³⁶Kó nga kamábe Kjisoo xta kjíin, kó nima kamaá ngat'a nde bejín kui xtaa mí ni xi sa'ín, kó nde bejín kóts'en kjotjo'aa yoo, kis'intsoma xikó maá chotsanga xi jmí ndiajín. ³⁷Kó s'e bi katsoó xta ts'i'e:

—Nga jakoxi achichí kamá ni xi kamáxchaá, tanga chiboa tsí má xta xi ndyits'énxaá. ³⁸Kuí ni nga 'niú chjia'ájnúu Ndiá xi ts'i'e ni xi kamáxchaá ts'i'e nga sanguíya ngase xta xi sa'ínxá nguijin jnoo.

Bi ts'én ja'ájin Kjisoo nga tiejó já apostroo

(Marko 3:13-19; Rka 6:12-16)

10 Kó nguije Kjisoo tsíchjiaa nga tiejó xta ts'i'e, katsjaá xá ts'i'e nga kamaa k'oxié asién nixtin xi ndajín kojo ts'i'e nga kamaa sa'índaya ngayeje tokoya chi'in.

²Ja'eén nga tiejó já apostroo kuí bí: Tjón má Ximoo, xi 'mí Peé kojo nts'ie xi 'mí Jandree, kojo Sandiyaá kojo nts'ie xi 'mí Juua, ndií Sebedeoo, ³Nguiripee kojo Bartolomee, Tomaá kojo Matioo nda xi foa'á'yá ton xi machjítjé ni, Sandiyaá ndií Alfeoo kojo Tadeoo, ⁴Ximoo nda kananistaa kojo Juda Iskariotee, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo.

Kjisoo bi ts'én katsjáxaá nga tiejó xtaa

(Marko 6:7-13; Rka 9:1-6)

⁵Nga tiejó kui xtaa xi katsanguiya Kjisoo, kó bi katsoó nguindiee nga koeje:

—Ngata monguinjínjúnú nínga síndo xta xi judiojín, tì nde ngata bitjas'ienjínjúnú ngo naxindá nínga síndo xta xi chjiani nangui Samaria, ⁶tasá kia tanguínchonjúnú nínga síndo xta xi xikó maá chotsanga xi kichajá xi chjiani naxindá Israel. ⁷Kó tjienga konguínjúnú t'ínijmijnú éntjásiee Néná nga bi k'uinjúnú: Néná je kotíxoma. ⁸Ti'andayajnú xta xi oon, ti'ankja'ályajnú xta xi jesón, ti'antsjiejúnú xta xi tjiin chi'in xi ts'enkjátsón tjiixin yojoná, 'naxiéjúnú asién nixtiin xindajín. Ngata chje'échjijínjúnú nga si'ánjúnú ngo ni, ngat'a nga ta katsjájúnú Néná kui kjoandaa.

⁹Ngata jmí tonsinié, kojo tontiboa, kojo tonkobree ch'ajínjúnú ndayajnú nga konguínjúnú, ¹⁰tì nde nga ch'ajínjúnú stsa tsi'e ndiyaá, tì nde nga ch'ajínjúnú jó 'niú njño, tì nde ndiétjíboa, tì nde yanísie, ngat'a nda xi ts'énxaá tjínrii kjoanda nga sakoó ni xi skjinie.

¹¹Kó tajña naxindá kojo tsi ngo ndi nangui xi kuitjás'in, tindyisé ngo xta xi kama'nítakín, kó kia tindyin ngaskande nga kjotje nguini. ¹²Kó nga kuitjás'in kui ndi'aa, ti'intinde kó xió ngatja'béjúnú t'íin. ¹³Kó tsi kui xtaa tsja kamaa nga kjóchi, kjoaxióo k'uijná kui nguindiee, tanga tsi jmí, kui kjoaxióo kjindibákón nguínjúnú. ¹⁴Kó tsi tjín xí sa'ínkja'ajínjúnú nga kjóchójúnú, kó tsi kuint'iejin énjúnú, kji'a nga kjotjojnú kui ndi'aa kojo tsi kui naxindaá, t'ítsaniejúnú xaa ndsakojnú. ¹⁵Jakoxi ni xi xiánjúnú'un nga kui naxindaá nixtin nga kamajeé xtaa, jé xí sakoó ta nisién tsie ngase ta boajín jé xí sakoó nangui Sodoma kojo Gomorra.

Bi ts'én katsáya Kjisoo nga si'anch'o já apostroo

¹⁶K'ie ts'entsanguiyajnú'un xikó maá chotsanga xi tji má ngujiin cholobo, kó kuí ni nga xi'inkjoa ngatamájnú xikó maá ngo ye, tanga inda inima ngatamájnú xikó maá ngo tójo. ¹⁷Tanga chónjúnú yojojnú ngujiin xtaa, ngat'a si'ank'as'ienjúnú nguia tsja xtaxaa, kó nguia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kjoájnú. ¹⁸Kó ngaskande nguindyikon xtijón kojo re konguínjojnú tangat'anii an, tsi'e nga kondókjoajnú kjoaa an nguindyikon kui xtaa kojo xta xi judiojín. ¹⁹Tanga nga si'ank'as'ienjúnú nguia tsja jáxaá, ngata ndajín majnú kjoaa ni xi kondókjoajnú kojo tsi kóts'en kondókjoajnú ngo ni, ngat'a tì kuíi chiboa k'uuyajnú ni xi k'uinjúnú, ²⁰ngat'a jmí tsi jún xi kondókjoajnú, Asién Nixtiin Na'mijnú xi kuichjia ngojojnú.

²¹Kó ngo nts'ie tì kuíi sa'ínk'as'ien xi ingo nts'ie nga si'ank'ien, kó na'mii sa'ínk'as'ien ndíí, kó tì kuí ndíí kondra koejee xi xchaá, kó sa'ínk'ién xkjín. ²²Kó ngayeje xta sa'ínch'ojnú tangat'anii ja'éna, tanga xi sa'ínchíkjoa ngaskande nga kuíiet'a, kuí xi'ba xi kjotjo'a. ²³Kó kji'a nga kuíyotjinguinjúnú ngo naxindá, xín tiyojnú, ngat'a nga jakoxi ni xi

xíanjnú'un nga nde kjje monguinyejeínjnú naxíndá Israel nga kjoe'e ndíí ndá xí'íin.

²⁴'Nda xi tjibókoyaá 'niújín ngase kamaa ta boajínni mostroo, tí nde ngo moso 'niújín ngase kamaa ta boajín ndíaa xaá. ²⁵Je nda kj'i tsi nda xi tjibókoyaá kama xikoó mostroo xi akóyaá, kojo tsi mosoo kama xikoó ndíaa xi tsí'e xaá. Tsi nda xi tsí'e ndí'aa xindajín Belsebuu ki'míi, ¿achichí ra ni xi k'uín ngaseé xtaa kui ndí'aa?

Bí ts'én akóyá Kjisoo kjoaa 'yá xi kondokon ní

(Rka 12:2-9)

²⁶'Ja kuí ni nga ngata ndakonjín majnú, ngat'a jmjín ni xi tj'i'má, xi xchajín mí nii boa, tí nde jmjín ni xi tikón'má xi xchajín. ²⁷Ni xi nínga jñó xiyájnú'un, t'íyajnú nínga tsijeen, kó ni xi k'uiyájnú nguiyaa tjibonijónjnú, cha'ayajnú ndeskande nk'aa ngo ndí'a. ²⁸Ngata ndakonjín majnú xi ts'enk'ién yojoná, ngat'a majín ts'enk'ién inimáná, tasá tindakonjnú kui xi maa ts'enkjátsón inimaa kojo yojoná nguijín ndoboank'ieen.

²⁹'¿A kuijenjín ngo ndi ton ún ndi nisie? Tanga nde ngojín xi k'oka t'anangui tsi kuijín Néná xi Na'mijnú xi tsja kjoa. ³⁰Ngat'a ngaskande tsja xi tjín tokójnú tjixkí. ³¹Kó kuí ni nga ngata ndakonjín majnú, ngat'a chjí ngaseni jún ta boajín kjín nisie.

³²'Ngayeje xta xi kotsoya nga bena nguindyikon xtaa, tí boa tí ts'én xiyá an nga be an nguindyikon Na'mina xi tikón ndí'ak'ajmi jan, ³³tanga ta'yaní xi kotsoya nga bejínna nguindyikon xtaa, tí boa tí ts'én xiyá an nga bejín an nguindyikon Na'mina xi tikón ndí'ak'ajmi jan.

Bí ts'én katsáya Kjisoo nga tangat'ani kui nga kokjanga xtaa

(Rka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Ngata ni'ánkjójínjnú nga kjoaxió jé'ejoo kui t'anangui, jmí kjoaxió jé'ejooán, kjoaxchán xí jé'ejoo. ³⁵Ngat'a jé'e án tsí'e nga ngo ndi kondra k'uijñáni na'mii, tsí'e nga ngo tsakjín kondra k'uijñáni naaa, tsí'e nga ngo kjanda kondra k'uijñáni nchi'yaá, ³⁶kó nda xi tsí'e ndí'aa tí kuí ní kondra kamaa xta xi síndo kui ndí'aa.

³⁷'Ngayeje xta xi 'niú ngase tjoó na'mii kojo naaa ta boajín an, kamájín xta tsa'an kama, ngayeje xi 'niú mején ngasee ndi xí'íin kojo tsi ndi chjoón, tí kamájín xta tsa'an kama, ³⁸kó xi skíbejín kroo s'e koejetjinguina, bokinjín nga xta tsa'an kama. ³⁹Xi kamamejeén sakoó kjoamindyioon, sa'ínchaja, kó xi sa'ínchaja tangat'ani an, kuí xí sakoó kjoamindyioon.

Bí ts'én katsáya Kjisoo kjoaa chjí xi ko'e'é xtaa

(Marko 9:41)

⁴⁰'Xi sa'ínkja'ájnú nguiya ndí'aa, án xí tjíts'enkjá'ana, kó xi tjíts'enkjá'ana an, tí tjíts'enkjá'a xi katsanguiyana. ⁴¹Ngayeje xta xi sa'ínkja'a nguiya ndí'aa ngo nda chjinie'eén Néná kjoaa nga nda chjinie'eén Néná, s'e sakoó

ni xi je kats'én ngo nda chjinie'eén Néná, kó xi sa'ínkja'a ngo nda xi kixi kjoaa nga nda xi kixi, s'e sakoó ni xi je kats'én ngo nda xi kixi. ⁴²Kó ta 'yání xi tsjaá ngo bosó ndójoa nch'an kui já xí tjimá tjinguína kjoaa nga xta tsa'an, jakoxii nga ti kuí xí sakoó ni xi je kats'én.

Bí ts'én tsíchjiajo Kjisoo xtaa Jua Bautistaa

(Rka 7:18-35)

11 Kó nguije kamá nga Kjisoo tsíchjiajo nga tiejó xta tsi'e, kijíkkakoyá kojo kijí'ínijmi eén Néná naxindaá kui jaá.

²Kó Juaa nga tji'yá ndoboya, tsint'ié ngayeje ni xi tji'ts'én Kristoo, kó katsanguiya jó xta tsi'e, ³kó bí katsoó tsi'e nga bí ts'én kosíyaa Kjisoo:

—¿A jí boá kui nda xi kjo'e'eé, axa xchiyá xó jin kje'e?

⁴Kjisoo bí katsoó kui jaá:

—Tanguínjnu, kó t'iyajnú Juaa ni xi kamáyajnú kojo ni xi kanda'yajnú,

⁵t'ínijmijnú nga xi tikaá, je kamátsijeén, xi nima see, je ma fí, xi tjiín ch'i'in xi ts'enkjátsón tji'in yojoná, je kamátsjie, xi xtiyaa, je tsint'ié, xi je k'ieén, ja'al'yaá, kó nga xta nimaa, je tji'míyaa éntjátsiee Néná. ⁶Kó achichí ra tsjaa xi tangat'ajjín an nga stinguí.

⁷Kó tjienga ndyífi xtaa Juaa, Kjisoo íts'iyanií nga katsáyaá xtaa kjoaa Juaa kó bí katsoó:

—¿Mí xí tsanguín tsitsijenjnu nangui kjitiyaa? ¿A ngo yáxá xí ítsanie tjoó?

⁸¿Mí xí tsanguín tsitsijenjnu? ¿A ngo nda xi njño tsjakon ts'ényajá? Jún je yajnú nga kui xta xi boajá njño tsjakoón, ndi'aa re nínga síndo. ⁹Tanga, ¿mí xí tsanguín tsitsijenjnu? ¿A ngo nda chjinie'eén Néná? Joón, ja kuí boá xián an, kó nk'a ngase xaá ta boajjín ngo nda chjinie'eén Néná. ¹⁰Ngat'a kjoaa kuií bí xi kjit'a xojon eén Néná xi bí tsoó:

K'ie sanguiyatjoón chjinie'éenna,

tsi'e nga kui'íjñánda ndiyáa, nguindyikin ji.

¹¹Jakoxi ni xi xiánjnu'un: K'ie kui ngasondiee kjie tsenjín ingo nda xi nk'a ngase xaá xikoó Jua Bautistaa, tanga kui nda xi 'niú chichí ngase xaá nínga botíxomaa Néná, nk'a ngase xaá ta boajjín Juaa.

¹²Tanga ndeskande níxtin nga Jua Bautistaa tsíchjia eén Néná, kó ngaskande ngot'e, nínga botíxomaa Néná 'niú tji'bixkánjo, kó kui xta xi ndyikjánjo mejeén sa'ínkjié. ¹³Ngat'a ngayeje já chjinie'eén Néná kojo kjoakitij kuí xí katsáyatjón ni xi kama ngaskande nga je'e Juaa, ¹⁴kó tsi tjin xí mejeén skíbe, Juaa boá kui Elía xi ja boá kjo'e'eé. ¹⁵Xi tjin tji'bonijon nga kuint'ie, ngatint'ie kuí eén.

¹⁶Tanga, ¿mí xi boá má kón xikó kón kui xta xi tjin kui níxtin xi'bi? Boá má kón xikoó já xongo xi síndo nguiya ndiyátie xi bí ndyitsó nga ndyikjandayaá xkjín: ¹⁷“Kini'ánkjaniejne yanáxo xi foniee, tanga jún kichájinjnu, kandajne só xi ndasen tsó, tanga jún kicha'ájinjnu.” ¹⁸Ngat'a je'e Jua Bautistaa, xi taxkiya iskjiniejn ni chinie kojo ni xi 'yó, kó jún bí ki'míjnu nga xindajín tji'jin. ¹⁹Jaskan je'e ndií nda xi'jin, nda xi iskjinie,

kojo xi kats'e, kó bĭ ki'mĭjnú: K'ie tikón ngo nda xi xki'á, nda ch'i, nda amingoo já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo xtajé. Tanga kjoakjintakoón Néná kama kixi ni kjoaa ndíí.

Bĭ ts'én katsáya Kjisoo kjoaa xta xi tsint'ié'énjín

(Rkq 10:13-16)

²⁰Kó s'e Kjisoo kats'énxchánjo xta naxindá xi síndo nínga kats'én kjín kjoandikón, ngat'a kui xtaa kats'énk'oyájin yoojo, kó bĭ katsoó:

²¹—¡Nĭma xó jún, xta xi chjiani Korasín! ¡Nĭma xó jún, xta xi chjiani Betsaida!, ngat'a tsi kia nangui Tiro kojo tsi Sidon nínga kamá kjoandikón xi kamá nguijin xtajnú, ant'e ra na je kats'énk'oyá yoojo kui xtaa kjoaa ni xi ndajín xi kats'én, je ra tsajá njño tokjuie kó je ra indyiaa ndiso toko tsi'e nga akó nga nguiti mejénjin sa'ínjé. ²²Tanga xiyájnú'un nga, nga kjocho níxtin nga kamajé, tsie ngase jé xi sakojnú ta boajin xta xi chjiani Tiro kojo Sidon. ²³Kó jún xta xi chjiani Kapernaum, za beríí takónjún nga ngaskande ndi'ak'ajmii xchjanín'ajnú? Jmí, tasá xiyájnú'un nga ngaskande ndoboank'ieen si'ankjatjajénjún, ngat'a tsi ngayeje kjoandikón xi kamá nguijinjún kia kamá nguijin xta xi chjiani Sodoma, kui xtaa asíkjo ra yoojo kó kuí naxindaá ta kó tikón ra ngaskande ngot'e. ²⁴Tanga xiyájnú'un nga, nga kjocho níxtin nga kamajé, tsie ngase jé sakojnú jún ta boajin nangui Sodoma.

Kjisoo bĭ ts'én tsíchjiaa xtaa tsi'e nga kjoe'ekoón

(Rkq 10:21-22)

²⁵Kui níxtin jan Kjisoo bĭ katsoó:

—An tjíts'entsajoo Na'mi', Ndíaa ndi'ak'ajmii kojo t'anangui, ngat'a kui niĭ ik'jini'mii xta'k'jínkón kojo xi makjín kó akakee já kjindíí. ²⁶Joón, Na'mi', ngat'a boá ts'én kamátsjaá jí.

²⁷Ngayeje niĭ Na'mina xí kats'énk'as'ienna, kó ta 'yájin xi be ndíí, ta kuí tsí Na'mii, kó ta 'yájin xi be Na'mii, ta kuí tsí ndíí, kojo xta xi kui ndíí mejeén kotsoyaa. ²⁸Ndibáchonjún'un ngayejejnú jún xta xi je jendajnú nga kini'ánxájnú kojo xi ni xi eé ndyia'a, kó án kamana nga si'ankja'yájnú. ²⁹Ch'ajnú kui yá eé xí ts'entsajún'un, kó ngatamájnú ni xi ts'énbokoyájnú'un, ngat'a nt'ié'én an kojo nda inimana, kó boá ts'én kama sa'ínkja'yá inimajnú, ³⁰Ngat'a yá xí ya'a an ni'ínjín ch'á, kó éjín ch'aa.

Bĭ ts'én tsíchjia Kjisoo kjoaa níxtin ndikoón

(Marko 2:23-28; Rkq 6:1-5)

12 Kui níxtin jan ja'a Kjisoo ngo níxtin ndikón nínga tjitjie to ndsokoan nño, kó xta tsi'e kamábojoó, s'e íts'iyaniĭ nga ts'enjen nítiin to ndsokoan nño s'e iskjinie. ²Kó nga kamábe já fariseoo kui niĭ bĭ katsoó Kjisoo:

—Ján'an Kjisó', xta tse ndyits'en ni xi tsjandiejín kjoakitiĭ nga ni'an nga níxtin ndikón.

³Tanga Kjisoo bi katsó:

—¿A kjié ni'ányajínjú xojon eén Néná nínga chjiá kjoaa ni xi kats'én Ndabii ngo ndiia nga kamábojoó kui kojo xtaa, ⁴kóts'en ts'as'ien ndi'aa Néná, kó iskjinie kui kojo xtaa pan xi je kini'ánk'as'ieen Néná, kui xi tsjandiejín kjoakitii nga skjinié kui kojo xtaa, kó ta kuí tsí já chiná'mii xi ma kjinie? ⁵¿Axa a kjié ni'ányajínjú xojon kjoakitii kjoaa nga kóts'en nga nixtin ndikón nga já chiná'mii ts'endándí nguiya nangoxii, kó jmí jéjiín? ⁶Tanga xiyájnú'un nga k'lie tikónjojnú ngo nda xi chjí ngasenií ta boajiín nangoxii. ⁷Tanga tsi kamáyajnú mí ni boa: “Kjoanimatakón xi mejéna, jmí tsi kjoatjó”, ngata fonguita'injínjú jé xta xi jmí jéjiín. ⁸Ngat'a ndíí nda xi'iín ngaskande kui botixómaa nixtin ndikoón.

Bí ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo nda xi kixíya tsja

(Marko 3:1-6; Rka 6:6-11)

⁹Kó nguije jatjo kui nguíndiee ts'as'ien nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná xi tsi'e kui jaá. ¹⁰Kó kja tikón ngo nda xi kixíya tsja, kó tsi'e nga boa ts'én sakoó ngo kjoa nga koónguíta'in Kjisoo bí ts'én akasiyáa:

—¿A tsjandíé kjoakitii nga kama si'andayá ngo xta nga nixtin ndikón?

¹¹Tanga Kjisoo bi katsoó:

—Tsi ngo nda k'okayá ngo chotsangaa ngo tixa nga nixtin ndikón, ¿a mí tsí kosíkojo nga k'oxié? ¹²Ja ¿kó kji'i chjí ngasenií ngo nda ta boajiín ngo chotsanga?, kó kuí ni nga, tsjandíé kjoakitii nga kama si'an ngo ni xi nda kji'i nga nixtin ndikón.

¹³Kó s'e Kjisoo bi katsoó kui ndaa:

—Tjintie ndse.

Kó kui ndaa yejéntie tsja, kó kamándaya xikó má kji'i tsja xi ingoo. ¹⁴Kó nguije jataxie já fariseoo, íts'iyanii nga índa kóts'en sa'ínk'iéén Kjisoo.

Bí ts'én kats'éndaya Kjisoo kjin xta

¹⁵Tanga Kjisoo kamábe kui nií kó xín kijí, kó achichí má xta xi kijítjnguii, kó ngayeje xta xi oon kats'éndaya, ¹⁶tanga tsíchjiajo kui xtaa tsi'e nga kotsoyajín 'yání boa kui, ¹⁷tsi'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinié'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bí katsó:

¹⁸K'lie tikón mosona, kui xi ja'ajin an,
achichí tjóna, kó tsjamaa inimana.

Tsjáa Asién Nixtinna

tsi'e nga kui'ínjímí ni xi kixi xta xi judiojín.

¹⁹Ngojín xta skjotíjo, tí nde skandáyajín,
ngojín xta xi kuínt'ie ndaa nguiya ndiyátie.

²⁰Skít'ojín ngo yáxa xi je kji'ikjojó,
kó sa'ínk'ójín ndi'íí ngo nchjóns'iéén xi je ta ndii xí tjtjó,
ngaskande nga sa'ín ni xi tjiín kjoakixii.

²¹Kó xta xi judiojín skoyaá ni xi nda nguiyaa ja'eén.

Bì ts'én tsíchjia Kjisoo kjoaa xindajín Belsebuu*(Marko 3:20-30; Rka 11:14-23)*

²² Kó s'e jachóchinií Kjisoo ngo nda tika kojo xi nima xi majín chjia, xi tjiín ngo asién nixtiín xindajín, kó Kjisoo kats'éndaya, kó kui ndaa kamátsijeén kó kamá tsíchjia. ²³ Kó ngayeje xtaa kijíndikoón kó bí katsoó xkjín:

—¿A kuijín xí'bi xi xta tjiée Ndabii?

²⁴ Tanga nga tsint'ie kuí nií já fariseoo, bí katsoó:

—Kui ndaa nga 'boxié asién nixtiín xindajín, nga'niuú nguitokoo xindajín xi 'mí Belsebuu xí ts'énkjien.

²⁵ Tanga Kjisoo kamákjiín ni xi kats'énkjó kui jaá, kó bí katsoó:

—Ngayeje nguindie nínga botixómá ngo nda re tsi jó tjín kama, je s'ijña soboa, kó tsi ngo naxindá kojo tsi xta xi síndo ngo ndi'a tsi jó tjín kama, nguiti kamájiín k'uijña ngase. ²⁶ Kó tsi xindajín Satanaa xi k'oxié ti kui yoo, ngat'a kondra kamaa yoo, ¿ja kóts'en s'ijña kui nguindie nínga botixómá? ²⁷ Kó tsi jún ndyi'míjnu nga an 'boxié an asién nixtiín xindajín kó nga nga'niuú xindajín Belsebuu ts'enkjien án ja, ¿yá xí tsja nga'niuú ndijnú ts'e nga kamaa k'oxié asién nixtiín xindajín? Kuí ni nga, kuí boá xi Ne ndi'amasienjnu kama. ²⁸ Tanga tsi Asién Nixtiín Néná ts'enkjien án nga 'boxié an asién nixtiín xindajín, jakoxi nga Néná je kotíxomajnú.

²⁹ Ngat'a ¿kóts'en kamaa nga ngo nda sa'ínchejeé ndi'aa ngo nda xi tjingá'niuú tsi tjónjín má ra kuí'íta'niuú? Ta boá tsí ts'én nga kamaa sa'ínchejeé ni xi tjiín.

³⁰ Xi kjoandanajín tso'ba, kondrana tso'ba, kó xi kuindyíájójinna ngo ni xi ts'énmindyia an, ts'énkjitjón.

³¹ Kó kuí ni nga boá t'íxianjnu'un: Nga ngayeje jeé kojo xta xi ch'o katso, kamajetakoón, tanga xi ch'o katsoo Asién Nixtiín Néná kamajetakónjiín.

³² Kó ta'yaní xi ch'o katsoo ndíí nda xí'iín, si'anjetakoón, tanga xi ch'o katso kondraa Asién Nixtiín Néná si'anjetakónjiín, ti nde kui ngasondiee xí'bi, ti nde ngasondie xi s'e ndibaá.

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa nga yaá xi bokó mí to xi boajaá*(Rka 6:43-45)*

³³ Tsi nda yaá, nda to xi koajaa, kó tsi ndajín yaá, ndajín to xi koajaa, ngat'a too yaá xí bokó tsi nda kojo tsi ndajín yaá. ³⁴ Tjiée ye xi boá kónjnu! ¿Kó ts'en nda ni xi kondókjoajnú nga ndajínjnu jún? Ngat'a ni tsie xi tjiín nguujin inimaa xtaa kuí ni xi chjia ts'oa. ³⁵ Nda xi ndaa, ni xi nda 'boxiéjin nguujin inimaa, kó nda xi ndajín ni xi ndajín xi 'boxié. ³⁶ Tanga an xiyájnu'un nga, nga kjocho nixtin nga kamajéná ngayeje nga si'ank'as'ién xki kjoaa ngayeje én xí taxkiya kandokjoa. ³⁷ Ngat'a kjoaa éen xi kandokjoe nga kama kixi ji, kó tangat'anii éen nga kamajeé.

Bì ts'én tsíchjia Kjisoo kjoaa xta xi mejeén skuie ngo kjoandikón

(Marko 8:12; Rka 11:29-32)

³⁸Kó s'e tjin já fariseoo kojo já chjiniékjoakitii xi bí katsoó Kjisoo:

—Mostro' mejénjne nga kóké ji ngo chíboa.

³⁹S'e Kjisoo bí katsó:

—Kui xta xi ndajín kojo xi ndyits'ént'aa kjoa Néná ndyimí'á ngo chíboa, tanga jmí chíboa ko'e'ejín, ta kuí tsí chíboaa nda chjinié'eén Néná xi 'mí Jonaa. ⁴⁰Ngat'a xikó ts'en kis'ijña Jonaa ján nixtin kojo ján nixtjien nguuya ngants'oa ngo tjo xi 'niú je, ti boá ti ts'én ndii nda xi'iin ján nixtin kojo ján nixtjien k'uijña nguindie t'ananguii. ⁴¹Nga kjocho nixtin nga kamajéná, xta xi chjiani naxindá Nínibe kjestjien kondraa kui xta xi'bi, kó kotjéé, ngat'a xta Nínibee kats'énk'oyá yoojo nga tsint'ie eén Néná xi ínjmi Jonaa, kó ngot'e k'ie tikónjojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boajiín Jonaa. ⁴²Kó na reina xi atíxomaa nangui Sabaa kjestjien kondraa kui xta xi'bi kó ti kotjéé, ngat'a ngaskande nínga fet'anii t'ananguii kjindibáni nga tsint'ieé kjoakjintakoón Salomoo, kó ngot'e k'ie tikónjojnú ngo nda xi nk'a ngase xaá ta boajiín Salomoo.

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa kui Asién nixtin xindajín xi foe'e'oyá nguini

(Rka 11:24-26)

⁴³'Kji'a nga ngo asién nixtin xi ndajín fotjoo ngo nda, nguindie nínga kixí fotso'ba nga mongase nguindie, kó sakójiín. ⁴⁴Kó s'e bí ts'én ts'énkjó: “Kjuin'oyánguina an ndi'a nínga jatjo an.” Nguije fochó nguini, be nga jmíjín xi tjin, je akatichá kui nguindieé kó je kini'ánchoon. ⁴⁵Kó s'e fí kó 'bitfó kuí yito asién nixtin xi 'niú ndajín ngase ta boajiín kui, kó 'bos'ienjin nguinií kui ndaa, kó kja 'bindo, kó kui ndaa ch'o ngase ts'én 'bijná ta boajiín ngas'e. Boá ti kamaa xta xi ndajín xi tjin ngot'e.

Bì ts'én katsáya Kjisoo 'yání xi naaa kojo nts'ie

(Marko 3:31-35; Rka 8:19-21)

⁴⁶Tjienga ts'éenchjiajo ngase xta kjiín Kjisoo, jachó naaa kojo nts'ie, kamámejeén tsíchjiajo Kjisoo tanga nditsen kis'indo. ⁴⁷Kó ngo xi bí katsoó Kjisoo:

—Naáa kojo nts'ie nditsen jan síndo kó mején xoó kuichjiajoo.

⁴⁸Tanga Kjisoo bí katsoó xi tsíchjiajo:

—¿'Yá ní xi naana, kó 'yání xi nts'ie án?

⁴⁹Kó yején tja xtjien nínga síndo xta ts'i'e Kjisoo, s'e bí katsó:

—Kuí xi'bi xi naana kojo xi nts'ie án. ⁵⁰Ngat'a gayeje xi sa'ínkjatjosón ni xi mejeén Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi jan kuí xi'ba xi nts'ie án, xi ndichja án kojo xi naana.

Bì ts'én ijná chiboa Kjisoo kjoaa nda xi atitsojo xojmaá

(Marko 4:1-9; Rka 8:4-8)

13 Kui nixtiin Kjisoo jataxie nguiya ndi'aa kó kijík'ijná t'a ndachíkoón, ²kó achichí kamá xta xi kamátikót'aa, kó jachon nga Kjisoo kijík'ijnáya ngo tjotso je, s'e ngayeje xtaa kía kixindyia kixi t'a ndachíkoón. ³Kó achichí má ni xi tsíchjiajo nga kats'énkjién énkjín, nga bí katsoó:
—Ngo nda xi 'bitjie, kijík'itjie xojmá. ⁴Kó tjienga ítjie xojmaá, tjín xí ixó t'a ndi'yaá, kó kjindibá nisiee s'e iskjinnie. ⁵Ngo tjín kuí xojmaá xi ixó nguijin ndijoo, nínga tsiejín ndie tjín, kó tsá katjonts'ién, ngat'a nangajín tikón ndiee, ⁶tanga nga jatjo ts'uee, kats'énehjaán, ngat'a 'niújín nanga tjimá jamaa, kó kixí. ⁷Kó ingo tjín kuí xojmaá xi ixó nguijin yandá'yaá, kó nga kamánk'a yandá'yaá, kats'énxí. ⁸Tanga ingo tjín kuí xojmaá xi ixó t'anangui xi ndaa, kó kis'iee to, tjín xí katsjá kantié to, tjín xí ichítie kojo tie, kó tjín xí úchan to katsjá nga ngo nga ngo. ⁹Xi tjín tji'bonijon nga kuint'ie, ngatint'ie kuí eén.

Bì ts'én katsáya Kjisoo mí kjoa nga énkjín kats'énkjién

(Marko 4:10-12; Rka 8:9-10)

¹⁰Kó s'e xta tsi'e Kjisoo kijíkóntiñaá kó bí katsoó nga asíyaá:
—¿Mí kjoa nga énkjín ndokjoeje xta?
¹¹Kó Kjisoo bí katsó:
—Ngat'a jún je ki'míyajnú ni xi tji'maá xikó ts'en botixómá Néná, tanga kui xtaa kjie 'míyajiín. ¹²Ngat'a ta'yaní xi tjiín, koe'eé, kó ngaskande k'onguii, tanga xi jmíjín ngaskande ni xi tjiín xi chja'áxiín. ¹³Tangat'anii kui nií nga énkjín chjiájo an, ngat'a nda tsi skotsíjen, skuiejín, kó nda tsi kuint'ie, kamakjínjín. ¹⁴Kó boa ts'én nga kjotjosón kjoaa kui xtaa ni xi katsó nga tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bí katsó:
Nda tsi konda'yájnú, kamakjínjínjún,
kó nda tsi stsitsíjenjún, tì kamakjínjínjún.
¹⁵Ngat'a inimaa kui xta naxindaá je ta nisién tajá kamá,
Je kisichjá tji'bonijon,
kó je kisichjá ndyikon,
tsi'e nga skuiejín, tì nde kuint'iejín,
tsi'e nga kamakjínjín inimaa, tì nde sa'ínk'oyajín yojoo
kojo tsi'e nga sa'indayajín an.
¹⁶Tanga achichí ra tsjaa ndyikonjún ngat'a be, kojo tji'bonijónjún ngat'a nt'ie. ¹⁷Ngat'a jakoxi ni xi xiánjún'un nga achichí má já chjinie'én kojo xta kixii Néná xi kamámejeén nga skuie ni xi ndiyajnú ngot'e, tanga kamábejín, kó kamámejeén tsint'ie, ni xi ndyinda'yájnú, tanga kamájín tsint'ie.

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa énkjiín nda xi atitsojo xojmaá

(Marko 4:13-20; Rka 8:11-16)

¹⁸ Nda'yájnú ni xi mejeén tsó énkjiín nda xi 'bitjie xojmaá: ¹⁹ Kji'a nga ngo xi nt'ié eén kó makjínjín xikó ts'en botixómá Néná, xikóníí kui xojmá xi ixó t'a ndiyaá, ngat'a ndibá xindajín kó foa'áxiín ni xi je tjitjie ngasón inimaá. ²⁰ Kui xojmá xí ixó t'anangui nínga tjin ndijoo kuí xí xikoó xta xi nt'ié eén Néná kó tì kji'a achichí tsjamaa, ²¹ tanga nga jmí jamajiín, kuí ni nga tã chiboa tsí 'bondíyaá, ngat'a kji'a nga tangat'anii eén Néná foa'atio ngo kjoanima, kojo tsi miyotjnguii, tjién má 'bijnámasien ni xi tsí'e Néná. ²² Kó kui xojmá xí ixó nguujin nda'yaá, kuí xí xikoó xta xi nt'ié eén Néná, tanga tã soboa nda kjimaá ni xi tjiín kui ngasondiee kó kjoandisoo kjoachoon ts'énxí eén Néná, kó kui nií xi tsjandiejín nga boajaá to. ²³ Tanga kui xojmá xí ixó t'anangui ndaa, kuí xí'bi xi xikoó xta xi nt'ieé eén Néná kó makjín kó kuí xí xikoó xojmá xi tsja úchan, ichítie kojo tie, kojo kantié to nga ngo nga ngo.

Bì ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín to ndsokoan nño kojo k'íjñá xi ndajín

²⁴ Kjisoo katsáyaá ingo énkjín xi bí tsó:

—Nínga botíxomaa Néná xikóníí ngo nda xi ítjie xojmá xí nda jno nínga ts'énxá, ²⁵ tanga tjienga kjiyojofé ngayeje, jachó kondraa kó xka xi ndajín ítjiejin to ndsokoan nño s'e kijí. ²⁶ Nga kamánk'a xkaa to ndsokoan nño, jatjo nítiín, kó tì jatokjá xka xi ndajín. ²⁷ Kó nga kamábe mosoo kijítsáyaá kui ndaa kó bí katsoó: “Ndiá, ¿a xojmá xí ndajín xí ik'ítjie ji jnoo? ¿Kó ñá kjindibánií xka xi ndajín xi katokjaá?” ²⁸ Tanga bí katsó kui ndaa: “Ngo kondra xi ítjie kui nií.” Kó bí katsó já mosoo: “¿A mejeén nga xiniéyajne kui xka xi ndajín?” ²⁹ Tanga bí katsó kui ndaa: “Jmí, ngat'a tsi takjoanda tsi kji'a nga ndyichjaníyájnú kui xka xi ndajín chjiniéyájnú kojo to ndsokoan nño nga. ³⁰ Tasá te'éndiéjnú nga nijan ngatamaxchá ngaskande nga je kama ko'najen to ndsokoan nño, kó s'e kji'a bí xiáan já xí k'ojen: Tjón má ra t'ítikójnú xka xi ndajín, s'e t'í'niújnú tsí'e nga k'uíti, kó to ndsokoan nño nguuya ndi'a nínga mindyia tindiyajnú.”

Bì ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín xojmaá mostasaa

(Marko 4:30-32; Rka 13:18-19)

³¹ Ingo énkjín katsáya Kjisoo xi bí tsó:

—Nínga botíxomaa Néná, xikóníí ngo ndi xojmaá mostasa xi ngo nda iskjbé kó ítjie nguujin jnoo, ³² kuí ndi xojmaá xi tã nisién 'niú chichí ngase ngayeje xojmaá, tanga nguije tjonts'ién kó maxchá, kuí yaá xi tã nisién 'niú nk'a má, ngaskande nisie xi tjin nk'a jan kia fochó ts'énda ndoboa kia tjiaa kui yaá.

Bì ts'én ìjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín nisan xi mindyiakátjo paan

(Rka 13:20-21)

³³Ingo énkjín katsáya Kjisoo xi bì tsó:

—Nínga botíxomaa Néná, xikó maá tsi ján chiboa nisan iskjíbe ngo xtachjoón s'e kja indyiaá ndsokoan nño ngaskande nga kaxongatjo ngayeje nda'yo paan.

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa kóts'en kats'énkjién énkjiín

(Marko 4:33-34)

³⁴Ngayeje kui nií xi tsíchjiajo Kjisoo xtaa, kó jmi níxtin nga énkjínjín kats'énkjién nga tsíchjiajo, ³⁵tsi'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná nga bì katsó:

Énkjín xí sa'inkjien án nga kuichjiajo an xtaa,
kó xiyáa ni xi tji'maá Néná
ndeskande nga kamánda ngasondiee.

Bì ts'én katsáya çan çan Kjisoo kjoaa énkjiín xka

xi ndajín xi ik'ítjiejiín to ndsokoan nño

³⁶Kó s'e nguije kats'énkjí Kjisoo xtaa, ts'as'ien nguiya ndi'aa, kó xta tsi'e kijíkontiña s'e bì katsoó:

—T'íyé çan çanjne kjoaa ni xi mejeén tsó énkjiín xka xi ndajín xi ik'ítjie nguijiín jnoo.

³⁷S'e bì katsó Kjisoo:

—Nda xi ítjie xojmá xí ndaa, kuí xí ndií nda xi'iín, ³⁸kó jnoo, kuí xí ngasondiee, kó xojmá xí ndaa, kuí xí xta xi tsi'e nínga botixómá Néná, kó xka xi ndajín, kuí xí xta xi tsi'e xindajín, ³⁹kó kondra xi ítjie kui xkaa, kuí xí xindajín ndiablog, ni xi kamáxchaá kuí boá nga fet'a ngasondiee, kó já xí ja'á'yaá kui ni xi kamáxchaá kuí boá xi ndítsjiee Néná. ⁴⁰Kó xikó ts'en chjaníya xka xi ndajín s'e 'bítí nguijin ndi'íí, boá tí kama nga kjuie kui ngasondiee, ⁴¹kó ndií nda xi'iín sanguíya ndítsjiee kó skjíníya nínga botixómá ngayeje xta xi tangat'anií kui nga kje'e xí ts'én jé kojo xi ndyits'en ni xi ndajín, ⁴²kó ngo nguiya orjno xi tjítí konanguís'ién, nínga skandá kojo kjonie n'niú. ⁴³Kó s'e ngayeje xta xi kixii k'uiéé ndi'í xikóó ts'ueé kja nguindie nínga botixómá Na'mii. Xi tjín tjibonijon nga kuint'ie, ngatint'ieé kuí eén.

Bì ts'én ìjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín tsi'e tijíton xi tikón'maá

⁴⁴'Nínga botíxomaa Néná, xikónií ngo tijíton xi tikón'má ngo nguindie k'ijñá, kó ngo nda sakoó, kó tí kíaa kui'íjñá'má nguini, kó achichí tsja tjíín, s'e fí ndi'aa kó botiñá ngayeje ni xi tjíín, s'e 'botsie kui k'ijñá.

Bì ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín ndijo tsja kji'i xi achichí chjií
⁴⁵Tì boá tì ts'én nínga botíxomaa Néná xikó maá ngo ndá xi ts'énmongase ngo to ixkí xi ndijo tsja kji'i, ⁴⁶kó nguije sakoó ngo xi 'niú chjií, kiji ndi'aa kó atíñá ngayeje ni xi tjiín, s'e ts'atsie kui ndijoo.

Bì ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjiín nda'yaa

⁴⁷Tì boá tì ts'én nínga botíxomaa Néná xikó maá ngo nda'ya xi ikjien nguijin ndachíkoón, kó ngayeje tokoya tjio fiyaá, ⁴⁸kó nguije kitsie, já xí mején nda'yaa foa'á'yá t'achjindiee, s'e foa'ájin tjioo, kó tjio xi ndaa ngo nisenya mindyíá kó xi ndajiín xín 'bojmi. ⁴⁹Boá tì kama nga kjuie ngasondiee: Kjindibá ndítsjiee, kó kjoa'ájin xta xi kixii, kó xín kui'índo xta xi ndajiín, ⁵⁰s'e ngo orjno xi tjiín ndi'í kui'indyia xta xi ndajiín, s'e kji'á nga skandá kojo nga kjonie n'niú.

Bì ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa ni xi tjatsie kojo ni xi xchaá

⁵¹S'e bí katsó Kjisoo nga asíya:
 —¿A makjínjnú ngayeje kui nii?
 —Joon, Ndiá'.
 Katsó kui jaá.
⁵²S'e Kjisoo bí katsó:
 —Kuí ni nga ngayeje já chjiniékjoakitij xi bokoyá kjoaa nínga botixómá Néná, xikónií ndiaa ngo ndi'a xi 'boxié ni xchaá kojo ni tjatsie xi chjí xí síndotjóó.

Bì ts'én kijíndikoón xtaa kjoa Kjisoo

(Marko 6:1-6; Rka 4:16-30)

⁵³Kó nguije tsíchjia Kjisoo kui énkjiín, xín kiji. ⁵⁴Kó nga jachó nanguii akóyaa xtaa kia ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, kó achichí má xta xi kijíndikoón xi bí katsó:

—¿Ñá ts'axié ni kjoakjintakón xi tjiín kui ndaa? ¿Kó ts'en ma nii kjoandikón xí ts'én? ⁵⁵¿A kuijín ndaa xi ndií nda chjiniyaa? ¿A mí tsí kui ndaa xi naa maa Nariyaa, kó nts'ie ma Sandiyaá, Kosiee, Ximoo kojo Judaa? ⁵⁶¿A k'iejín síndojona ínychjín ndichjá? ¿Ja kó ñá ts'axié ni ngayeje kui nii?

⁵⁷Kó kamámejénjín kats'éenseén tanga Kjisoo bí katsó:

—Ngo nda chjini'e'een Néná tajñaní yandikón, tanga yandikónjín nanguii kojo ndi'aa.

⁵⁸Kó nde kjinjín kjoandikón kats'én Kjisoo kui nguindiee, ngat'a xtaa kis'ijinjín.

Bì ts'én k'ien Jua Bautistaa*(Marko 6:14-29; Rka 9:7-9)*

14 Kui nixtin jan Erodee nda xi tjiín xá nangui Galilea tsint'ie kjoaa ni xi kats'én Kjisoo, ²kó bì katsoó já mosoo:

—Kjisoo kuí boá xi Jua Bautistaa xi ja'á'yaá nguujijn xta xi jesón, kuí ni nga tjiín nga'niú nga ts'én kjoandikón.

³Kjoaa nga Erodee boá xi katsanguis'ien ndoboya Juaa kojo xi ita'niú níniú kicha tangat'anij Na'erodiaa, chjoón nts'ie Erodee xi 'mí Nguiripee, ⁴ngat'a Juaa bì katsoó Erodee:

—Kjoakitij tsjandiejín nga chjoón kama chjoón nda nts'ie.

⁵Kó Erodee kamámejeén kats'énk'ién Juaa, tanga katsakjonní xta naxindaá, ngat'a nda chjinie'eén Néná kamaá Juaa xtaa. ⁶Tanga nixtin nga jachóno Erodee, tsakjiín Na'erodiaa kitié nguindyikon xta xi jachó s'ueé, kó achichí tsja kamaá Erodee, ⁷kó kuí ni nga Erodee katsjá ts'oa nga ta ni xi mejénrií tsjaá. ⁸Kó kui tsakjiín, nga ja boá je índajo naaa, bì katsoó:

—T'íyé tiboá ni toko Jua Bautistaa nga koe'é ní.

⁹S'e achichí ndasen kis'ijña nda ree, tanga kjoaa nga je katsjá ts'oa, kó nga ngayeje xta xi síndojó t'a yamíxaa tsint'ie kui nii, katsjá kjoa tsi'e nga koe'eé ni xi ts'í'á kui tsakjiín. ¹⁰Kó katsjá kjoa nga ikichá toko Juaa nguuya ndoboyaá. ¹¹Kó ngo tiboá tjyá toko Juaa nga jachóchinií, s'e kini'ánk'as'ieen tsakjiín, kó kui tsakjiín kijjoo naaa.

¹²Kó s'e jachó xta tsi'e Juaa, iskjíbe yojo k'ieen s'e inijín, kó kijí kui jaá s'e katsáyaá Kjisoo ni xi kamaá.

Bì ts'én kats'énkjien Kjisoo ún mi xta*(Marko 6:30-44; Rka 9:10-17; Jua 6:1-14)*

¹³Nga tsint'ie Kjisoo ni xi kini'ánjo Jua Bautistaa, kijíya ngo tjosso, s'e xtjien ngo nangui kixí kijí, kó nga tsint'ie xtaa, jatjoni naxindaá nga kijíyise. ¹⁴Kó nguije jachó Kjisoo, nga jatjajen tjosso jee achichí má xta xi kamábe, kó nima kamaá, kó kats'éndaya xi oon. ¹⁵Kó nguije kamánguixoón, xta tsi'e Kjisoo kijíkontiñaá, s'e bì katsoó:

—Achichí je sájin, kó kjitiya kuí nguindiee, tasá te'éndié nga koeje kui xtaa tsi'e nga koeje ndi nangui xi síndo tínaa tsi'e nga k'otsie ni chinie.

¹⁶Tanga Kjisoo bì katsoó:

—Chjiénjin nga koeje, tasá jún te'énjú ni xi skjinie.

¹⁷Tanga bì katsoó kui jaá:

—Tanga ta ún tsí pan kojo jó tjo tikónjne.

¹⁸Kó bì katsoó Kjisoo:

—Ndibájojnú'un k'iee.

¹⁹Kó s'e nguije katsanguiya tsi'e nga k'uíndo nguujin ndixchoo xtaa, iskjíbe pan xi uún kojo tjo xi joó, askotsijen nk'a jan, kats'énchikonñé, s'e akjángá kó katsjaá kui paan xta tsi'e, tsi'e nga kui jaá xi tsjaá ngayeje

xta xi ngasee. ²⁰Kó ngayeje xtaa iskjinie kó kitsie chaan chaan, kó ngui tiejó nisenya tjikítsie kamá xii xi ts'anguui. ²¹Ma ra tsi ta ún mi já xi'in xi iskjinie, kje'e ní ínchjín kojo jakjíní.

Bì ts'én kistso'ba Kjisoo ngasoón ndachíkoón

(Marko 6:45-52; Jua 6:15-21)

²²Kó tjién má Kjisoo kats'eén kjoa'niu xta tsi'e, tsi'e nga koejeya tjotso jee, nga koejetjón ngándá xi ingoboá jan, tjienga kats'énkixot'a xta kjiín. ²³Kó nguije kijí ngayeje xtaa, Kjisoo kijíkijin naxii nga tsíchjia soboaá Néná kó nguije kamájñoó kia kis'ijña soboa. ²⁴Tjienga je kjocho tjotso jee ngamasieen ndachíkoón, kó tjo'niuú ye'ét'aa tjotso jee, ngat'a kjen tjotso jee kasakoo. ²⁵Kó nguije ndiba'ásieén, Kjisoo kijíkoón kui jaá nga kistso'básón ndachíkoón.

²⁶Tanga nga kamábe xta tsi'e, ta bí ta maa, achichí katsakjonní kó bí katsó:
—¡Sien boá!

²⁷Tanga Kjisoo tjién má tsíchjiajo nga bí katsoó:

—¡Ti'an'niútakónjnú, án boá, ngata ndakonjín majnú!

²⁸S'e bí katsó Peé:

—Ndia', tsi kjeén nga ji, te'é kjoa ji nga kama kjuínson an ndójoaa nga kjuinkja'aa.

²⁹Kó Kjisoo bí katsó:

—Jabí'in.

Tatra jatjajen Peé tjotso jee kó kijísón ndójoaa, kó kijí xtjieen nínga tikón Kjisoo. ³⁰Tanga nga kamábe nga ta nisién 'niú tjtjién tjoó, katsakjonní kó kijíngandá, s'e bí katsó nga askandáya:

—¡Ndia' 'naxié'é ní!

³¹Kó tí kji'a Kjisoo iskji'be tsja Peé s'e bí katsoó:

—¡Achichí chiboa s'ijjín! ¿Mí kjoa nga jó nga ján ik'ijñí inimaa?

³²Kó nguije ts'as'ien nguuya tjotso jee, kixixió tjoó. ³³S'e kui já xí síndoyá nguuya tjotso jee, kats'éndikón Kjisoo kó bí katsoó:

—¡Jakoxi nga ji xi ndí Néná!

Bì ts'én kats'éndaya Kjisoo xta xi oon xi tjín nangui Jenesaret

(Marko 6:53-56)

³⁴Kó nguije kamá nga ja'atio ndachíkoón, Kjisoo kojo xtaa jachó nangui Jenesaret. ³⁵Kó nguije kamábe Kjisoo xta naxíndaá, katsáyaá ngayeje xta xi ngasee xi tjín kuí nangui, kó jachóchinií ngayeje xta xi oon, ³⁶kó 'niú kichjá'aa tsi'e nga nde ta njñoó xi si'anjo, kó ngayeje xta xi oon xi kats'énjo njñoó Kjisoo kamándaya.

Bì ts'én katsáya Kjisoo ni xi sa'índándí xtaa nguindyikón Néná

(Marko 7:1-23)

15 Kó s'e já fariseo kojo já chjiniékjoakiti xi kjindibáni naxínda Jerusalen jachókóntiña Kjisoo kó bí katsó nga asiyaá:

²—¿Mí kjoa nga xta tse bendikónjín kjoaxchaá xta xi xcháná? ngat'a moniejónjín tsja nga kjinie ni chinie?

³Tanga Kjisoo bi katsó:

—¿Kó mí kjoa nga yandikónjínjúnú jún kjoabotíxomaa Néná tangat'anii kjoaxchájnú? ⁴Ngat'a bi katsó Néná: “Chendikín jí na'mii kojo naaa”, kó “xi ngat'íkojoo katsoo na'mii kojo naaa, je kats'énk'ién yoojoo.” ⁵Tanga jún bi ndyi'míjnú: Ta 'yání xi bi katsoo na'mii kojo tsi naaa: “Ngayeje ni xi tjínna xi kama kosikojónjún'un je Néná sa'ink'as'ieen”, ⁶ngayeje xi boa katso, je nguiti jmí kjoa'niujín nga skuiendikón na'mii kojo naaa. Kó boa ts'éen nga jún ni'ánchjínjúnú kjoabotíxomaa Néná, tangat'anii kjoaxchájnú. ⁷Xta jókjen!, kjenni ni xi katsó nda chjinie'eén Néná xi 'mí Isayaa nga bi katsó:

⁸Kui xta naxindaá ta ts'oa tsí nga bendikónna,
tanga inimaa achichí kjin tikónnii an.

⁹Ta kjoanda ní nga ndyits'endikónna,
ngat'a ni xi ndyibokoyá kjoabotíxomaa xtaa boá.

¹⁰Kó Kjisoo tsíchjiaa xta kjíin, kó bi katsoó:

—Nda'yájnú kó ngatamakjínjúnú kui nii. ¹¹Jmí tsi kui ni xi 'bos'ien ts'oa xtaa xi ts'endándí nguindyikon Néná, kuí ni xi fotjoo ts'oa xi ts'endándí.

¹²Kó s'e xta tsi'e Kjisoo jachókóntiínaa kó bi katsoó:

—¿A je kamákjín jí nga tsjajín kamaá já fariseoo kjoaa ni xi kase?

¹³Tanga Kjisoo bi katsó:

—Ngayeje xka xi ítjiejín Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi jan xtjoníyá ndeskande jamaa. ¹⁴Xióchonjúnú, kui xtaa, xta tika xi tjimátjoón kje'e xta tika boá, kó tsi ngo nda xi tika ts'énbokoó ndi'ya ingo nda xi tika, ¿a mí tsí ngajoó nga kuixoya ngo tixa?

¹⁵Kó Peé bi katsoó Kjisoo:

—T'iyé chan chanje kui énkjín xi kase.

¹⁶Kó Kjisoo bi katsó:

—¿A ti nde jún makjínjínjúnú? ¹⁷¿A makjínjínjúnú nga ngayeje ni xi chinié kojo ni xi 'yó, nguiya ngants'oá 'bos'ien, kó nguijee ndi'amindí jan fochó? ¹⁸Tanga ni xi fotjonií ndso'boá, inimaná ndibanií kó kuí nii xi ts'endándí ngo xta nguindyikon Néná. ¹⁹Ngat'a nguijin inimaa xtaa ndibanií nga ni xi ch'o kji'i ts'énkjó, nga ndyits'ént'aa kjoa xkjín, nga ch'o ndyits'éngo yojo ndikoón, nga ndyits'enchéjé, nga ndyi'boncha, kojo nga ch'o a. ²⁰Kuí nii xi ts'endándí ngo xta nguindyikon Néná, tanga kjoaa nga moniejónjín tsja nga skjinié nño kuijín ni xi ts'endándí nguindyikon Néná.

Bi ts'éen kats'éndaya Kjisoo tsakjín ngo xtachjoón xi chjiani nangui Kananea

(Marko 7:24-30)

²¹Kó nguije jatjo Kjisoo kiaa, kijí nangui Tiro kojo Sidon. ²²Kó kia ngo xtachjoón xi chjiani nangui Kananea askandáya tjinguii Kjisoo kó bi katsoó:

—¡Ndía', ji xi xta tjiie Ndabii, ngatama nimaá an! Tsakjinna achichí kjoanima ts'énoa'atio ngat'a ngo asién nixtiin xindajín tjiin.

²³Tanga Kjisoo jmi ni katsójiin. Kó xta tsi'e kijíkontiñaá kó bi katsoó nga 'niú tsí'áa:

—Boa t'fín kui xtachjoón nga ngatjí, ngat'a ts'énkjandayá tjienguiná.

²⁴Kó Kjisoo bi katsó:

—Néná katsanguiyana tsi'e nga ta kuí tsí xta xi chjiani naxindá Israel xi kosikojo an, ngat'a kuí xtaa xi xikoó chotsanga xi je kichajá.

²⁵Tanga kui xtachjoón kijíkontiñaá Kjisoo, s'e asién tikoó xtijen kjen Kjisoo kó bi katsoó:

—¡Ndía', tasíkeje ní!

²⁶Tanga Kjisoo bi katsó:

—Ndajín kji'i nga chje'éxiin paan ndijnú, s'e nñaá ko'e'énú.

²⁷Tanga bi katsó kui xtachjoón:

—¡Kjenní, Ndía'! tanga ti kuí xí kjinie nñaá xii pan xi bixónguui nguindie yamíxaa ndíaa.

²⁸Kó s'e Kjisoo bi katsó:

—¡Xtachjoón, ta nisiin 'niú s'ijiin Néná, ngatama ni xi mejeén!

Kó ti kui chiboa kamándaya tsakjiin.

Bi ts'én kats'éndaya Kjisoo kjin xta xi oon

²⁹Kó nguije jatjo Kjisoo kíaa, kijí t'a ndachíkoón Galilea s'e kijíkin ngo tjiingui kó kja kis'ijñando. ³⁰Kó achichí má xta xi jachókoón Kjisoo xi jachójo xta xi fínimat'a, xta xi tika, xta xi nima tsja, xta xi majín chjia, kojo achichí xta xi ndajintjiin, kó Kjisoo ngayeje nga kats'éndaya, ³¹ngaskande kijíndikón maá xta kjiin nga kamábe nga tsíchjia xi nimaá, nga kamándaya xi nima tsjaa, nga kamándaya xi kamájín kjií, nga kamátsijeen xta xi tikaa, kó ngayeje xtaa nga katsjaá kjoaje Neé naxindá Israel.

Bi ts'én kats'énkjien Kjisoo nijún mi xta

(Marko 8:1-10)

³²Kó Kjisoo tsíchjiaa xta tsi'e, kó bi katsoó:

—Nima kjimana kui xtaa, ngat'a je ján nixtinnii nga sídojona k'iee, kó jmjíin ni xi skjinie, kó mejénjínna tsi sa'inkjí kjindía án ndi'aa ngat'a tsi koyayá nguia ndiyaá.

³³Kó s'e xta tsi'e Kjisoo bi katsó:

—Tanga, ¿ná konguínchja'ájne kjin pan kui nguindie kjitiyaa tsi'e nga si'ankjiénne ngayeje kui xta kjiin?

³⁴Kó Kjisoo bi katsó:

—¿Kó tjin má pan xi tikónjún?

Kó kui jaá bi katsó:

—Yito ma kjojo chiboa ndi tjio.

³⁵Kó Kjisoo katsjá kjoa tsi'e nga k'uúndo t'anangui xta kjiín. ³⁶Kó iskjíbe pan xi yitoo kojo tjioo, kó nguije katsjaá ndok'óchji Néná, akjángá kó katsjaá xta tsi'e, tsi'e nga sa'ínkja'asoón xta kjiín. ³⁷Kó ngayeje xtaa nga iskjnie ngaskande nga kitsie chan chaan, kó ngui yito nisenya tjikítsie kamá xii xi ts'angui xi ja'átikó. ³⁸Ma ra tsi ta nijún mi já xi'in xi tsakjieén, kje'e ní inchjín kojo jakjindí. ³⁹Kó s'e nguije kats'énkjí Kjisoo xtaa tsi'e nga kijí ndi'aa, Kjisoo kijíya ngo tjotso je, s'e kijí xtjieen nangui Magadan

Bi ts'én tsí'á ngo kjoandikón já fariseoo kojo já saduseoo

(Marko 8:11-13; Rka 12:54-56)

16 Kó já fariseoo kojo já saduseoo jachókoón Kjisoo tsi'e nga skót'ayákón, kó tsí'aa ngo chiboaa ndi'ak'ajmii. ²Tanga Kjisoo bi katsoó:

—Tsi kji'a nguije ma nguixoón, bi 'míjnu: “Nda chon kama nixtiin, ngat'a iní nguindie jan.” ³Kó tsi nga tajñoó, bi 'míjnu: “Stsé kojo tjo kama tsi iní nguindie jan kojo tsi ndi ndyia.” ;Xta jókjen! ¿Ánni nga yajnú nga nda axa ndajín kama nixtiin nga tsitsijenjnu kó kji'i nk'a jan? ¿Kó ánni nga makjínjínjnu chiboa xi tsi'íjñá kui nixtiin? ⁴Kui xta xi ndajín kojo xi ndyits'ént'aa kjoa Néná ndyimí'á ngo chiboa, tanga jmí chiboa koe'éjii, ta kuí tsí chiboaa nda chjini'e'een Néná xi 'mí Jonaa.

S'e Kjisoo índomasien kui jaá, kó kijí.

Bi ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa nisaan nda'yo paan já fariseoo

(Marko 8:14-21)

⁵Kjisoo kojo xta tsi'e jachó ngándá xi ingoboaá ndachíkoón Galilea, tanga kichíyaá nga koa'a pan. ⁶Kó Kjisoo bi katsoó:

—Chónjnu yojojnú kjoaa nisaan nda'yo paan já fariseoo kojo já saduseoo.

⁷S'e bi katsó jak'ie ja ngajaan xkjín xtaa Kjisoo:

—Kui nii tsó ngat'a jmí pan kich'a jan.

⁸Kó Kjisoo kamákjiín kui nii, kó bi katsoó:

—¿Mí kjoa nga jmí panjínje ndyi'míjnu, jún xta xi s'ijinjín? ⁹¿A kjie makjínjínjnu, kó a je nguítí foa'átsjienjínjnu kui pan xi uún, xi ún mi xta kats'enkja'asoon, kó kó tjín kamá nisenya xi kachja'á'yajnú? ¹⁰¿A ti nde foa'átsjienjínjnu kui pan xi yitoo, xi nijún mi xta kats'enkja'asoon, kó kó tjín kamá nisenya xi kachja'á'yajnú? ¹¹¿Kó ts'en nga kamákjinjínjnu nga kjoaa panjín xi ts'énehjia an nga kixiánjnu'un nga chónjnu yojojnú kjoaa nisaan nda'yo paan já fariseoo kojo já saduseoo?

¹²Kó s'e kji'á nga kamákjiín kui jaá nga jmí tsi kjoaa nisan xi mindyiaa nda'yo pan xi ts'énehjia Kjisoo, kuí ni xi katsó kjoaa ni xi ndajín kji'i xi bokoyá já fariseoo kojo já saduseoo.

Bì ts'én katsáya Peé nga Kjisoo boá xi Kristoo

(Marko 8:27-30; Rka 9:18-21)

¹³Kó nguije jachó Kjisoo xtjien nangui Sesarea nínga tjiín xá Nguiripee, bi katsó nga asíyaá xta tsì'e:

—¿Kó tsó xtaa, kjoaa 'yání xi ndií nda xì'iin?

¹⁴Kó bì katsó kui jaá:

—Tjín xta xi Jua Bautistaa boá tsó, kje'e xi Elíaa boá tsó, kó kje'e xi Jeremíaa boá tsó, kó tì tjín xí ngo xó nda chjini'eén Néná tsó.

¹⁵Kó Kjisoo bì katsoó:

—Kó jún, ¿'yání án, kó 'míjnú?

¹⁶Kó Ximo Peé bì katsoó:

—Jí xí Kristoo, ndií Néná xi tikoón.

¹⁷Kó Kjisoo bì katsó:

—Achichí ra tsjaa ji Ximo', ndií Jonaa, ngat'a jmí tsi jín kojo yojo xi katsáyaá kui nii, Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmii boá xi katsáyaá. ¹⁸Kó kuí ni nga an t'íxiaán nga jí xí 'mií Peé, kó ngasoón kui ndijoo kia sa'índa an nangoxina, kó nga'niuú kjoaboyaa kamájiín sa'íin. ¹⁹Kó ji tsjaa yibii nínga botíxomaa Néná, kó ngayeje ni xi kuít'a'ni jí t'ananguii, sit'a'niú ndi'ak'ajmi jan, kó ngayeje ni xi chjánde jí t'ananguii xtjónó ndi'ak'ajmi jan.

²⁰Kó s'e Kjisoo katsáyaá xta tsì'e, tsì'e nga ta 'yájin xi kotsoyaa nga Kjisoo xi Kristoo.

Bì ts'én katsáyatjón Kjisoo nga koya

(Marko 8:31–9:1; Rka 9:22-27)

²¹Ngande koó kji'a íts'iyanií Kjisoo nga katsáyaá xta tsì'e nga chjien nga koeje naxínda Jerusalen kó nga chjien nga tsie kjoanima kjoa'atio nguiya tsja xta xi xchaá, kojo já nguitokoo chiná'mii kojo já chjinekjokaitii, kó katsáya nga chjien nga si'ank'ien, kó nga xi ma jaán níxtin kjoa'á'yaá. ²²Kó s'e Peé kijíjo t'axín Kjisoo, kó bì katsoó nga tajá tsíchjajao:

—¿Ji Ndiá', Néná ngatja'áxiín ngayeje kui ni xì'ba! Nga jmí ni kamájiín.

²³Kjisoo asko'á Peé, s'e bì katsoó:

—Tjítaxín boe'éní xindajín Satana!, ngat'a ni xi stinguí an kjima ji, ngat'a jmí tsi nii Néná xi tifojintakín, tasá nii xtaa.

²⁴Kó s'e Kjisoo bì katsoó xta tsì'e:

—Tsi tjín xí mejeén tsienguína, ngats'énychíyá vojoo, nga kjíbe kroo kó s'e ngatjandiba tjinguina. ²⁵Ngat'a ngayeje xi mejeén k'oxié'á kjoamindyioo, sa'ínchaja, kó ngayeje xi sa'ínchaja kjoamindyioo tangat'anii an, kuí xí sakóo kjoamindyioo. ²⁶Ngat'a ¿mí chjíní tsi ngo nda kuijeen ngayeje ni xi tjín kuí ngasondiee, tsi kichajá inímaa? ¿Axa mí ni xi tsja ngo nda xi kosít'a inímaa? ²⁷Ngat'a ndií nda xì'iin, kjindibá nga kjindibájo kjoajee Na'mii kojo nditsjee, kó kji'á boá nga tsjaa nga ngo nga ngo xtaa ta xikó kji'i ni xi kats'én. ²⁸Jakoxi ni xi xiánjnú'un

nga tjin xi síndojinná k'iee xi koyajín tsi tjónjín skuie nga ndíí nda xi'iin kjo'eekatixómá.

Bí ts'én kasasikjo asiéén Kjisoo

(Marko 9:2-13; Rka 9:28-36)

17 Jun nixtin nguijee, Kjisoo kijjjo t'axín Peé, Sandiyaá kojo nts'ie xi 'mí Juaa kó ngo tjingui nk'a kijjjo, ²kó nguindyikon kui jaá kje'e kis'ie Kjisoo kó kjen 'na kamá xikó maá ts'ueé, kó njño xi yajá tiboá xó xó kamá. ³Kó kia jatokját'aa nda chjine'een Néná xi 'mí Moisee kojo Elíaa nga ndyichjajao Kjisoo. ⁴Kó s'e Peé bí katsoó Kjisoo:

—Ndiá', a ta nda kji'i nga k'ie tindyionxtín, tsi mejeén kama si'anda ján ndi'ańk'ién: Ngo tse, ngo tsi'e Moisee, s'e ngo tsi'e Elíaa.

⁵Tjienga ts'énchjia ngase Peé, ngo ndi 'na jatjo, kó kia kasasien nínga síndo kui jaá, s'e nguijin kui ndii kanda'yá ngo nda xi bí katsó:

—Kuí xi'bi xi ndi tjóna, xi 'niú tsja mana ngat'aa kui, nda'yájnú.

⁶Kó nga tsint'ie kui nii xta tsi'e Kjisoo, achichí katsakjonní kó ít'a maá kjen t'anangui. ⁷Kó jachókoón Kjisoo, kats'énjo kui jaá, kó bí katsoó:

—Tisítjienjnú, ngata ndakonjín majnú.

⁸Kó nga askotsijen nijingui kui jaá, kamábe nga ta kuí tsí Kjisoo xi tikón soboá.

⁹Kó nga ndyifotjajen tjingui, Kjisoo bí katsoó:

—Ngata 'yájin xi 'míyajnú ni xi kamáyajnú ngaskande nga ndíí nda xi'iin, kjoa'á'yaá, nguijin xta xi je jesoón.

¹⁰Kó xta tsi'e Kjisoo bí katsó nga asíyaá Kjisoo:

—¿Mí kjoa nga já chjinekjokitií tsó nga tjón xó Elíaa kjo'e?

¹¹S'e Kjisoo bí katsó:

—Jakoxi nga tjón Elíaa kjo'e kó kuí xí sa'índaya ngayeje nii. ¹²Tanga an xiyájnú'un nga Elíaa je jé'e, kó kui xtaa kamábejín nga kui, kó ta ni xi mejénríí kats'énjo, ti boa ti ts'én tsie kjoanima kjoa'atio ndíí nda xi'iin nguiya tsja kui xtaa.

¹³Kó s'e xta tsi'e Kjisoo kamákjiín nga kjoaa Jua Bautistaa boá xi ts'énchjia Kjisoo.

Bí ts'én kats'éndaya Kjisoo ngo nda xi tjíjin ngo asién nixtin xindajín

(Marko 9:14-29; Rka 9:37-43)

¹⁴Kó nga jachó nguini nínga síndo xta kjiín, ngo nda jachókóntiña Kjisoo xi asién tikoó kjen nga bí katsó:

¹⁵—Ndiá', ngatama nimaa ndina kó tasikeje, achichí ndajntjiín kó xikoó tsi 'meya, 'bítikjá 'bínña kó achichí je kjín ndiya nga 'bókajin nguijin ndi'íi kojo nguijin ndójoaa. ¹⁶Je jé'ejoo xta tse, tanga kamájiín kats'éndaya.

¹⁷Kó Kjisoo bí katsó:

—¿Xta xi s'ijinjin kojo xi ndajín! ¿Ngaskande kji'á ní nga chjien nga kotíjnájójnú'un? ¿Ngaskande kji'á ní nga ta kó sa'ínchíkjoajnú'un? ¿Ndibáojnú'un k'iee!

¹⁸ Kó Kjisoo kats'énxchánjo kui xindajín xi tjíjin kui ndaa, kó jataxiejin vojoo, kó tì kji'a kamánda.

¹⁹ Kó s'e xta tsí'e Kjisoo tsíchjiajot'axín Kjisoo kó bì katsó nga asíyaá:

—¿Ánní nga jin kamájijnje ka'naxiéjne kui asién nixtin xi ndajín?

²⁰ Kó Kjisoo bì katsó:

—Ngat'a 'niújin s'ijinjinú, ngat'a jakoxi ni xi xiánjnú'un nga tsi nde ta chíi s'ijinjinú xikó maá ngo xojmaá mostasa, kama bì k'uínjnú kui naxii: “Xín t'en ji”, kó xín koeje, kó ngayeje ni xi kama si'ánjnú. ²¹ Tanga kui xkjín xindajín, taxkiya fotjójín, ta ngototo nga ndokjoaa Néná kojo nga si'ankja'á kjindia yojoná.

Bì ts'én katsáya nguini Kjisoo xi ma jó ndiya nga koya

(Marko 9:30-32; Rka 9:43-45)

²² Kó tjienga tikónjo xtaa nangui Galilea, Kjisoo bì katsó: Ndií nda xi'jin nguuya tsja xtaa si'ank'as'ien, ²³ kó sa'ínk'ién, tanga xi ma ján nixtin kjoa'á'yaá. Kó achichí ndasen kamaá kui jaá kjoaa kui ni xi ki'míi.

Kjisoo bì ts'én íchjítjé nangoxii

²⁴ Kó nga jachó Kjisoo kojo xtaa kja naxindá Kapernaum, já xí ndyifo'áchjí ton xi machjítjé nangoxii kijíkoón Peé kó bì katsó nga asíyaá:

—¿A 'bíchjín Mostroo ton xi machjítjé ni nangoxii?

²⁵ S'e bì katsó Peé:

—Joon, 'bíchjí.

Kó nga ts'as'ien Peé nguuya ndi'aa, Kjisoo tjón tsíchjia kó bì katsó:

—¿Kó ts'en beé takín, Ximo'? Já ree t'ananguii, ¿'yá xí foa'áchjii ton xi machjítjé ni? ¿A ndií, axa xta xi kje'e?

²⁶ Kó Peé bì katsó:

—Xta xi kje'e.

Kó bì katsó ngase Kjisoo:

—Ja, xta xi ndií, chjiénjin nga tjín ni xi kui'íchjí. ²⁷ Tanga tsí'e nga sa'ínxchánjin já xí foa'áchjí ton xi machjítjé ni, t'en ji ndachíkoón kó tjajmijin tsiin, kó nguije kjoyaa tjio xi tjoón, chjabe jí kó chjéx'e jí ts'oa kó kja sakoó ngo ton, chjabe jí kui toon kó t'íchjítjé ní án kojo t'íchjítjé vojoo.

Bì ts'én katsáya Kjisoo 'yání xi nk'a ngase nínga botixómá Néná

(Marko 9:33-37; Rka 9:46-48)

18 Tì kuii nixtin, xta tsí'e Kjisoo jachókontiña Kjisoo kó bì katsoó nga asíyaá:

—¿'Yá ni xi 'niú nk'a ngase kja nínga botixomaa Néná?

²Kó Kjisoo ngo ndachí tsíchjiaa, kó ngamasieen kui jaá íjñá, ³kó bī katsó: —Jakoxi ni xi xiánjnú'un nga tsi kosikjoínjnú yojojnú, kó tsi xikójiín jakjándí kamájnú, kuitjás'ienjínjnú nínga botíxomaa Néná. ⁴Ngat'a ta'yání xi nímatakón xikoó kui ndachíí, kuí xi'ba xi je ngase kama nínga botíxomaa Néná. ⁵Kó ta 'yání xi skjíbe ní ja'enna kui ndachí xikoó xi'bi, ti ts'enkjíbena án nga.

Bī ts'én akóyá Kjisoo kjoaa xta xi tangat'anii kui nga ts'én jé xta xi ngasee

(Marko 9:42-48; Rka 17:1-2)

⁶Kó ta 'yání xi sa'ín ngo ni tsi'e nga ngo kui jakjándí xi s'ijiín an sa'ínjé, tasá ngo ndijoo molino ngatít'a kjásén, s'e ngat'ajmijín yoo nguijín nínga nangaa ndachíkoón. ⁷Achichí nii ngasondiee xi ts'én nga ngo xta ts'enkjátjosónjiín Néná, kó jmíjín kóts'en kama k'uichjáa. Tanga, achichí nga ndajín k'uijñá kui xta xi sa'ín ngo ni tsi'e nga kje'e xta sa'ínkjatjosónjiín Néná.

⁸Kuí ni nga tsi ndse jojo tsi ndsaki konguijéé, tasá tiché jí, kó kjin tichíjmi, tasá nda tsi katon ndse jojo tsi katon ndsaki nga k'uiéé kjoamindyion ngatsjeé, ta boajiín tsi síndo ngajó ndse jojo tsi síndo ngajó ndsaki nga kuichíjmijín nguijín ndi'í xí jmí nixtin k'o. ⁹Kó tsi ndyikin skuie ngo ni xi konguijéé, 'naxié ji, kó kjin tichíjmi, tasá nda ngase nga ta ngo tsí ndyikin ndyia nga kuitjás'in kjoamindyion ngatsjeé, ta boajiín tsi ngajó ndyikin ndyia nga kuichíjmijín nguijín ndi'í ndoboank'ieen.

Bī ts'én íjñá chīboā Kjisoo kjoaa énkjiín chotsanga xi kichajaá

(Rka 15:3-7)

¹⁰Tsitsjenjnú nga ngojín xi sa'ínch'o ngo kui já kjindií, ngat'a xiyájnú'un nga ndi'ak'ajmi jan ndítsjiee kui já kjindií kotsijen síkijí kjen Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi jan. ¹¹Ngat'a ndí nda xi'iín je'e tsi'e nga k'oxié'á xta xi je kichajaá.

¹²¿Kó ts'en sasiénjnú kui nii? Tsi ngo nda xi tjiín úchan chotsanga, s'e ngo xchajaa, ¿a kuí'íjñámasiénjín xi ngui ichítié jojo yichán nijaan, tsi'e nga koejengase chotsanga xi ngo kichajaá? ¹³Kó tsi sakoó, jakoxi ni xi xiánjnú'un nga achichí tsa kamaa kjoaa xi ngo, ta boajiín xi ngui ichítié jojo yichán nijaan xi kichajájiín. ¹⁴Ti boā ti ts'én, Na'mijnú xi tikón ndi'ak'ajmi jan mejénjiín nga ngo kui ndi jakjándíí xchaja.

Bī ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kjoani'ánjetakoón

(Rka 17:3)

¹⁵Tanga tsi ngo nts'ié sa'ínjé kondra tse, ndokjoje soboe ma ra tsi'e nga skuie nga ndajín kji'i ni xi kats'én, tsi kuint'ié'én, ja je kini'ín nguini nts'ie. ¹⁶Tanga tsi kuint'ié'énjiín, t'enchín nguinií, kó t'enje ji tsi ngo jojo tsi jó xta, tsi'e nga tsi jó jojo tsi ján chistikó kotsoya ni xi kamaa, ¹⁷kó tsi ti nde boā ts'én kuint'ié'énjiín, t'íyée xta nangoxii, kó tsi ti nde boā ts'én

kujnt'ie'énjiín ni xi katsoo kui xtaa, ja tasá xikoó ngo xta xi judiojín sée
kojo tsi xikoó ngo nda xi foal'áyá ton xi machjítjé ni.

¹⁸ 'Jakoxi ni xi xiánjnú'un nga ngayeje ni xi kuít'a'niújnú k'ie t'ananguui,
ti sit'a'niú kia ndi'ak'ajmii, kó ngayeje ni xi chjándojnú k'ie t'ananguui, ti
k'uúndo ndé kia ndi'ak'ajmii.

¹⁹ 'Kui ni nga ingo ndiya xiyá nguiniúnun: Tsi jó kamájnú nga k'uúndajnú
tsi'e nga chjia'ajnú ngo ni k'ie t'ananguui, Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi
jan tsajnú. ²⁰ Ngat'a nínga jó kojo tsi ján xta kamatikó ní ja'énna, kia
kotíñajiin ngamasieen.

²¹ Kó s'e Peé kijikóntiña Kjisoo, kó bi katsoó nga asíyaá:

—Ndiá', ¿kó tjín ndiya sa'injetakoon nts'ie án tsi ngo jé sa'injona? ¿A
ngaskande yito ndiya?

²² S'e Kjisoo bi katsó:

—Jmí tsi ta yito tsí ndiya tsi t'ixiaán, ngaskande yito ndiya ichítie kojo
kan.

**Bi ts'én iñá chjooa Kjisoo kjoaa énkjiín nda moso xi
kamámejénjiín kats'énjetakón moso xkjín**

²³ 'Kó kuí ni nga, nínga botíxomaa Néná boa ma xikó maá ni xi kamaá
ngo nda ree xi kats'énjo xki já mosoo. ²⁴ Kó s'e tsí íts'iyanií nga sa'ín xki
nga jachóchinií ngo moso xi tjtjieén tie mi ton talento. ²⁵ Kó kui mosoo
jmjín kamaá ton xi kui'íchjinií, s'e nda ree katsjá kjoa tsi'e nga stiña kui
mosoo, kojo chjoón, kojo ndií, kojo ngayeje ni xi tjiín, tsi'e nga kui'íchjii
ngayeje ton xi tjtjieén. ²⁶ Tanga kui nda mosoo asién tikoó nguindyikon
nda ree, s'e bi katsó nga 'niú tsí'áa: “Ndiá', chiyékjoe ní nguichií kó
k'uichjii yéjeé ton xi tjtjienna.” ²⁷ Kó nda ree nima kamaá kui nda mosoo,
s'e kats'énjetakoón ngayeje ton xi tjtjieén, kó kats'énkjí ndé. ²⁸ Nguije
jatjo kui mosoo ndi'aa nda ree, tjién má kamábe ngo nda moso xkjín xi
úchan ton ndenarió kitsjieen tsi'e, tatra iskjibe kjásén kui ndaa, s'e bi
katsoó: “¡T'íchjinií ton xi tjtjieén tsa'an!” ²⁹ Kui nda moso xi tjtjieén toon
asién tikoó nguindyikon kui mosoo kó bi katsoó: “Chiyékjoe ní nguichií,
kó k'uichjii yéjeé ton xi tjtjienna.” ³⁰ Tanga kamámejénjiín kui ndaa, s'e
katsanguis'ien ndoboya ngaskande nga kui'íchjii kui toon xi tjtjieén.
³¹ Achichí on kamaá já moso xi ngasee kjoaa kui nii, kó kijítsáyaá nda
ree kui nii. ³² Kó s'e nda ree katsanguiyakja'á kui mosoo, s'e bi katsoó:
“¡Mí xi ta ndajín ji xta!, kats'énjetakoón ngayeje ton xi tjtjieén tsa'an,
ngat'a 'niú kichji'é ní. ³³ ¿A kjoa'niujín tjiín nga nima kamaá kui mosoo
xikó ts'en nima kamána ji?” ³⁴ Kó achichí kats'énxchán nda ree, kó katsjá
kjoa tsi'e nga si'anjeé kui mosoo, ngaskande nga kui'íchjii ngayeje ton xi
tjtjieén.

³⁵ S'e Kjisoo bi katsó ngase:

—Boa ti sa'injojnú Na'mina xi tikón ndi'ak'ajmi jan tsi ngayejejn
inimajnú nga si'anjetakónjnu ngo nts'iejnú nga ch'o katsojnú.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa xta xi je ixán kó 'bín̄do xkjín

(Marko 10:1-12; Rkq 16:18)

19 Kó nguije katsó kui nī Kjisoo, jatjo nangui Galilea kó kijí xtjieen nangui Judea xi tikón xtjien xi ingoboaá ndejé Jordaán. ²Kó achichí má xta xi kijítjinguui, kó kja kats'éndaya kjín xi oon.

³Kó s'e já fariseoo jachókóntiñaa Kjisoo ts'i'e nga askot'ayákón, s'e bi katsóo:

—¿A tsjandíe kjoakitij tsi ngo nda xi je ixán kui'íjñá chjoón tangat'anii ngo ni?

⁴Tanga Kjisoo bi katsó:

—¿A kjīe ni'ányajínjnu ni xi tsó xojon eén Néná nga kuí xí kats'éndaná ndeskande nga íts'iyanii ngasondiee, “nga xi xi'in kojo xi chjoón kats'éndá?” ⁵Kó bi katsó: “Kuí ni nga nda xi'iin kui'íjñá na'mii kojo naaa, kó k'uijñájo chjoón, kó ta ngo tsí yojo kama ngajoó.” ⁶Kó boá ts'én nga je nguiti jójín má, ta ngo tsí yojo ma ngajoó, kó kuí ni nga ni xi je kats'énngo Néná, kamájiin k'oxiékjo xtaa.

⁷S'e já fariseoo bi katsó nga asíyaá:

—¿Ja kó mí kjoa nga Moisee íjñá ngo kjoakiti xi tsó nga kama xó tsi ngo nda xi je ixán tsjaá ngo xojon nínga je je kjoabixaaan chjoón kó kama xó sa'ínch'o?

⁸S'e Kjisoo bi katsó:

—Tangat'anii nga tá tajá inimajnú kuí ni nga Moisee katsjandíe ts'i'e nga kama si'anch'o xi chjoón, tanga ndeskande koó nga íts'iyanii ngasondiee jmí tsi boá kamá. ⁹Kó an xiyajínun nga tsi ngo nda kui'íjñá chjoón, kó tsi kats'ént'ajiin kjoa, kó tsi kje'e chjoón kuixanjo, naxojín fíjo kjoabixan xi tjoón, kó kui nda xi kuixanjo chjoón xí ik'íjñáá, t̄i naxojín ts'énfíjo kjoabixaaan.

¹⁰S'e xta ts'i'e Kjisoo bi katsó:

—Tsi kui nī mā ngo nda xi kuixanjo chjoón, ja tasá nda kji'i tsi kuixanjín.

¹¹Tanga Kjisoo bi katsó:

—Kui nī, jmí tsi ngayeje xta xi makjiin, ta kuí tsí xta xi Néná je katsjaá ts'i'e nga kamakjiin. ¹²Ngat'a tjín xta xi boá ts'én katsen nga kamájin kuixan, kó t̄i tjín já k'an xi xá kini'ánk'an ni, kó t̄i tjín já k'an xi taxa kats'énk'an ni yojo tangat'anii xaá Néná. Xi kamakjiin kui nī, ngatamakjiin.

Kjisoo bi ts'én tsíchjiatjé jakjindí xixi

(Marko 10:13-16; Rkq 18:15-17)

¹³Kó s'e jachóchinií Kjisoo jakjindí xixi ts'i'e nga kui'íjñásoón tsja, kojo ts'i'e nga kuichjiatjé, tanga xta ts'i'e kats'énxchánjo xta xi jachójo kui já kjindií. ¹⁴Tanga Kjisoo bi katsó:

—Te'éndiéjnú kui já kjindií nga kjoe'ekónna, kó ngata 'bíchjajínjnú, ngat'a nínga botíxomaa Néná kuí xí kama k'os'ien xi xikoó kui já kjindií.

¹⁵Kó nguije íjñasoón tsja kui já kjindií, jatjo kui nguindiee.

Bì ts'én tsíchjiajo Kjisoo ngo nda chon xongo

(Marko 10:17-37; Rka 18:18-30)

¹⁶Kó ngo nda jachókoón Kjisoo kó bì katsoó nga asíyaá:

—Mostro nda', ¿mí ni xi nda sa'in an tsí'e nga sakóna kjoamindyion ngatsjé nixtiin?

¹⁷S'e Kjisoo bì katsoó:

—¿Mí kjoa nga nda sé ní? Ta'yajín xi nda, ta ngototo Néná xi nda, tanga tsi mejeén kuitjás'in kjoamindyion ngatsjé nixtiin, tí'inkjatjosén ji kjoabotíxomaa Néná.

¹⁸S'e bì katsó kui nda xongoó:

—¿Ná kjoabotíxoma?

Kó Kjisoo bì katsoó:

—Kamájín si'ink'in ji xta, kamájín si'int'ee kjoa chjoón, kamájín si'inchejé, kamájín k'uinidíséta'in ji ngo xta. ¹⁹Chendikín jí na'mii kojo naaa, tí'intjé ji xingui xikó má ts'en tjoó yojoo.

²⁰S'e bì katsó kui nda xongoó:

—Ngayeje kui nii je kats'énkjatjosón an ndeskande koó nga ndachí an. ¿Mí ni xi chaja ngasena nga sa'in an?

²¹S'e Kjisoo bì katsoó:

—Tsi mejeén nga kixi kama ji, t'en, kó tatíní ngayeje ni xi tjiín, kó toon kui nii xta nímáa te'ée, kó boa tsí ts'én nga k'ueiee ngo kjoachon ndi'ak'ajmi jan, s'e ndibétjinguini nguijee.

²²Tanga nga tsint'iee kui nda xongoó kui eén, achichí ndasen kamaá nga kijí, ngat'a achichí ni tjiín.

²³Kó s'e Kjisoo bì katsoó xta tsí'e:

—Jakoxi ni xi xian an nga achichí ni'in kji'i nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaa Néná. ²⁴S'e ingo ndiya xiyá nguiniúnú'un nga tasá ni'ínjín kji'i nga ngo cho to'oyits'en kjoa'aya ngo tixaa ngo ndo, ta boajíin nga ngo nda chon k'os'ien nínga botíxomaa Néná.

²⁵Kó achichí kijíndikoón xta tsí'e Kjisoo nga tsint'iee ni xi katsó, kó jak'ie ja nga jan bì katsoó xkjín:

—¿Ja 'yá ni xi kjotjo'a tsoboa?

²⁶Kjisoo asko'á kui jaá, s'e bì katsoó:

—Kamájín sa'in kui nii ngo xta, tanga Néná ngayeje nii xi kamaa sa'in.

²⁷Kó s'e bì katsó Peé:

—Ja je yé, nga jin ngayeje nii ik'íjñájne, kó k'ie tima tjinguijne. ¿Kó mí ni xi sakójne?

²⁸Kó Kjisoo bì katsó:

—Jakoxi ni xi xiánjnú'un nga, nga kjocho nixtin nga ngayeje nii kamatjatsieya, kji'a nga ndíi nda xi'íin kotíxoma nínga tikón kjoajee, jún xi

tima tjinguijnú'un kia kuindyionsónjnú nga tiejó yaxíríe nínga botíxomaa tsi'e nga boa k'uinjnú tsi tjiín kojo tsi jmíjín je nga tiejó tjee xta xi chjiani naxindá Israel. ²⁹Kó ta'yaní xi tangat'anii ja'éⁿna nga íjñámasien ndi'aa, nts'íe, ndichja, na'mii, naaa, ndií, t'ananguii, úchan boa kji'i ngase koe'eé kui nii, kó sakoó kjoamindyion ngatsjé nixtiin. ³⁰Tanga achichí má xta xi tjón ngot'e, kó kui xi fet'a kama, kó achichí má xta xi fet'a ngot'e, kó kui xi tjón kama nguije.

Bi ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjooa éⁿkiin já xí ndyits'énxá nínga maxchá tostsije

20 'Nínga botíxomaa Néná, xikónií ngo ndá xi achichí tajñó kijíngase já xí sa'inxáa nguindiee nínga maxchá tostsije. ²Nguije índajo kui jaá nga ngo ton ndenario tsjaá nga ngo nixtin, katsanguiya nguindie nínga sa'inxá. ³Ma ra tsi ta chiboa nijan nga tajñó, ndá xi tsi'e xaá jatjó nguiní ndi'aa, kó kamábe nga kje'e já xí xió síndo nditseen xi aa, ⁴kó bi katsoó: “Tanguín ni'anxájnú nguindiena nínga maxchá tostsijeé, kó kixi ts'én k'uichjijnú'un.” Jo'o katsó kui jaá, s'e kijí ts'énxá. ⁵Nga kamándis'ue, kojo nga kamá chiboa jan nga kamánguixón, ndá xi tsi'e xaá ti boa ti kats'én nguiní. ⁶Kó nguije kamá chiboa ún nga kamánguixoon, ti kijí nguiní nditseen, kó ti kamábe nguiní ngase já xí aa, kó bi katsoó nga asíyaá: “¿Mí kjoa nga jmí ni ndyini'ánjijnú nga ngo nixtin?” ⁷S'e bi katsó kui jaá: “Ngat'a jmíjín xi tsjaxájné”, kó kui ndá xi tsi'e xaá bi katsoó: “Tanguín ni'anxájnú ndatsa jún kia nínga maxchá tostsijeé, kó kixi ts'én kamachjijnú.” ⁸Kó nguije kamájñó, ndia xi tsi'e xaá katsáyaá ndá nguitokoo xaá kó bi katsoó: “Ndokjoéé já xí ndyits'énxaá kó t'íchjii, tjón má kui t'íchjii xi je'ets'énxá nga fet'aa, s'e nga fet'a t'íchjii xi tjón je'ets'énxaá.” ⁹S'e jachókja'áchjii já xí ma ra chiboa ún nga jachóts'énxá kó ngo ton ndenario kamáchjii. ¹⁰Kó nga ja'áchjii já xí tajñó jachóts'énxaá, kats'énkjó nga tsie ngase kamachjii, tanga ta ngo tsí ton ndenario kats'eé nga. ¹¹Kó nguije iskjibe toon, íts'iyanií nga tsíchjiata'in ndá xi tsi'e xaá, ¹²nga bi katsó: “Já xí chiboa ún jachóts'énxá ngo tsi ora kats'énxá, kó ti boa ti kji'i ik'íchjii xikoó jin xi nga ngo nixtin kini'ánxájne nguijin ndoboaá.” ¹³Tanga ndá xi tsi'e xaá bi katsoó ngo kui jaá: “Nda amingo', nda kji'i ni xi tjíts'enjoo. ¿A mí tsi nga ngo nixtin ngo ton ndenario k'uichjii kixiaa nga ik'índa tsi'e nga sí'inxé? ¹⁴Ja chábe jí chjii, s'e t'en'ne, tanga án xí mejéna nga ti boa ti kji'i k'uichjii ndá xi kats'énxá nga fet'aa xikó kji'i ts'éntsjaá ji. ¹⁵¿A jmíjína kjoanda nga ta ni xi mejéna sa'iin ni xi tjínna? ¿Axa a kjima'onkon jí kjoa nga nda an xta?” ¹⁶S'e Kjisoo kats'énkjiet'a eén nga bi katsó:

—Kuí ni nga kui xta xi tjón ngot'e, kuí xí kjuiet'a, kó xi fet'a ngot'e kuí xí tjón kama nguije, ngat'a achichí má xi kondókjooa, tanga ta chiboa tsí má xi xtjo'ójin.

Kjisoo bi ts'én katsáya nguini xi ma jaán ndiya nga koyá

(Marko 10:32-34; Rka 18:31-34)

¹⁷Kó tjienga kijí Kjisoo xtjien naxindá Jerusalen, tsíchjia t'axiín nga tiejó xta tsi'e, kó bi katsoó:

¹⁸—Tsitsijenjnú nga k'ie ndyimonguínijínguú xtjien naxindá Jerusalen, kó ndií nda xi'iin si'ank'as'ieen já nguitokoo chiná'mii, kojo já chjinekjokjoakitii, kó kuí xí tsja kjoa nga si'ank'ien, ¹⁹kó si'ank'as'ieen xta xi judiojín tsi'e nga kojnokie, ko'on, kojo koót'a kroo, tanga xi ma jaán nixtin kjoa'á'yaá.

Naa Sandiyaá kojo Juaa bi ts'én tsí'aa ngo kjoanda Kjisoo

(Marko 10:35-45)

²⁰Kó s'e kijíkóntiña Kjisoo naa ndií Sebedeo kojo ndií kui xtachjoón, asién tikoó kjen Kjisoo, kó tsí'aa ngo kjoanda. ²¹S'e Kjisoo bi katsoó:

—¿Mí xi mejeén?

S'e bi katsó kui xtachjoón:

—Te'é ji kjoa tsi'e nga nínga kotixome ji k'uíndot'aa ngajó ndina, ngo ngat'íjña t'a tjia fojní, s'e ngo ngat'íjña t'a tjia skóon.

²²Kó s'e Kjisoo bi katsoó:

—Yajínjnú ni xi ndyichjiá'ájnú. ¿A kjoachíkjoajnú kjoanima xi kjoa'a an?

Kó bi katsó kui jaá:

—Joon kamajne.

²³S'e Kjisoo bi katsó:

—Jakoxi nga jún kuitjatiójnú kui kjoanimaa, tanga nga kia kuindyiont'ajnú'un tjia skónna kojo tsi tjia fojnína, ájnín tsoboána nga tsja an kjoa, Na'mina xí je tikónda 'yá xi tsjaá kui nguindiee xi je íjñanda.

²⁴Kó nga tsint'ieé kui nií xtaa Kjisoo xi ngui tiee, achichí kats'énxchánjo ngajó kui já nts'iee. ²⁵Kó s'e Kjisoo tsíchjiaa xta xi ngasee kó bi katsoó:

—Je yajnú nga kui ngasondiee, xta xi botixómaá nanguii, tsjandiéjiín xtaa nga taxkiya sa'ín ngo ni tsi tsja kjoajiín. Kojo já xí nguitokoo naxindaá xi nk'a xaá ta ni xi mejénrií ts'éngo xta naxindaá. ²⁶Tanga nguujinjnú boajín kama, tasá kui xta xi mejeén nga 'niú nk'a ngase kama nguujinjnú, kuí xí chjien nga sa'ínseén xta xi ngasee, ²⁷kó kui xi tjón mejeén kama nguujinjnú kuí xí chjien nga sa'ínseén xta xi ngasee, ²⁸xikó maá nga ndií nda xi'iin, jmí tsi je'e kui ngasondiee tsi'e nga si'anseen, tasá je'e tsi'e nga kui xi sa'ínseén xtaa kojo tsi'e nga tsja yoojo tsi'e nga kui'í'chjítá'in kjín xta.

Bi ts'én kats'éndaya Kjisoo jó já xí tika

(Marko 10:46-52; Rka 18:35-43)

²⁹Kó nga jatjo Kjisoo kojo xta tsi'e naxindá Jeriko, achichí má xta xi kijítjinguui. ³⁰Kó jó já xí tika xi síndo t'a ndiyaá nga tsint'ieé nga Kjisoo xi kjoa'a, bi katsó nga askandáya:

—¡Ndiá!, ji xi xta tjiee Ndabii, ngatama nima jín!

³¹ Kó xtakjín xi tjimájo Kjisoo, kats'énxchánjo tsi'e nga xió k'uúndo, tanga tasá má 'niú askandáya ngase nga bi katsó nguinií:

—Ndiá', ji xi xta tjiie Ndabii, ngatama nimaá jin!

³² Kó kasasien Kjisoo, tsíchjiaa ngajó já xí tikaa kó bi katsóo:

—¿Mí xi kama sa'injnú'un nganda tsajún?

³³ S'e bi katsó kui jaá:

—Ndiá', mejénjne nga xtjóx'a ndyikonjne.

³⁴ Kó s'e Kjisoo kamánimaá kui jaá, kats'éño ndyikon, kó ti kji'a kamátsijen nguinií, s'e kui jaá kijítjinguui Kjisoo nguieje.

Bi ts'én ts'as'ien Kjisoo naxindá Jerusalen

(Marko 11:1-11; Rkq 19:28-40; Juq 12:12-19)

21 Kó kji'a nga jachótiña naxindá Jerusalen, jachó naxindá Betfaje kó kia kis'indo nínga tjín yá oliboo, kó Kjisoo katsanguiya jó xta tsi'e, ²xi bi katsóo:

—Tanguijnú kui ndi nangui xi tikón kjeen, kó nguie kuitjás'ienjnu kui nguindiee sakojnú ngo bórró chjoón kojo ngo ndi bórró xi'in xi ndyiata'niú, chjándojnú, kó ndibáojnú'un. ³Kó tsi tjín xikó katsojnu, bi t'injnu: Ndiána xí chjieén, jaskan xó tsja'óyá nguinjnu.

⁴Kó kui nií kamá tsi'e nga jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná nga bi ts'én it'a xojon:

⁵ Bi t'injnu xta naxindá Jerusalen:

“¿Ján'an, kia ts'éndibakoón nda Ree, nda xi nt'ie'eén, kó ngo bórró tikónsoón, ngo ndi bórró, ndií cho xi bonk'á ch'a.”

⁶ Kó xta tsi'e Kjisoo xi katsanguiya, kats'én ni xi ki'mií. ⁷Jachójo bórró chjoón kojo ndi bórró chichíí, kó isoón njñoq kui jaá, s'e Kjisoo kis'ijñaasoón. ⁸Kó xta kjiín yítie njñoq nguia ndiyáá, kó kje'e xí tjiaa yá tsatie kó nguia ndiyáá yíyijo. ⁹Kó xta xi tjimátjoón kojo xi yajátjinguui askandáya má nga bi katsó:

—¿Naxié'éjne, ji xta tjiie Ndabi! ¡Ngatama chikonñé xi ndibaní ngajoo Ndiána! ¡Kó 'naxié'éjne jan ndi'ak'ajmi jan!

¹⁰ Kó nga ts'as'ien Kjisoo naxindá Jerusalen, ngayeje xtaa kamákjaán, kó tjín xí bi katsó nga asíya:

—¿Yá ní boá kui ndaa?

¹¹ Kó xta kjiín bi katsó:

—¡Kjisoo nda chjinie'eén Néná boá, nda xi chjiani naxindá Nasaret nangui Galilea!

Bi ts'én ts'axié Kjisoo já xí ndyibotiñá cho nditseen nangoxii

(Marko 11:15-19; Rkq 19:45-48; Juq 2:13-22)

¹² Kó ts'as'ien Kjisoo nangoxii Néná, kó tsanga tjinguui ngayeje xta xi ndyibotiñá kojo xi ndyi'botsie ni, kó ts'ajmitójo yamíxaa xta xi ndyibosítkjo ton, kojo ts'ajmitójo yaxiríee xta xi ndyibotiñá tójo, ¹³kó bi katsóo:

—Je kjit'a xojoon nga bĭ tsó: “Ndi'ana, ndi'a nínga kondókjoaa Néná k'uiín”, tanga jún ndoboaa chejé je kini'ánjnú.

¹⁴Kó xta xi tika kojo xi fñimat'a jachókoón Kjisoo kia nangoxii, kó kats'éndaya. ¹⁵Tanga kji'a nga já nguitokoo chiná'miĭ kojo já chjiniékjoakitii kamábe kjoandikón xi kats'én Kjisoo, kojo nga tsint'ié nga já kjindiĭ bĭ katsó nga askandáya kia nguiya nangoxii: “i'Naxié'éjne ji ndiĭ re Ndabii!”, achichí kats'énxchán, ¹⁶s'e bĭ katsó kui jaá:

—¿A nda'yé ji ni xi ndyĭtsó kui já kjindiĭ?

S'e Kjisoo bĭ katsó:

—Joon, nt'ié án. Tanga, ¿kó a kjiĕ ni'ányajĭnjnú ni xi tsó xojoon:

Ts'oa já kjindiĭ kojo xi s'e ndyĭboki,

kats'éndaya chan chan Néná kjoachikoon?

¹⁷S'e jatjo Kjisoo naxindá Jerusalen, kó naxindá Betania kijí nínga ja'aa nixtjien.

Bĭ ts'én kats'énxchánjo Kjisoo ngo yá igo xi jmí to tsjájin

(Marko 11:12-14, 20-26)

¹⁸Kó nga tajñoó, Kjisoo kijí nguini naxindá Jerusalen, kó kamábojoó. ¹⁹Kó nga kamábe ngo yá xí boajaá to igo t'a ndiyaá, kijí nínga tikón kui yaá, kó jmí to kasakojín, ta xka tsí xi tjíin.

Kó s'e Kjisoo bĭ katsoó kui yaá:

—i'Nguinijánjín koajaa to!

Kó tĭ kji'a kixí kui yaá. ²⁰Kó nga kamábe kui ni xi kamaá, xta tsĭ'e Kjisoo kijíndikoón kó bĭ katsó nga asíyaá Kjisoo:

—¿Kó ts'en nga kixí kji'á má kui yá igo?

²¹S'e Kjisoo bĭ katsoó:

—Jakoxi ni xi xiánjnú'un nga tsi 'niú s'ijinjnú Néná, kó jmí tsi jó tsi ján k'uijńánjnu takónjnú, jmí tsi ta kuí tsí niĭ yá igo xi kamájnú, ngaskande kama tsi bĭ k'uínjnú kui naxii: “Tixín ji k'ĭeĕ kó tjajmijin vojoo nguĭjĭin ndachíkoón”, kó boá kama. ²²Kó ngayeje ni xi chjia'ajnú nga kondókjoajnú Néná, tsi s'ijinjnú kó sakojnú.

Bĭ kamá nga já xaá asíyaá Kjisoo 'yá xí katsjáxaá

(Marko 11:27-33; Rkq 20:1-8)

²³Kó nga ts'as'ien Kjisoo nangoxii, kó tjienga ts'énbokoyá kiaa, jachókóntiñaá já nguitokoo chiná'miĭ kojo xta xi xchaá naxindaá, kó bĭ katsó nga asíyaá:

—¿Mí xá xí tjíin nga kui niĭ ni'ín? ¿Yá xí katsjaá kui xaá nga ni'ín ji kui niĭ?

²⁴S'e Kjisoo bĭ katsoó:

—Tĭ boá tĭ ts'én kosíyajnú'un ngo ni kó tsi kama k'uiyajnú'un, tĭ boá tĭ ts'én kama xiyajnú'un mí xá xí tjíinna nga ts'en an kui niĭ. ²⁵¿Yá xí katsanguiya Jua Bautistaá nga atínda xta? ¿A Néná axa xta?

Kó s'e kui jaá íts'iyanií nga bî katsoó xkjín:

—Tsi Néná xí katsanguiya tsi k'uíñ, “Kó ánní nga kis'ijinjínjúnú”, katsoná, ²⁶kó tsi xtaa xí katsanguiya tsi k'uíñ, ndokón xta naxindaá, ngat'a ngayeje xtaa xi katsó nga Juaa nda chjinie'eén Néná boá.

²⁷S'e bî katsoó kui jaá:

—Yajínje.

Kó Kjisoo bî katsoó nga:

—Ja tí xiyajínjún'un mí xá xi tjínna nga ts'en an kui nii.

Bî ts'én íjñá chiboa Kjisoo énkjín nda xi síndoo jó ndi

²⁸S'e Kjisoo bî katsoó nga asíyaá:

—¿Kó ts'en bee takónjúnú kjoaa kui nii? Ngo nda kis'ijñaa jó ndi, kó ngo xi bî katsoó: “Ndi, t'en ni'inxé jí ngot'e nguindiana nínga maxchá tostsijeé.”

²⁹Tanga kui ndíí bî katsoó: “¡Jmí, mejénjínna kjuin án!”, tanga nguichí sájín kats'énk'oyá yooj, kó kijí nínga katsanguiya na'mii. ³⁰S'e kijíkoón ndíí xi ingoo, kó tí boá tí katsoó nga. Kó kui ndíí bî katsoó: “Kama kjuin án na'mi!” Tanga kijjín kui ndíí. ³¹¿Yá ni ngajó kui ndíí xi kats'én ni xi katsoó na'mii?

—Xi tjón kananguiyaa.

Katsó xtaa Kjisoo.

Kó Kjisoo bî katsoó:

—Jakoxi ni xi xiánjún'un nga kui já xí foa'á'yá ton xi machjítjé nii kojo ínjhínmasieén, kuí xí tjón koeje nguindie nínga botixómá Néná, ta boajín jún. ³²Ngat'a Jua Bautistaa je'e tsi'e nga kui xi kokóyajnú ndíyaá kjoakixii, tanga jún kis'ijinjínjúnú, tanga kui já xí foa'á'yá ton xi machjítjé ni kojo ínjhínmasieén kis'ijinrií. Tanga jún, nda tsi kamáyajnú ngayeje kui nii tí nde boá ts'én kini'ánk'oyajínjúnú yojojnú nga kis'ijinjúnú.

Bî ts'én íjñá chiboa Kjisoo kjoaa énkjín moso xi ndajín

(Marko 12:1-12; Rka 20:9-19)

³³'Nda'yajnú ingo énkjín: Ngo nda íjñanda ngo jno nínga maxchá tostsije, kó íchjá'yá, s'e kats'énda ngo nguindie nínga 'naxié ndójoaa kui too, kó tí kats'énda ngo tarié xi nk'a, kó katsjá chjinánguí já xí ts'én xá jno.

'S'e kui nda xi katsjá chjinánguí kui nguindiee kjin kijí. ³⁴Kó nga jachó nixtin nga je chja'á'yá chaan, nda xi tsi'e kui nguindiee katsanguiya moso tsi'e nga kui já xí ndyits'énxá kui nguindiee kuí'fchjii ni xi índajo. ³⁵Tanga kui jaá, katsobá já moso xi katsanguiya ndiaa kui nguindiee, ngo xi ye'eé, ngo xi kats'énk'ién, s'e ingo xi akjaya ndijo. ³⁶Ndiaa kui nguindiee tí katsanguiya nguíní ngase moso, kó tí boá tí kamáta'in.

³⁷Tichaan nga fet'a katsanguiya ndíí, ngat'a bî katsoó: “Kui jaá skuíendikón ndina.” ³⁸Tanga kui jaá, nga kamábe ndíí ndiaa kui nguindiee, bî katsoó xkjín: “Kuí xi'bi xi tsi'e kama ngayeje kui nguindiee, tasá si'ánk'ién, kja kamaa nga tsañá kama ngayeje kui nii.” ³⁹Kó kui jaá katsobá ndíí ndiaa kui nguindiee, kats'énk'ién, s'e ts'axié nínga tjitjie tostsijeé.

⁴⁰S'e Kjisoo b̄i katsó:

—Nga kjo**ch**ó ndiaa ngu**in**die nínga tjitj**ie** tostsij**ee**, ¿mí xi sa'ínjo kui jaá?

⁴¹S'e b̄i katsó kui xtaa:

—Sa'ínkji**é** ngayeje kui jaá, kó n**im**ajín kamaa, s'e kje'e xta tsjaá chjinángu**í** kui ngu**in**diee xi kui'í**ch**ji**í** nga kjo**ch**ó n**ix**tin xikó kji'i ni tsoboaá.

⁴²S'e Kjisoo b̄i katsó:

—¿A jmí n**ix**tin kini'á**ny**ajnú xojon eén Néná nínga b̄i tsoó?

Ndijo xi kats'én**ch**'o já chj**in**ie**xo**ó,

kuí x**í** ndijo nga'niuú ndi'aa kamá.

Néná x**í** kats'én kui ni**í**,

kó achichí f**in**dikoón ndyikón.

⁴³Ja kuí ni nga ts'én**xi**yajnú'un nga nínga botixómá Néná chja'á**x**ínj**ú** jún kó xta nax**in**dá xi tsja to xi ko**e**'eé. ⁴⁴Kó kjo**aa** kui ndijoo, ta'yani xi k'okasón kui ndijoo kamaxi, kó tsi t**ín** xi k'okanieé kui ndijoo kama ndsokoan.

⁴⁵Nga tsint'ieé kui é**nk**jín xi ts**ích**ji**a** Kjisoo, já nguitokoo chiná'mi**í** jojo já fariseo, kamákji**ín** nga kuí boá xi t**í**'m**í** kui ni**í**, ⁴⁶kó kamámejeén nga katsobá Kjisoo, tanga katsakjonnié ngat'a xtaa kis'ij**in**rié nga nda chj**in**ie'eén Néná boá Kjisoo.

B̄i ts'én íj**ñ**a ch**ib**o**a** Kjisoo é**nk**ji**ín** ndi'ibixa**an**

22 Kó Kjisoo ingo ndiya ts**ích**ji**a**jo ngu**in**í nga kats'énkji**én** é**nk**jín, kó b̄i katsoó:

²—Nínga botixomaa Néná xikó maá tsi ngo nda re xi kats'eén ngo ndi'ibixan je ndií. ³Kó katsanguiya moso ts**ie** nga ku**í**chj**ia**a ngayeje xta xi katsáyaá ts**ie** nga kjo**ch**ó kui s'ueé, tanga kui xtaa nde ngojín xi kamámejeén kijí. ⁴Ti katsanguiya ngu**in**í kje'e mosoo, nga b̄i katsoó: B̄i t'ínj**ú** xtaa: “Je tikón**da** ni chiniee, choyoyo jojo cho xi 'niú kats'en yi'i an je kini'á**nk**'i**én**, je tikón**da** ngayeje ni**í**, ¡N**di**báj**ú** 'ne!” ⁵Tanga kui xta xi ki'míyaá nde kats'énsénj**ín**, kó ngo xi j**no**o kijí, ngo xi kijí xá x**í** ts'én, ⁶kó xta xi ngasee katsobá mosoo nda ree, askjanjo ngaskande nga kats'énk'i**én**. ⁷Kó s'e nda ree nga tsint'ieé kui ni**í**, achichí kats'énx**h**án, s'e katsanguiya jajún xi kats'énkjiesón já x**í** kats'énk'i**én** mosoo, s'e í**tí** ngayeje nax**in**daá kui jaá. ⁸Kó s'e kui nda ree b̄i katsoó moso xi ngasee: “Je tikón**da** ni chiniee ndi'ibixa**an**, tanga xta xi kixiyaa nde tsobó**á**ji**ín** nga kjo**e**'e, ⁹tanguínj**ú** tsoboa ngayeje ndiyát**ie**, kó t'iyajnú ngayeje xta xi x**ch**aj**ú** ts**ie** nga kjindibá ndi'ibixa**an**.” ¹⁰Kó já mosoo nda ree kijí ngayeje ndiyát**ie** kó achichí má xta xi katsáyaá, kamátikó xta xi nda jojo xi ndajín, kó bo**a** ts'én nga ngu**in**die nínga kamá ndi'ibixa**an** kis'ikitsie má xta.

¹¹Tanga nga ts'as'ien nda ree ts**ie** nga sku**ie** ngayeje xta xi jachó s'ueé, kamábe nga ngo nda xi tikónj**in** xtaa xi yajáj**ín** nj**ño** xi chajá nga ma ndi'ibixan. ¹²Kó nda ree b̄i katsoó: “Ji amingo', ¿kóts'en ikitjas'ín ji kui

nguindiee nga kichejéjín ji njño xi chaja nga ma ndi'ibixan?" Tanga kui ndaa jmi ni katsójín. ¹³Kó s'e nda ree bi katsoó já xi kats'éenseén yamíxaa: "T'íta'niújnú sé kojo tsja kui ndaa, kó tjajmijnú nditsen nínga jñoó, *kia* nínga xcha'á kojo nínga kjonie n'niuu." ¹⁴Ngat'a achichí má xi kondókjoaa, tanga chiboa tsí má xi xtj'ójin.

Bi ts'én akóyá Kjisoo kjoaa 'yá xi chjien nga k'uíchjií

(Marko 12:13-17; Rka 20:20-26)

¹⁵Kó s'e já fariseoo kijík'línda kóts'en kui'ljñaá ngo chjaya Kjisoo, tsi'e nga ngo ni xi ndajín katso. ¹⁶Kó kananguiyachoon xta xi chjiani kui jaá kojo xta xi majo Erodee xi bi katsoó Kjisoo:

—Mostro!, je yajne nga kjoakixi ni xi bokoyé ji kojo nga jakoxi nga ndiya xi tsi'e Néná xi tibokoyé ji, kó ndasénjiín ni xi katso xta xi ngasee kjoaa ni xi ndokjoe, ngat'a éen jmi tsi tsi'e nga tsja kamaa xtaa, ¹⁷tanga t'iyéjne, kóts'en bee takín: ¿A tsjandíe kjoakitii, axa tsjandiejín nga k'uíchjijne ton xi machjítjé ni nda xtítjón xi 'mí Sesaa?

¹⁸Tanga Kjisoo ja boá je be ni xi kats'énkjó kui jaá, kó bi katsoó:

—Já jókjen, ¿ánni nga an ndyichjat'ayákónjnú'un? ¹⁹Takojnú'un ngo ton xi machjítjé nii.

S'e kui jaá katsjaá ngo ton ndenario xi 'bíchjítjé. ²⁰Kó s'e Kjisoo bi katsó:

—¿'Yá tsi'e kui asién kojo kui ja'én xi kjit'a kui toon?

²¹S'e bi katsó kui jaá:

—Tsi'e nda xtítjón xi 'mí Sesaa boá.

Kó Kjisoo bi katsó:

—Ja te'éjnu nda xtítjón xi 'mí Sesaa ni xi tsi'e nda xtítjoón, kó ni xi tsi'e Néná, Néná te'éjnu.

²²Nga tsint'ieíe kui jaá ni xi katsó Kjisoo, achichí kijíndikoón, s'e kijí.

Bi ts'én katsáya Kjisoo kjoaa xta xi foa'áyá nguinií nguije fesón

(Marko 12:18-27; Rka 20:27-40)

²³Kui nixtiin jachókoón Kjisoo já saduseo, kui xta xi tsó nga nguiti foa'á'yájin xoo xta xi je jesoón, ²⁴kó bi katsó nga asíyaa:

—Mostro!, Moisee bi katsó nga tsi ngo xó nts'ieíe koya kó tsi jmi ndi k'uiejíin, nts'ie xó kuí ndaa chjien nga kui kuixanjo kui xtachjoón tsi'e nga xchajájin tjiee nts'ie xi k'ieen. ²⁵Ngo ndiya kis'indojiná yito nts'ie, kó kui nda xi tjoón ixánjo ngo xtachjoón, kó k'ien, kó jmi ndi kis'iejiín, s'e nts'ie xi ma joó ixánjo nguinií kui xtachjoón, ²⁶boá ti kamaá xi ma joó, s'e nguichí sájin boá ti kamaá xi ma jaán, boá ti kamaá ngaskande xi ma yito. ²⁷Kó nga fet'a k'ien kui xtachjoón. ²⁸Nguije kjoa'á'yaá ngayeje xtaa, ¿ja 'yání nga yito kui jaá xi xi'in kui xtachjoón kama, ngat'a ngayejee nga kis'indojo?

²⁹Kó s'e Kjisoo bi katsó:

—¡Tanisién boajín kji'i ni xi ndyini'ánjnú ngat'a yajínjnú ni xi kjit'a xojon éen Néná, ti nde yajínjnú nga'niuú Néná! ³⁰Ngat'a nixtin nga kjoa'á'yaá xta

xi je jesoón, tì nde nguítì kuixanjín tì nde nguítì sa'ínkixanjín xkjín, ngat'a xikóní tsi ndítsjie xi síndo ndi'ak'ajmi jan kama. ³¹Tanga kjoa ngaá tsi foa'á'yá nguinií xta xi je jesón, ¿a kjié ni'ányajínjnú ni xi katsó Néná? Nga bì katsó: ³²“Án xí Nee Abraam, Nee Isaa kojo Nee Jakob.” Kó Néná, Nee xta xi síndo boá, jmí tsi Nee xta xi je jesón.

³³Kó nga tsint'ieí kui nií, ngayeje xtaa achichí kijíndikoón xikó ts'en akóyá Kjisoo.

Bì ts'én akóyá Kjisoo kjoaa kjoabotíxoma xí 'niú chjí ngasee

(Marko 12:28-34)

³⁴Tanga nguije kamábe já fariseoo nga Kjisoo yíkjo ts'oa já saduseoo, kamátikó kó kijíkoón Kjisoo, ³⁵kó ngo ndá fariseo xi chjiniékjoakiti, askot'ayákón Kjisoo nga bì katsó nga asíyaa:

³⁶—Mostro', ¿ñání kjoabotíxomaa kjoakitii xi 'niú nk'a ngase?

³⁷Kó Kjisoo bì katsó:

—“Tì'intjé ji Ne xi Ndiaa ngayeje inímaa, ngayeje níxtin nga kuindyin, kojo ngayeje takín.” ³⁸Kuí bí xi'bi xi 'niú chjinií kojo xi kjoabotíxoma xi tjoón. ³⁹Tanga tikón xi ma joó kó tì mején tì bì tì tsó: “Tì'intjé ji xta xingui xikó ts'en tjoó yojoo.” ⁴⁰Ngajó kui kjoabotíxomaa xi'bi, kuí xí ya'aa ngayeje xi ngase kjoakitii kojo ngayeje ni xi kats'én'indó já chjinié'eén Néná.

Bì ts'én akasiyaa Kjisoo kjoaa 'yání xi xta tjiée Kristoo

(Marko 12:35-37; Rkq 20:41-44)

⁴¹Kó nga síndotikó já fariseoo, Kjisoo asíya, ⁴²nga bì katsó:

—¿Kó ts'en ni'ánkjójnú jún kjoaa Kristoo? ¿Yá ní xi xta tjiée?

S'e bì katsó kui jaá:

—Xta tjiée Ndabii boá.

⁴³Kó bì katsó Kjisoo:

—¿Ja kóts'en nga Ndabii kji'a nga Asién Nixtiin Néná kats'énkíchjia, Ne katsoó? Ngat'a Ndabii bì katsó:

⁴⁴Ndianá bì katsoó Ndiana:

“Tíndyint'ení nga fojnína, ngaskande nga kjoé'ejoo nguindie ndsaki kondraa.”

⁴⁵¿Ja kóts'en nga Ndabii Ndiana tsoó Kristoo, kó s'e kóts'en nga xta tjiée Ndabii ma Kristoo?

⁴⁶Kó nde ngojín xi kamaá katsáya ni xi asíya Kjisoo, kó ndeskande kji'a nguítì ingojín xta xi kamákón nga asíya ngasee kje'e ni.

Kjisoo bì ts'én yínguíta'in já fariseoo kojo já chjiniékjoakitií

(Marko 12:38-40; Rkq 11:37-54; 20:45-47)

23 Kó s'e Kjisoo tsíchjiajo xta kjiín kojo xta ts'i'e, kó bì katsoó: ²—Já chjiniékjoakitií kojo já fariseoo kuí xí kjimaa nga ndyibokoyá kjoabotíxomaa Moisee. ³Kuí ni nga jún chjien nga

konda'yá'énjnú kó tì'ánjnú ngayeje ni xi katsojnú, tanga ngata ni'ánjnjnú ni xi ts'én kui xtaa, ngat'a ngo ni xi chjia kó kje'e ni xi ts'én. ⁴Ngat'a kjoabotíxoma xi 'niú ni'in 'bíníeé tjiaa xtaa, tanga kui jaá nde ngo tsja ts'éntíyájiín tsí'e nga sa'ínkjatjósón kui kjoabotíxomaa. ⁵Ngat'a ts'én ngayeje nií tsí'e nga xtaa skuie kojo kui'índikón, kuí ni nga tjín é n xí kjit'a xojon eén Néná xi 'bít'a ngo ndi xojon s'e ngo koxa tjixín mindiyá, s'e xtjien kojo tjiaa 'bít'a, kó sa yí'i, sa yí'i ts'én kuí koxaa kojo tsjejeé nñoo, tsí'e nga ngayeje xtaa sa'ínkjó nga tã nisién bendikón Néná, ⁶kó ts'éntjó kui yaxírie xi tjón síndo nínga chinie nñoo kojo ndi'a nínga ndokjoa eén Néná, ⁷kojo mejeén nga ndikón ts'én s'iantindé nditseen kojo nga xtaa mostro katsoo.

⁸Tanga jún ngata chiyájiínjú nga mostro katsojnú xtaa, ngat'a tã ngo tsí má Mostroo, kó ngayejejú tã ngo nts'íejnú. ⁹Kó ngata 'yájin xi na'mi 'míjnu k'íe t'anangui, ngat'a ngo tsí má xi Na'míjnu kó Néná boá, kó ndi'ak'ajmi jan tikón. ¹⁰Ngata boe'éndiejiínjú nga tjín xta xi mostro katsojnú, ngat'a tã ngo tsí má Mostrojnu kó Kristoo boá. ¹¹Kó kui nda xi 'niú nk'a ngase xaá, kuí xí sa'inseen ngayeje xta xi ngasee. ¹²Kó kui xta xi je k'oxié vojoo, si'an nímatakón, tanga xi nímatakón kama, kuí xí je si'an.

¹³'iNíma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a jún ndyi'bíchjajnú ngantjoaa nínga botíxomaa Néná xta xi ngasee, kó ngaskande jún bitjas'ienjiínjú, kó tì nde boe'éndiejiínjú nga k'os'ien xi je ndyi'bos'ieen.

¹⁴'iNíma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a jún ndyini'ánkjiejú ndi'aa íchjín k'án xi je k'ien xi'iín, kó tix'ian achichí ndojó ndyini'ánjnu énjnú nga ndyíndokjoajnú Néná, tangat'anií kui nií nga tsie ngase kamajéjú.

¹⁵'iNíma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a ndyimonguínjú nguíjin ndá kojo nguíjin kixí, tsí'e nga sakojnú ngo xta xi koejetjingui kjoanangoxijnú, s'e nguie kasakojnú, jó ndiya ngase nga ndí ndoboank'ieen ndyini'ánjnu kui xtaa tã boajiín jún.

¹⁶'iNíma xó jún, xta xi bokoó ndiya xta tika!, nga bi 'míjnu: “Tsi tjín xi nguiboanéná katso kó nangoxii kui'íjñangui eén, jmí ni chjijín, tanga tsi eén kui'íjñangui tonsinié xi tjín nangoxii, chjien nga sa'ínkjatjósón ni xi katso.” ¹⁷Xta tika chini! ¿Mí ni xi chjí ngasenií, a tonsinieé, axa nangoxi xi ts'éntsjeie kui tonsinieé? ¹⁸Ti bi tì 'míjnu: “Tsi tjín xi nguiboanéná katso kó ni xi tikón nchándikoón Néná kui'íjñangui eén, jmí ni chjijín, tanga tsi eén kui'íjñangui ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná, chjien nga sa'ínkjatjósón ni xi katsó.” ¹⁹Xta tika kitikjoa! ¿Mí ni xi chjí ngasenií, a ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná, axa nchándikoón Néná xi ts'éntsjeie kui ni xi je kini'ánk'as'ieen Néná?

²⁰Kji'a nga tjín xi nguiboanéná katso kó nchándikoón Néná kui'íjñangui eén, jmí tsi tã nchándikoón Néná tsí ts'én'bijnánguí, kojo ngayeje ni xi tikoón kui nchaan boá, ²¹kó xi nangoxii ts'én'bijnánguí eén, jmí tsi tã nangoxii tsí xi ts'én'bijnánguí, kojo Néná xi tikón kjaa xí ts'én'bijnánguí.

²²Kó xi ndi'ak'ajmi jan ts'én'bijnánguí eén, nínga botixómá Néná xi

ts'én'bijnánguí, kó tì ts'én'bijnánguí Néná kui xi tikónsón kui nguindie ndikoón.

²³¡Nìma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen! ngat'a boe'énú ngo tíkjaá xka mentaa, xka anii kojo xka kominoo, tanga ni'ánkjatjósónjínjún kjoabotíxoma xi 'niú nk'aá kjoakiti: Nga kixi kamájún, nga nìma kamájún ngayeje xtaa, kojo nga s'jijnjún Néná. Chjien nga si'an kui nii, tanga tì chjien nga si'an ni xi ingoo. ²⁴¡Nìma xójún jún, xta tika xi bokoó ndiya xtaa, nga ni'ánka'ájún ngo ndi'i xi k'okajin ndójoa xi ndy'iyójún, tanga ndyijnájénjún ngo cho to'oyits'en!

²⁵¡Nìma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a ni'ántsjiejún ngaxton tìboa kojo bosojún, tanga nguiyaa tjikítsie má ni cheje kojo kjoa'ontakón. ²⁶¡Nda fariseo tika, tjón ma ra tì'intsjiejún nguiyaa bosoo kojo tìboaa, s'e boá ts'én kama tsjie ngaxton!

²⁷¡Nìma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a jún boá kónjún xikó maá ngo ngatsjo xi tìboa ni'ánk'i xi achichí tsja 'bé, tanga nguiyaa tjikítsie má ndaa inìma kojo ni xi ndándí. ²⁸Tì boá tì kónjún jún, kjenjún bokó nga xta kixijnú nguijin xtaa, tanga nguijin inìmajún tjikítsie má kjoajókjen kojo kjoaa ni xi ndajín.

²⁹¡Nìma xó jún já chjiniékjoakiti, kojo já fariseo, jókjen!, ngat'a ni'ándajún ngatsjoó já chjini'e'éen Néná kó ni'an naxójún asieén xta xi kixi kamá, ³⁰kó bì 'míjnú: “Tsi jin xi kixindyionjne nixtiin xta xi xcháná, nijánjín ra kamájne kui xta xi iskjitjón jín já chjini'e'éen Néná.” ³¹Boa ts'én tì juún xi ndyibokójún yojojnú nga jún xi tìje xta xi kats'énk'ién já chjini'e'éen Néná. ³²¡Ja, tì'andojojnú tsoboa ni xi je íts'iyani xta xi xchájún!

³³¡Xta ndisojnú kojo ndajínjún, xikó maá tìje ye! ¿Kó ts'en kamájún kuiyojnú jeé ndoboank'ieen? ³⁴Kuí ni nga an sanguiyajnún'un já chjini'e'éen Néná, já chjinié xi kjínkón kojo chjiniékjoakiti, tanga tjín kuí jaá xi si'ánk'iénjún kojo tjín xi kjót'ajún kro, tjín xí kjoájún nguiya ndi'a nínga ndokjoa eén Néná kó kje'e xí kuiyotjinguinjún xkì naxindá, ³⁵kó boá ts'én nga jún s'iniejún nga kamájéjnú kjoaa ngayeje jún xta xi kixi xi kachjatjón k'ie t'anangui xi ya'ani ndeskande nga kini'ánk'ién Abee nda kixii ngaskande nga kini'ánk'ién Sakariaa, xi ndií Berekiaa kamá, kui nda xi kini'ánk'iénjún jún nguindyió nangoxii kojo nchandikoón Néná. ³⁶¡Jakoxi nga ngayeje kui jeé kjoaa ngayeje kui nii nga kui kuí'ichjí xta xi tjín ngot'e.

Bì ts'én kamándaseen Kjisoo kjoaa xta naxindá Jerusalen

(Rka 13:34-35)

³⁷¡Jún xta naxindá Jerusalen, jún xta naxindá Jerusalen, xi ni'ánk'iénjún já chjini'e'éen Néná kó ndijo foyájún xta xi nanguiyajnún! ¡Kó tjín ndiya kamámejénna itikojún'un, xikó ts'en 'bití kó ndií xanda naa nguindie ngaa, kó kamámejénjínjún! ³⁸Ngot'e'ne, nguindiejún k'uijámásien. ³⁹Ngat'a xiyaá nga nguiti xchejínni, ngaskande nga kjocho nixtin nga bí se jí: “Ngatama chikoné xi ndibaní ngajoo Ndiáná.”

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa nga kuixondo nangoxii*(Marko 13:1-2; Rka 21:5-6)*

24 Kó nga jataxie Kjisoo kia nangoxii, kó tjienga ndyifí, jachókóntiñaá xta tsi'e, tsi'e nga kókoó ndi'a yi'ii nangoxii. ²Tanga Kjisoo bì katsó:

—¿A yajnú ngayeje kui nii?, jakoxi ni xi xiánjnu'un nga nde ngo ndijo k'uíndosónjiín xkjín xi kuixondojín.

Bì ts'én katsáya Kjisoo kjoaa chíboa xi s'ijña nguindiee nga kjuie ngasondiee*(Marko 13:3-23; Rka 21:7-24)*

³Kó kji'a nga Kjisoo tikóndo nínga tikón k'ijná nínga tjín yá oliboo, xta tsi'e jachókoón s'e tsíchjiajo soboa nga bì katsoó:

—T'íyéjne, ¿kji'á ní nga kama kui nii, kó mí chíboa xi s'ijña nga kjindibé ji kojo nga kjuie ngasondiee?

⁴Kó bì katsó Kjisoo:

—Chónjnu' nga jmíjín xi k'onchajojnú. ⁵Ngat'a achichí má xta xi sa'ínkjién ja'éna nga bì katso: “Án xí Kristoo”, kó kjín xta xi k'onchajo. ⁶Kó konda'yájnú én nga k'uié kjoaxchán kojo nga je kjima kjoaxchán jánján, tanga ngata ndakonjín majnú, ngat'a ta kó boa kama, tanga kjie kjochójín nixtin nga kjuie ngasondiee. ⁷Ngat'a naxindaá skjánjo xkjín, nguindie nínga botixómá ngo nda re skjánjo xkjín. Kama kjindiaá kojo kama kjoandikon kjín tokoya nguindie, ⁸tanga nga kama kui nii, s'e tsí kui'ítsiyani xi so xi ndakjaan.

⁹Kó s'e si'ank'as'iénjnu jún tsi'e nga kuiyotjinguijnu kojo tsi'e nga si'ank'iénjnu, kó ngayeje xta sa'ínch'ojnú tangat'anií ja'éna. ¹⁰Kó kji'á boá nga achichí kjín kama xta xi tjmá tjinguina xi nguiti s'ijinjín an, tjín xí sa'ínk'as'ien xkjín kó jak'ie ja nga jan kama ch'oo xkjín, ¹¹kó achichí kjín kama ja chjinie'én ndísoó xí k'uié xi kjín xta k'onchajo, ¹²kó kjoaa nga achichí nga ndajín kama xtaa kuí ni nga nguiti sa'íntjójín xkjín. ¹³Tanga xi sa'ínchíkjoa ngaskande nga kjuiet'a, kuí xí'ba xi kjotjo'a. ¹⁴Kó k'uini jmí kui éntjatsiee nínga botixómá Néná ngayeje ngasondie, tsi'e nga skuie ngayeje naxindá, kó kji'á 'ne nga kjuie ngasondiee.

¹⁵'Kuí ni nga, kji'a nga xchajnú jún ngo ni xi ta nisién 'niú ch'o kji'i xi tsíchjia nda chjinie'eén Néná xi 'mí Ndani (xi sa'inya kui eén, ngatamakjín), ¹⁶kó s'e kji'á boá nga kui xta xi síndo nangui Judea ngatanga nguijin k'ijná jan. ¹⁷Kó xta xi tikón nk'aa ndi'aa, ngata fotjajénjín tsi'e nga ngo nii skíbe, ¹⁸kó xta xi nguijin jnoo tso'bá, ngata fí'oyajín tsi'e nga kojejekja'á njño xi bót'a ngaxton. ¹⁹¡Nima xó ndi ínchjín xí ndi ndyiya'a kojo xi ndi ndyits'énxhá kui nixtin xí'ba! ²⁰Ndoko ojajnú Néná tsi'e nga, nga kuiyojnu nixtiin chonch'ánjín kojo tsi nixtin ndikónjín nga boa kama, ²¹ngat'a kui nixtiin achichí kjoanima kjoa'atio ngayeje xtaa, kó ngo ni xi kjie jmí nixtin ma ni xi kama, ngaskande koó nga Néná ítjats'ennii nga

kats'énda ngasondiee ngaskande ngot'e, tì nde nguítì kamájín nguijee. ²²Kó tsi Néná chiboajín kui'íjñaá kui nixtiin, ta 'yájin xi kjo'tjo'a, tanga tangat'anii xta xi je ja'ájin, chiboa nixtin íjñaá nga kama kui nixtiin.

²³Kó tsi tjín xí bí katsojnú: "Tsitsíjenjnú, k'íe tikón Kristoo", kojo tsi "ján'an kíaa tikón", ngata ni'áns'íjinjínjnú, ²⁴ngat'a k'ín Kristo ndiso, xi kuijín xi kjo'tokjá kojo k'ín já chjinie'én ndisoó xi kjindibá, kó sa'ín kjoandikón kojo chiboa tsi'e nga k'onchajo xtaa, kó ngaskande kamarií k'onchajo xta xi je ja'ájin Néná. ²⁵Ja je katsáyatjónjnú'un ni xi kama. ²⁶Kó kuí ní tsi tjín xí bí katsojnú: "Ján'an nangui kjitiyaa tikón Kristoo", ngata monguinjínjnú, kojo tsi bí katsojnú: "K'íe tikón kui ndi'aa Kristoo", ngata ni'áns'íjinjínjnú, ²⁷ngat'a xikó maá nga foa'at'e nga 'bítsiyanií nínga fotjo ts'ueé, s'e fet'anii nínga 'bos'ien, boá má kama nixtin nga kjo'e ndii nda xi'íin. ²⁸Ngat'a ta nínga tikón yojo k'íeen kía kamatikó ríkíeé.

Bì kama nixtin nga kjo'e ndii nda xi'íin

(Marko 13:24-37; Rka 21:25-36; 17:25-36; 12:41-48)

²⁹Kó nguije ja'a kui nixtin nga kuitjatió kui kjoanimaa, ts'ueé kamajón, saá nguítì jmí ndi'í tsjajín, nñoó kuixongui ni ndi'ak'ajmi jan kó kjotsie yejé nga'niú xí tjín ndi'ak'ajmi jan. ³⁰Kó s'e kji'á boá nga xcha chiboa xi kokó nga je kjo'e ndii nda xi'íin, kó achichí stsakjon ní ngayeje xtín xta xi tjín kuí t'ananguii nga skandá, kó skuie ndii nda xi'íin nga ngo ndi kjindibájin ni ndi'ak'ajmi jan, kó achichí nga'niú k'uieé kojo kjoajee kjindibájo, ³¹kó kui xi sanguíya ndítsjiee tsi'e nga sa'ínkjanie trompetaa, kó kui'ítikó xta xi je ja'ájin nga nijún tjinguii kui ngasondiee, ndeskande nínga 'bítsiya ni kó ngaskande nínga fet'anii ngasondiee.

³²Ngatamájnú énkjiiín yá igoo, xi bí tsoó: Nga fotjoo tjia nts'ién kojo xka, já je ya nga je tikón tiña chondoboaá, ³³tì boá tì ts'én jún, nguije xchajnú nga je kjima ngayeje kui nií, ja je yajnú nga je tikón tiña t'a ngantjoaa.

³⁴Jakoxi ni xi xiánjnú'un jún nga kjié koyajín xta xi síndo ngot'e tsi tjónjín kjo'tjosón kui nií. ³⁵Ndi'ak'ajmii kojo t'ananguii kjo'a, tanga éna kjoa'atijajín.

³⁶Tanga kui nixtin jan kojo kui chiboa jan, ta 'yájin xi be, nde ndítsjiee Néná xi síndo ndi'ak'ajmi jan bejín, ta ngototo Na'mina xi be.

³⁷Ngat'a xikó kamá nixtin nga kis'íjña Noee, boá má kama nga kjo'e ndii nda xi'íin. ³⁸Ngat'a xikoó kui nixtin jan nguindiee nga kjo'a sté'niúú, kó ngaskande nixtin nga Noee ts'as'ien nguíya tjotso jee, xtaa iskjinnie kojo kats'e, ixán kojo kats'énkixan xkjín, ³⁹kó kamákjínjín kui xtaa ngaskande nga kjindibá sté'niúú, s'e jesón ngándá ngayejee, boá má kama nga kjo'e ndii nda xi'íin. ⁴⁰Kó s'e tsi jó já xí ndyits'énxá nguíjin jnoo síndo, ngo chjábe, s'e ngo k'uíjñá. ⁴¹Tsi jó ínchjín xi nijan k'ó, ngo chjábe, s'e ngo k'uíjñá.

⁴²Ngata tsjayojoféjínjnú tsoboa, ngat'a yajínjnú mí chibooa nga kjo'e Ndiajnú. ⁴³Tanga ngatamakjínjnú kui nií: Tsi nda xi tsi'e ndi'aa skuie

mí chiboa nga kjocho chejeé ndi'aa, nde kjóféjín, kó tsjandiejín chejeé nga k'os'ien. ⁴⁴Kó kuí ni nga tindyiondajnú ndatsa jún nga, ngat'a nde xchajínjúnú, mí chiboa nga kjo'e ndíí nda xi'iin.

⁴⁵'Yá moso xi kixi kojo xi 'niátakón xi kamaa si'ankjatjosón, nga ngo ndiaa sa'ínkonda ndi'aa tsí'e nga chiboa má tsjaá ni chinie xtaa? ⁴⁶Achichí ra tsjaa nda moso xi nga kjo'e ndia tsí'e tjíts'én xá xi katse'eé. ⁴⁷Jakoxi ni xi xiánjún'un nga kui moso kuí xí sa'ínkonda ngayeje ni xi tjiín ndiaa. ⁴⁸Tanga tsi kui moso bī ts'én sa'ínkjó inimaa: K'ondiyárií ndiana nga kjo'e, ⁴⁹kó kui'ítsiya ni nga ko'on moso xi ngasee, kó ngaskande skjinie kojo k'uí, kó kama ch'i, ⁵⁰kó nixtin kojo chiboa nga skoyájin kui moso nga kjocho ndiaa, ⁵¹kó achichí 'niú sa'ínjeé kui moso, kó kia sanguíya nínga síndo xta jókjen, s'e kji'á boá nga kjindibá kjoacha'aá kojo nínga kjonie n'niu.

Bī ts'én ijná chiboa Kjisoo kjoaa énkjín xi tie ínychjín xongo

25 'Kó s'e nínga botixomaa Néná xikóníí tie ínychjín xongo xi iskjíbe ndi'ixoó s'e kijí nínga kjocho nda xi kuixaan. ²Ún kui ínychjín xi chini kó ún xi xi'ínkjoa. ³Xi chinii iskjíbe ndi'ixoó, tanga tsiejín ndátí tsa'a, ⁴tanga ínychjín xi xi'ínkjoaa iskjíbe ndi'ixoó kó ya'at'a ngase ndátí. ⁵Kó nga achichí ts'andíyaa nda xi kuixaan, tichaan tsindinjá, s'e kis'ifé ngayeje ínychjín. ⁶Nga kamá masien nixtjien kanda'yá ngo xi askandáya xi bī katsó: “i'K'ie ndibá nda xi kuixaan, tjtaxiejnú kó tanguínchja'áyindiyajnú!” ⁷Kó s'e ngayeje ínychjín xongoó jastjien kó ijñanda ndi'ixoó. ⁸Tanga ínychjín xi chinii bī katsó ínychjín xi xi'ínkjoaa: “Chíí ndátíjnu te'ejne, ngat'a je kji'bo ndi'ixójne.” ⁹Tanga ínychjín xi xi'ínkjoaa bī katsó: “Kamájín ko'e'ejne, ngat'a kjocho'ájín tsí'e ndi'ixójne kojo ndi'ixójnu, tasá tanguínjnu nínga síndo xi botiná ndátí tsí'e nga si'antsiéjnu ngase.” ¹⁰Kó tjenga kijík'atsie ndátí kui ínychjín, jachó nda xi kuixaan, kó ínychjín xi je síndondaa ts'as'ien nínga kjima ndi'ibixaan, s'e kisichjá ngantjoaa. ¹¹Tichaan jachó ínychjín xongo xí ngasee, s'e bī katsó: “i'Ndía', ndia', chjáx'ejne ngantjoaa!” ¹²S'e bī ki'mií: “Jakoxi ni xiánjún'un, bejin an 'yání jún.”

¹³Kó s'e bī katsó Kjisoo:

—Kuí ní, ngata tsjayojoféjínjúnú, ngat'a yajínjúnú nixtin kojo chiboa nga kjo'e ndíí nda xi'iin.

Bī ts'én ijná chiboa Kjisoo kjoaa énkjín toon

¹⁴Ngat'a nínga botixómá Néná xikóníí ngo nda xi kjin kijí, s'e tsíchjiaa já moso, kó kats'énk'as'ieen ni xi tjiín.

¹⁵'Kó ngo moso xi katsjaá ún ton talento, ingo xi katsjaá jó, s'e ingo xi katsjaá ngo, nga ngo nga ngo katsjaá xikó ts'en kamaa sa'ínxájo toon, s'e nguijee kjin kijí. ¹⁶Kó nda xi katse'eé ún ton talentoo kijí kó kats'énxájo, kó ngui ún kats'én ngase, ¹⁷kó nda xi katse'eé jó ton talentoo ngui jó kats'én ngase. ¹⁸Tanga nda xi ngo tsí katse'eé, ngo tixa kats'én t'ananguii s'e kia íjna'ma toon ndiaa.

¹⁹ Kó nguije ja'a kjín nixtin je'ekón nguinií já mosoo ndia xi kjin kijií, tsi'e nga sa'injo xki. ²⁰ Kó jachó nda xi ún ton talento katse'eé, kó jachójo ngui ún xi kats'én s'e bí kató: "Ndia', ún má ton xi kini'ínk'as'in ní, k'ie tikón k'iee, ngui ún má xi kats'en an." ²¹ S'e ndiaa bí kató: "Nda kji'i, ngo moso nda kojo xi ma 'niátakón boá ji, kó nga nda kichiin ni chiboa xi katsjaa, tsie ngase nina xchín. ¡Jabí'in kó nijan si'antsjá!" ²² S'e jachó nda moso xi jó ton talento katse'eé, s'e bí kató: "Ndia' jó má ton xi katse'éní, k'ie tikón k'iee, kó ti k'ie tikón ngui jó xi kats'en an." ²³ S'e ndiaa bí kató: "Nda kji'i, ngo moso nda kojo xi ma 'niátakón boá ji, kó nga nda kichiin ni chiboa xi katsjaa, tsie ngase nina xchín. ¡Jabí'in kó nijan si'antsjá!" ²⁴ Kó nga jachó nda xi ngo ton talento katse'eé bí kató: "Ndia' je be an nga ngo nda xi ta nisién tajá jí, kó nga chje'élyé ji chaan ni xi ik'ítjiejín ji, kojo nga chje'élyé ji ni xi akatítsejejin, ²⁵ kuí ni nga katsakjon an, kó iña'ma an ton talento nguijin t'anangui, k'ie tikón k'iee ni xi tse." ²⁶ S'e ndiaa bí kató: "Mosó xi ndajín, kojo xi tsi'é, tsi ja boá je ye ji nga foa'a'yá an chaan ni xi itjiejín an, kojo nga foa'a'yá an ni xi atitsojojín an. ²⁷ Kó kuí ni chjien nga tsi kui já xí chjiani bankoo kini'ínk'as'iin tonna, kia kama nga kjo'e an, kini'ánk'as'ienna tonna kojo ndyikon." ²⁸ S'e bí kató xta xi síndo kiaa: "Chje'éxijnú ton talento, kó xi je tie kamá tsi'e kui te'éjnu. ²⁹ Ngat'a xi tjiin, koe'eé, kó tsie ngase k'uieé, kó xi jmíjin, ngaskande ni xi tjiin xi chje'éxiin. ³⁰ Kó kui moso xi majiin ts'énxaa, 'naxiéjnu nditsen nínga jñoó, kia skandá kojo kjonie n'niu."

Bí ts'én katsáya Kjisoo kjoaa nga kamajeé ngayeje naxindaá

³¹ Kó kji'a nga ndií nda xi'in, kjo'e'éjo kjoajee kojo ngayeje nditsjeee, kó kji'a boá nga kotixoma nínga tikón kjoajee, ³² kó xta xi chjiani ngayeje naxindaá kjo'e'ekindyia kjen, kó xín kui'índo xta xi ndajín kó xín kui'índo xta xi nda, xikó má ts'én ngo nda xi koon chotsangaa nga foa'ájin chotsangaa nguijin tindsoo, ³³ kó chotsangaa nga kixii kui'índo, s'e tindsoo nga skoón kui'índo. ³⁴ Kó s'e nda Ree bí katsoo ngayeje xi síndo nga kixii: "Jabíjnu'un, jún xi je kats'énchikonéjnu Na'mina, chjabejnu nguiindie nínga botixoma xi je tikóndajnu ndeskande koó nga íts'iyanii nga kamánda ngasondiee. ³⁵ Ngat'a kamábojóna, kó katse'éjnu'un ni chinie, kamáxíndána, kó katse'éjnu'un ni xi 'yó, kistso'básón an, kó jún katse'éndiejnu'un ngo nguiindie nínga jajña an, ³⁶ kistso'bá kji'ixtí an, kó katse'éjnu'un njño xi tsajá an, kamá'onna, kó tsanguínchonjnu'un, kis'ijña an ndoboya, kó tsanguínchonjnu'un." ³⁷ Kó s'e xta xi kixii bí katsoo nga kuichjia: "Ndia', kji'a ní nga kamábojó, kó jin katse'éjne ni chinie, axa kji'a ní nga kamáxíndaá, kó jin katse'éjne ni xi 'yó? ³⁸ ¿Axa kji'a ní nga kamáyajne nga kis'intjesén, kó katse'éjne nínga tsjayojo, axa kji'a ní nga kis'intje kji'ixtí, s'e jin katse'éjne njño? ³⁹ ¿Axa kji'a ní nga kamá oón axa, kji'a ní nga kixindyin ndoboya, kó tsanguínchonjne?" ⁴⁰ S'e bí katsoo kui nda Ree nga kuichjia: "Jakoxi ni xi xiánjnu'un nga

ngayeje ni xi kini'ánjojnú ngo nda nts'ie án xí 'niú nima, ja án xí boa kini'ánjojnú'un."

⁴¹ 'Kó s'e bī katsoo xta xi síndo nga skoón: "Tixión boal'ájnú'un, xta xi ndajín, tanguínjúnú nínga tikón ndi'í xí jmí nixtin k'o xi je tikónda xi ts'ie xindajín ndiabloo kojo ndítsjiee. ⁴² Ngat'a nga kamábojóna, kó katse'éjínjúnú'un ni xi chinie, kamáxíndána, kó katse'éjínjúnú'un ni xi 'yó, ⁴³ kistso'básón an, kó katse'éjínjúnú'un ngo nguindie nínga jajña an, kistso'ba kji'ixtí an kó jmí njño katse'éjínjúnú'un, kamá'onna kojo ndoboya kis'ijña an, kó tsanguín tsitsijenjínjúnú'un." ⁴⁴ Kó s'e kui jaá bī katsoo: "Ndia', ¿kji'á ní nga kamáyajne nga kamábojoó, nga kamáxíndaá, nga kis'intjesén ji, nga katsjextí, nga kamá oón, nga kixindyin ndoboya, kó kini'ánsenjínjúnú'un?" ⁴⁵ Kó s'e bī katsoo nda ree: "Jakoxi ni xi xiánjúnú'un nga ngayeje ni xi kini'ánjínjúnú' ngo nda nts'ie án xí 'niú nima, ja tī nde an kini'ánjínjúnú'un kui ni." ⁴⁶ Kó kui xta xi ndajín kamajeé nínga jmí nixtin kjuie jeé, kó xta xi kixii sakoo kjoamindyion ngatsjé nixtiin.

Bī ts'én índa jáxaá ts'ie nga stsoboa Kjisoo

(Marko 14:1-2; Rka 22:1-2; Juq 11:45-53)

26 Kó nguie kamá nga tsíchjia Kjisoo ngayeje kui eén, bī katsoó xta ts'ie:

²—Ja je yajnú nga ngui jó nixtin chaja nga kama s'ueé paskuaa, kó ndií nda xi'íin si'ank'as'ien ts'ie nga kjót'a kroo.

³ Kó s'e já nguitokoo chiná'mi, já chjiniékjoakitii, kojo xta xi xchaá naxíndaá kamátikó ndítsen ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Kaifaa, ⁴ kó índa ts'ie nga kui'índiso nga stsoboa Kjisoo kojo ts'ie nga sa'ínk'ién, ⁵ tanga bī katsoó xkjín:

—Jmí tsi nguijiiin s'ueé nga boá si'án, ts'ie nga kamakjanjín xta naxíndaá.

Bī ts'én akatiéjón ndasijen toko Kjisoo

(Marko 14:3-9; Juq 12:1-8)

⁶ Kó nga tikón Kjisoo naxínda Betania, kia ndi'aa Ximoo nda xi tjiín chi'in xi ts'enkjátsón tjixín yojoná, ⁷ jachókóntiña ngo xtachjoón xi ya'a ngo ndi rámita ndasijen xi achichí chjí, kó indyiaá toko Kjisoo nga tikón t'a yamíxa.

⁸ Tanga nga kamábe kui nií xta ts'ie Kjisoo kats'énxhán nga bī katsó:

—¿Mí kjoa nga kini'ánkjatsón kuí ndasíjeen? ⁹ Ngat'a kamá tsi tasá kastiná, kó kamá tsí kui toon xta nima xi jmí tonjín katse'éé.

¹⁰ Kó Kjisoo kamákjín kui nií, s'e bī katsó:

—¿Ánní nga jún ndyini'ánxtijnú kui xtachjoón? Ngat'a nda kji'i ni xi tjíts'enjóna, ¹¹ ngat'a jún, ngatsjé nixtin k'uíndot'ajnú xta nima, tanga an jmí tsi ngatsjé nixtin kotíjnájónú'un. ¹² Ngat'a nga indyiaá kui ndasíjeen yojona, ts'én'bijnánda ts'ie nga kjonijín an. ¹³ Jakoxi ni xi xiánjúnú'un nga

tajña nguindienií ngasondiee nínga k'uiniíjmi éntjátsiee Néná, tì boá tì ts'én kondókjoa ni xi kats'én kui xtachjoón, kó boá ts'én si'ankja'átsjien.

Bì ts'én tsangasendiee Judaa nga atíñá Kjisoo

(Marko 14:10-11; Rka 22:3-6)

¹⁴Kó s'e ngo ndá xi tiejó xtaa Kjisoo xi 'mí Juda Iskariotee, kijíkoón já nguitokoo chiná'mii, ¹⁵kó bì katsoó:

—¿Mí xi ko'e'énjún'un, kó an sa'ínk'as'iénjún'un Kjisoo?

Kó kui jaá kantié tontiboa índa nga tsjaá. ¹⁶Kó ndeskande koó kji'la tsangasendie Judaa kóts'en nga sa'ínk'as'ien Kjisoo.

Kjisoo bì ts'én iskjniejeo ngase ñño xtaa

(Marko 14:12-25; Rka 22:7-23; Juq 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷Nixtin tjoón nga chinie pan xi jmí nisan mindyajiín, jachókoón xta tsi'e Kjisoo, kó bì katsoó:

—¿Ná ní nga mejeén nga k'uijñándajne ni xi xinie nga kama s'ué paskuaa?

¹⁸Kó Kjisoo bì katsoó:

—Tanguíjnún naxindá 'niuú, tindyiséjúnú ngo ndá xi yajnú, kó bì t'ínjúnú: “Bì tsó ndá Mostroo: Je xó kamá tiña nixtiin, kó ndi'a tse xó sa'ín s'ué paskuaa, kojo xta tsi'e.”

¹⁹Kó xta tsi'e kats'én ngayeje ni xi katsoó Kjisoo, kó íjñanda ni chinie tsi'e s'ué paskuaa.

²⁰Kó nga kamánguixoón, Kjisoo kojo nga tiejó xtaa kis'índot'a yamíxa.

²¹Kó nga ndyikjinie ñño, bì katsó Kjisoo:

—Jakoxi ni xi xiánjún'un, nga ngo jún xi sa'ínk'as'ienna.

²²Kó s'e achichí ndasen kamaá kui jaá, kó ngó ngó íts'iyanii nga bì katsó:

—¿Ndiá', a án boá tsoboa?

²³Kó s'e Kjisoo bì katsoó:

—Xi sa'ínk'as'ienna, kuí boá xi sanguínda paan nguiya tiboana. ²⁴Kó jakoxi nga ndii ndá xi'iin chjien nga boá kamaa xikó tsó xojon eén Néná, tanga jnima xó kui ndá xi tangat'anií kui nga si'ank'as'ien! Tasara nda tsi ta boaa katsenjín.

²⁵Kó s'e bì katsó Judaa, ndá xi kats'énk'as'ien Kjisoo:

—¿A án, Mostro'?

S'e Kjisoo bì katsó:

—Tí jí ní xi boá kase.

²⁶Kó tjienga ndyikjinie ni chinie, Kjisoo iskjibe ngo pan, kats'énchikonñé, akjángá, s'e katsjaá xta tsi'e kó bì katsoó:

—Chjábejúnú kó chiniejúnú, kuí xi'bì xi yojona.

²⁷Kó nguije iskjibe chitseeén, kó nguije katsjá ndok'óchji, katsjaá kui jaá, nga bì katsoó:

—T'iojnú ngayeje jún, ²⁸ngat'a kuí xí jínna, kó kuí bí kjoa'bínda tjatsiee xi Néná índajojnú, kó kui jíin xtjón tsi'e nga k'jín xta si'anjetakoón jeé. ²⁹Kó xiyájnú'un nga ngot'e nguítí k'uijín an ndaá tostsijeé, ngaskande nga k'uijójnú'un xi tjatsiee nga kuíndyíon nguíndie nínga botixómá Na'mina.

Bí ts'én katsáyatjón Kjisoo nga Peé k'ajín tso'bájo an Kjisoo katsó

(Marko 14:26-31; Rka 22:31-34; Jua 13:36-38)

³⁰Kó nguiee kisie kjoachikon, k'ijí nínga tikón k'lijná nínga tjín yá oliboo. ³¹Kó s'e Kjisoo bí katsoó xtaa:

—Ngayejejnú nga kui níxtjien kondókjoasejnú kjoaa an, ngat'a je boa ts'én kjit'a xojon eén Néná nínga bí tsó: “Sa'in'óon nda xi koon chotsangaa kó chotsangaa stsojbooa.” ³²Tanga nguiee kjoa'á'yána, k'ia k'uitíko nguínjnú'un nangui Galilea.

³³Kó Peé bí katsoó Kjisoo:

—Nda tsi ngayeje xi kuichjiase kjoaa ji, tanga an jmí níxtin boa sa'in an.

³⁴S'e Kjisoo bí katsó:

—Jakoxi ni xi xian an nga kui níxtjieen ji, nguíndiee nga skandáya xanda xi'iin, ján ndiya k'ajín tso'bájo an Kjisoo se jí.

³⁵Kó bí katsó Peé:

—Nda tsi koyajoo, tanga jmí níxtin k'ajín tso'bájo an Kjisoo xian án. Kó ngayeje xta tsi'e xi ngasee tí boa tí katsó.

Kjisoo bí ts'én tsíchjiaa Néná

(Marko 14:32-42; Rka 22:39-46)

³⁶Kó s'e jachójo Kjisoo xta tsi'e ngo nguíndie xi 'mí Jetsemani, kó bí katsoó:

—K'ie t'indyionrajnú, tjienga nga k'ia kjuin án nga kuichjiáa Na'mina.

³⁷Kó k'ijjo Peé kjojo ngajó ndíi Sebedeoo, kó íts'iyanií nga 'niú ndasen kjojo 'niú nda kamaá. ³⁸Kó s'e Kjisoo bí katsoó:

—Achichí ndasen tikón inimana ngaskande nga koya án, t'indyionrajnú k'iee, kó nijan kuíndyiondá.

³⁹Kó Kjisoo nguíchi k'ijboaa, asién tikoó kó yejénxtien kjen ngaskande nga kisit'aa t'ananguí, s'e tsíchjiaa Néná nga bí katsó:

—Na'mi', tsi kama, chje'éxín boe'ení kuí kjoanimaa, tanga jmí tsi ni xi xian an ni xi kama, tasá ngatama ni xi mejeén jí.

⁴⁰Kó jachó Kjisoo nínga síndo xta tsi'e, kó kamábe nga kjiyojofé, s'e bí katsoó Peé:

—¿A kamájin chíi nijan ikindyíá ndyikón tsi ta ngo ora? ⁴¹Ngata tsjayojoféjínjú, tasá Néná ndokjoajnú, tsi'e nga chját'ayakónjínjú, kjenni nga asién níxtinjú 'niú tikón, tanga inda yojojnú.

⁴²Kó tí k'ijí nguíní Kjisoo ingo ndiya, tí tsíchjia nguíní Néná nga bí katsó:

—Na'mi', tsi kjoa'niutjinnií nga kjoa'a an kui kjoanimaa, kjoajín, ngatama ni xi mejeén jí nga kama.

⁴³Kó nga jachó nguíní Kjisoo tì kjiyojofé nguíní nga kamábe, ngat'a ngaskande t́sichjá má ndyikõn nga ñjñaa kui jaá. ⁴⁴Kó tì índo soboa nguíní, s'e Kjisoo tì kijichjia nguíní Néná xi ma ján ndiya, kó tì katsó nguíní ni xi ja boá je katsó. ⁴⁵Kó s'e jachókoón xtá tsíe, kó bî katsoó: —Tsjayojoféjnú'ne, kó tì'ankja'yájnú, je jachó chiboa nga ndií nda xí'in sí'ank'as'ien nguíya tsja xtajé. ⁴⁶Tísítjienjnú, tjián'ne, tsitsijenjnú nga je ts'éndibá tiña xi sa'ínk'as'ienna.

Bî ts'én kandobá Kjisoo

(Marko 14:43-50; Rka 22:47-53; Juq 18:2-11)

⁴⁷Kó tì ts'énchjia ngase Kjisoo nga jachókoón nda xi 'mí Judaa, ngo nda xi tiejó xtá tsíe, kó jín xtá tjiénjo xi ndyíya'a kichá kojo yá, kó kui xtaa, já nguitokoo chiná'mii kojo já chjiniékjoakitii kojo xtá xi xchaá naxindaá xi katsanguíya. ⁴⁸Kó kui nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo ngo chiboa katsjaá kui xtaa nga bî katsoó:

—Kui xi kotindsoa'á an, kuí xí'ba, chjábéjnú.

⁴⁹Kó Judaa tjién má jachókóntiñaá Kjisoo kó bî katsoó:

—Tinde Mostro'!

Kó atíndsoa'á. ⁵⁰Tanga Kjisoo bî katsoó:

—Nda amingo', tì'in ji ni xi sí'in.

Kó s'e jachókóntiñaá kui jaá, s'e kandobá Kjisoo.

⁵¹Tanga ngo nda xi nijan tikónjo Kjisoo kíaa, ts'axié kichá espadaa, kó kats'én'oón nga tsatie tjiBonijon ngo nda mosoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá.

⁵²Kó s'e Kjisoo bî katsó:

—Chje'éjté kichá espadaa, ngat'a xi kichá ts'enk'iéén, tì kichá ni'ánk'iéén ni nga. ⁵³¿A ni'ínkjéjín ji nga kama kuichjiaá Na'mina ngot'e tsíe nga sanguíyana tiejó xtín ndítsjiee xi jun tsíe nga k'oxié'ána? ⁵⁴Tanga tsi boá sa'in an, ¿ja kóts'en kjetjosón ni xi kjit'a xojon eén Néná, nga boá tsó nga chjien nga boá ts'én kama kui nií?

⁵⁵Tì kuií chiboa bî katsoó Kjisoo ngayeje xtaa:

—¿A chejé án nga kichá espada kojo nga yá kich'ájnú nga jé'e ndoboájnú'un? Ndyiojón, ndyiojón, akoyá an nangoxii, kó kandobájnúnú'un. ⁵⁶Tanga ngayeje kui nií kjima tsíe nga kjetjosón ni xi kjit'a xojon eén Néná xi kats'énda já chjinié'eén Néná.

Kó s'e ngayeje xtá tsíe Kjisoo íjñámasien, s'e tsanga.

Bî ts'én tsanguínjo Kjisoo nguindyikõn jáxaa

(Marko 14:53-65; Rka 22:54-55,63-71; Juq 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Já xí katsobá Kjisoo kijíjo nínga tikón nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá xi 'mí Kaifaa, nínga je síndotikó já chjiniékjoakitii kojo xtá xi xchaá. ⁵⁸Kó Peé nkjin nkjin kijítjinguí ngaskande nga jachó ndítsen ndi'aa chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, s'e ts'as'ien, kó kía kis'ijñajin jajún xi kondaa, tsíe nga skuíe kó kama nga kjuíet'a.

⁵⁹Kó já nguitokoo chiná'mii kojo ngayeje jáxá nguitokoo ndyimongase ngo én ndiso kondraa Kjisoo tã tsí'e nga si'ank'ién, ⁶⁰tanga jmi ni kasakojín, nda tsi achichí kamá chistiko ndiso xi jachó. Tichaan nga jet'a jachó jó chistiko ndiso, ⁶¹xi bi katsó:

—Kuí ndaa xi bi katsó: “Kamana sa'inkixóndó án nangoxii Néná, kó ján tsí nixtin sa'inda nguiñá an kje'e.”

⁶²Kó nda nguitokoo chiná'mi xi 'niú nk'a xaá jastjien nga bi katsoó Kjisoo:

—¿A jmi ni sejín? ¿Mí ni xi ndyichjia kondra tse kui jaá?

⁶³Tanga Kjisoo jmi ni katsójín. Kó s'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá bi katsoó:

—Nguiboanéná xi tikoón, nga t'íyénje tsi ji xi Kristoo, ndií Néná.

⁶⁴S'e Kjisoo bi katsó:

—Jí xí je boa kase, kó xiyájnú'un nga ndeskande ngot'e kui'ítsiya ni nga xchajnú nga ndií nda xi'iin k'uijñá nínga kixii nga'niuú Néná, kojo nga kjoe'éjin nguijin ndi nga kjindibáni ndi'ak'ajmi jan.

⁶⁵Kó s'e chiná'mi xi 'niú nk'a xaá, iskjíndiyá njñoq, tsí'e nga akó nga tsjits'énxchán, s'e bi katsó:

—¿Ch'o katsoó Néná! ¿Kó si'an ngase chistiko? Jún má xi kanda'yájnú én ch'o tsó xi tsíchjia, ⁶⁶¿kóts'en sasiénjnu kui nii?

S'e bi katsó kui jaá:

—Tjínrií jé, kó chjien nga si'ank'ien.

⁶⁷Kó s'e akatítiajún kjen, kje'e xi ye'eé tjingo, kó kje'e xi tsat'a t'anijon, ⁶⁸nga bi katsoó:

—Kristo', ndokjoejeje nikoó ngo nda chjinie'éen Néná, 'yání xi ye'eé.

Bi katsó Peé nga bejín Kjisoo

(Marko 14:66-72; Rka 22:55-62; Jua 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Kó Peé kia xió tikón xtjien nditseen, kó jachókóntiñaa ngo na chjinie'bo xi bi katsoó:

—Kojo jí xí tintjeje ji Kjisoo, xtã xi chjiani nangui Galilea.

⁷⁰Tanga Peé bi katsoó:

—Bejín an ni xi se ji.

⁷¹Kó kijí xtjieen ngantjoaa, nínga kamábe nguini ingo na chjinie'bo, kó bi katsoó xtã xi síndo kíaa:

—Kojo kui xtã xi kistso'bájo Kjisoo nasarenoo.

⁷²Tanga Peé bejín an Kjisoo ti katsó nguini, nga bi katsó:

—Nguiboanéná nga bejín an kui ndaa.

⁷³Nguichí sájin, tjín já xí síndo kíaa jachókóntiñaa Peé, kó bi katsoó:

—Jakoxi nga kia kis'intje tjinguii Kjisoo, ngat'a xikó ts'en chjia já xí chjiani Galilea boã ts'én ndokjoe ji.

⁷⁴Kó s'e Peé íts'iyanií nga ch'o ts'én tsíchjia, kojo nga nguiboanéná katsó nga bi katsó:

—¿Bejín an kui ndaa!

Kó tì kji'a askandáya xanda xì'liin. ⁷⁵Kó s'e Peé ja'átsjieen ni xi katsó Kjisoo nga bì katsoó: “Nguindiee nga skandáya xanda xì'liin, ján ndiya je: Kiajín tso'bájo an Kjisoo, se jí.” S'e jataxie nditsen jan, kó achichí ndasen askandá Peé.

Bì ts'én tsanguínjo Kjisoo nguindyikon Pilatoo

(Marko 15:1; Rkq 23:1-2; Juq 18:28-32)

27 Nga kisisieén, ngayeje já nguitokoo chiná'mii kojo xtá xi xchaá naxindaá, kamátikó xtín tsì'e nga índa nga sa'ínk'ién Kjisoo, ²kó íta'niú nga kijíjo, s'e kini'ánk'as'ieen nda xtitjón Ponsio Pilatoo.

Bì ts'én kats'énxíndo yojoo Judaa

³Kó s'e Judaa, nda xi kats'énk'as'ien Kjisoo, nga kamábe nga je si'ank'ien Kjisoo, kats'énk'oyá yojoo nga katsja'óyá nguinií nga kantié tontibooa já nguitokoo chiná'mii kojo xtá xi xchaá, ⁴kó bì katsoó:

—Kats'enjé án nga kats'enk'as'ienjnú'un jíin nga nda xi jmí jéjín.

S'e kui jaá bì katsoó:

—¿Kó jín mí ndasenjne kui nii? ¡Ni tse xì'ba!

⁵Kó Judaa atítsojo tontibooa kia nangoxii, jataxie, s'e kijí, kó kats'énxíndo yojoo.

⁶Tanga já nguitokoo chiná'mii ja'á'yá kui toon, s'e bì katsoó:

—Kjoakitíi tsjandiejín nga kui toon kia kuindyia koxa tonchjiejé nangoxii, ngat'a chjii jín boá.

⁷Kó nguije asíyaá xkjín mí ni xi sa'ín, ngo t'anangui ts'atsie xi 'mí:

Nguindiee nda xi ts'énda tjiíi, tsì'e nga kia koónijín xtá xi xín nangui chjiani. ⁸Kó kuí ni nga, ngaskande ngot'e, nguindiee jín 'mí kui nguindiee.

⁹Kó s'e boá ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinié'eén Néná xi 'mí Jeremiaa, kji'a nga bì katsoó: “Kó iskjíbe nga kantié tontibooa, chjii xí íjñaá xtá naxindaá Israel nga boá tjín chjii kui ndaa, ¹⁰kó katse'ee tsì'e nga ts'atsie nguindiee nda xi ts'énda tjiíi, xikó ts'en katsó Ndiaa.”

Pilatoo bì ts'én kats'énkijents'oa Kjisoo

(Marko 15:2-5; Rkq 23:3-5; Juq 18:33-38)

¹¹Kó Kjisoo jachó kjen nda xtitjón xi 'mí Pilatoo kó bì ki'mií nga akasiyaa:

—¿A jí xí nda Reé xtá judioo?

S'e Kjisoo bì katsoó:

—Ja jí xí boá se.

¹²Kó kji'a nga já nguitokoo chiná'mii kojo xtá xi xchaá, yínguíta'in Kjisoo, jmí ni katsójín. ¹³Kó s'e bì katsoó nguinií Pilatoo nga asíyaá:

—¿A nda'yéjín ngayeje ni xi tjí'mí kondra tse?

¹⁴Tanga Kjisoo nde ngo én tschjiajín, kó ngaskande achichí kijíndikoón nda xtitjóón kui nii.

Bì ts'én katse'éjeé nga sî'ank'ien Kjisoo

(Marko 15:6-20; Rka 23:13-25; Jua 18:38—19:16)

¹⁵Kó xkì nga ma s'ué paskuaa, nda xtitjoón kamángaa nga 'bijnándé ngo nda xi tji'yá ndoboya, ta xi mí'á xta naxindaá. ¹⁶Kó kui nixtin jan ndoboya kis'ijña ngo nda xi ta 'yání xi kamábe xi 'mí Barraba. ¹⁷Kó nga kamátikó xta naxindaá, bî katsó Pilatoo:

—¿Yá ní xi mejénjnú nga k'uijnándé án: a Barrabaa, axa Kjisoo, xi Kristoo 'mí?

¹⁸Ngat'a ja boa je be Pilatoo nga ta kjoa'ontakón nga kini'ánk'as'ien Kjisoo.

¹⁹Kó tjienga tikón Pilatoo nguindie nínga ni'ánjeé, chjoón katsanguiyaa ngo én xi bî tsó: “Ngata jín chingajin nií kui xta kixii, ngat'a achichí kjoanimá ja'atio an nguijin njñána ngot'e tangat'anii kui.”

²⁰Tanga já nguitokoo chiná'mii kojo xta xi xchaá, kats'eén kjoa'niu xta naxindaá tsi'e nga Barrabaa xi k'uijnándé, kó nga Kjisoo xi sî'ank'ien katso.

²¹Kó nda xtitjoón, bî katsó nga asíyaa xta naxindaá:

—¿Yá ní ngajó kui jaá xi mejénjnú nga k'uijnándé?

Kó bî katsó xta naxindaá:

—Barrabaa.

²²S'e Pilatoo bî katsó nguini:

—¿Kó mí ni xi sa'ínjo an Kjisoo, xi Kristoo 'mí?

Kó ngayeje xta naxindaá bî katsó:

—¡Tjat'e ji kro!

²³Tanga bî katsó nda xtitjoón:

—Ja çmí ni xi ndajín xi kats'én?

Tanga tasá má 'niú ngase askandáya xtaa nga bî katsó:

—¡Tjat'e ji kro!

²⁴Kó nga kamábe Pilatoo nga nguiti çmí ni kamájín kats'én, nga tasá kamákjan ngasee xta naxindaá, iskjíbe chíí ndójoa s'e aniéjón tsja nguindyikon xtaa, kó bî katsó:

—Jmí jéjínna kjoaa jíin kui nda kixii, ni tsajún boá kui nií.

²⁵Kó bî katsoó xta naxindaá:

—¡Jin kojo ndijne ngatamajéjne kjoaa jíin kui ndaa!

²⁶Kó s'e Pilatoo ijñandé Barrabaa, kó katsjá kjoa tsi'e nga kjoaa Kjisoo, s'e kats'énk'as'ien tsi'e nga kjót'a kro.

²⁷Kó s'e jajuún nda xtitjoón kijjo Kjisoo nditsen ndi'a nínga ni'ánjeé xtaa, kó kja kamátikó jajún xi ngasee. ²⁸Kó kja kachje'éxiín njño Kjisoo, s'e kats'énkajá ngo njño xi koán, ²⁹kó ngo korona nda'yá f'á toko, s'e ngo yáxá fyatsja tsja kixi, s'e kui jaá tsajnókíe nga asiént'aa tikoó nga bî katsoó:

—¡Tinde nda Ree xta judio!

³⁰Kó atítajún, iskjíbe yáxaá, s'e ts'anié toko Kjisoo. ³¹S'e nguije tsajnókíe, ja'áxiín njño xi kjit'a ngaxton s'e kats'énkajá nguini njño, s'e kijjo tsi'e nga koót'a kro.

Bì ts'én akjat'a kro Kjisoo

(Marko 15:21-41; Rka 23:26-49; Juu 19:17-30)

³²Kó nga jatjo kjaa, kamábe ngo nda xi chjiani naxindá Sirene xi 'mí Ximo, kui ndaa kini'aán kjoa'niu tsi'e nga asíkojo nga ya'ajo kroo Kjisoo.

³³Kó nga jachó ngo nguindie xi 'mí Gólgota, nguindiee nda toko inima, tsó kui eén, ³⁴kia katse'eé bino xi kini'ánk'ájín ni ni sa, tanga nguije askot'a Kjisoo, kamámejénjín kats'e.

³⁵Nguije akjat'a kro, jajuún katsatonjo kjoach'áncha njño Kjisoo, s'e iskjibe njño xi kats'én nga ngo nga ngo. Boa ts'én jatjosón ni xi katsó nda chjinie'eén Néná nga bí katsó: “Kats'énkja'asoón xkjín njñona, kó katsatonjo kjoach'áncha njñona.” ³⁶Kó kia kis'indo, nga askondá Kjisoo. ³⁷Kó ngo yátie yít'a nk'aa toko kroo xi bí tsó: “KUI XI'BI XI KJISOO, NDA REE XTA JUDIOO.”

³⁸Kó s'e nijan akjat'a kro Kjisoo jó já chejé, ngo nga fojnií kojo ngo nga skoón. ³⁹Kó xta xi ja'a kjaa achichí ch'o katsoó Kjisoo, kó kats'énkatjí má toko, ⁴⁰nga bí katsoó:

—Ji xi ni'ínkixóndé jí ngo nangoxi, s'e xi ma ján nixtin ni'inde nguini, 'naxié'é soboe ji yojo, tsi ndií Néná jí, kó titjajen ji kroo!

⁴¹Ti boa ti ts'én tsajnókíe já nguitokoo chiná'mii, já chjiniekjoakiti, já fariseoo kojo xta xi xchaá nga bí katsó:

⁴²—Ts'axié'á kje'e xta, tanga majiín 'boxié'á soboa yojo, tsi kjeén nga kui xi nda Ree naxindá Israel ngatjatjajen kroo ngot'e má, kia kama nga s'ijinjne kui. ⁴³Kamá 'niátakón Néná, ja Néná ngat'axié'á ngot'e tsoboa tsi tjoó, ngat'a bí katsó: An xí ndií Néná.

⁴⁴Kó ti boa ti ts'én ch'o katsó já chejé xí nijan kisit'ajo kro Kjisoo.

⁴⁵Kó ndeskande nga ndis'ueé kó ngaskande nga kamá chiboa ján nga kamánguixón, ngayeje ngasondiee nga kamá jño. ⁴⁶Kó tiña nga kamá chiboa ján nga kamánguixón Kjisoo 'niú askandáya nga bí katsó:

—Élí, Elí, ¿lama sabaktani? (Ne tsa'an, Ne tsa'an, ¿ánni nga ti'bíjñimasién ní? Tsó kui eén)

⁴⁷Kó tjín xta xi síndo kjaa, nga tsint'ie ni xi katsó Kjisoo, bí katsó:

—Nda chjinie'eén Néná xi 'mí Elíaa ts'éenchjiaa.

⁴⁸Kó ti kji'a tsangá má ngo nda xi kijjka'á ngo nixó xi kats'énk'andyi ni bino san, s'e ngo yáxá ítokó, s'e katsjaá Kjisoo tsi'e nga k'uí. ⁴⁹Tanga xta xi ngasee bí katsoó:

—Xióchonjún, akjenráa nga Elíaa kjoe'ék'axié'á.

⁵⁰Kó Kjisoo, ti askandáya nguini, s'e k'ien. ⁵¹Kó njñontjibé xi tjien nguiya nangoxii jó tjín kamá nga katjondiyá, ndeskande nk'a jan ngaskande nguindie jan, s'e kjindibá ngo kjoandikon kuí t'ananguii, kó ndijoo tsakjanga, ⁵²s'e katjox'a ngayeje ngatsjoó, kó ngaskande achichí má yojo k'ieen xta tsjiee Néná xi ja boa je jesón xi ja'á'yá nguini, ⁵³kó nguije

jataxie ngatsjoó, nguije ja'á'yaá Kjisoo, kui xtaa ts'as'ien naxindá tsjiee, kó achichí má xta xi kamábe.

⁵⁴Kó nga nguitokoo jajuún kojo jajún xi ndyikonda Kjisoo nga kamábe kjoandikoón kojo ngayeje ni xi kamaá, achichí katsakjonní kó bī katsó: —¡Jakoxi nga kui ndaa xi ndí Néná!

⁵⁵Kó kǐn má ínhjín xi ta kǐn askotsijeen ni xi kamaá, xi yajátjnguii Kjisoo ndeskande Galilea nga kats'énseén, ⁵⁶nguijiin kui ínhjiín kis'indo Nariya Lenaa, Nariyaa naaa Sandiyaá kojo Kosiee kojo naaa ndí Sebedeoo.

Bī ts'én akjanijín Kjisoo

(Marko 15:42-47; Rka 23:50-56; Juq 19:38-42)

⁵⁷Kó nga kamánguixoón, jachó ngo nda chon xi chjiani naxindá Arimatea xi 'mí Kosiee, xi tī xta ts'i'e Kjisoo kamá, ⁵⁸kó kui ndaa kijikoón Pilatoo kó ts'í'aa yojo k'ieen Kjisoo, s'e Pilatoo katsjá kjoa ts'i'e nga kui ndaa si'ank'as'ieen yojo Kjisoo. ⁵⁹Kó Kosiee iskjíbe yojo k'ieen Kjisoo, kó ngo njñontjibé tsjie ítsakjájón, ⁶⁰s'e íjñá yojo k'ieen Kjisoo ngo nguiya ngatsjo tjatsie, xi kamánda t'a ngo ndijo je, s'e kats'éngátíkjayá ngo ndijo je xi íhjáni ngantjoaa kui ngatsjoó, s'e kijí kui ndaa. ⁶¹Kó kǐa kjen ngatsjoó síndo Nariya Lenaa, kojo Nariyaa xi ingoo.

Bī ts'én kichindá ngatsjoó Kjisoo

⁶²Kó nga kamánguindyiojón, ingo nixtin nga je ik'íjñanda s'ué paskuaa, kamátikó ngayeje já nguitokoo chiná'mii kojo já fariseoo kjen Pilatoo, ⁶³kó bī katsó:

—Ndiá!, je ja'átsjienjne nga kui nda ndisoo bī katsó nga kis'ijña: Nguije kjoa'a ján nixtin kjoa'á'yána. ⁶⁴Nanguíye ji nga xchindá ngatsjoó ngaskande xi ma ján nixtin, ngat'a tsá jmí tsi ta xta ts'i'e kjo'e'e nga jñoó, s'e kjojo yojo, kó bī katsoo xta naxindaá: “Je ja'á'yaá nguijiin xta xi je jesón”, kó kui kjoandisoo je ngase kama ta boajíin xi tjoón.

⁶⁵Kó Pilatoo bī katsó:

—Tanguínjojnú jajún, kó nda nga konda ngatsjoó.

⁶⁶S'e kijí kui jaá, kó askondá ngatsjoó, íjñachjá ngantjoaa ngatsjoó ngo ndijo je, s'e kǐa kis'indondá jajuún.

Bī ts'én ja'á'yaá Kjisoo

(Marko 16:1-8; Rka 24:1-12; Juq 20:1-10)

28 Nguije ja'a nixtin ndikoón, nga kisisieén nga nixtin tjoón xomanaa, kijíkatsijen ngatsjoó Kjisoo Nariya Lenaa, kojo Nariya xi ingoo. ²Kó ngo kjoandikon 'niú ja'á, ngat'a ngo ndítsjiej Néná, jatjajen ni ndi'ak'ajmii kó nga je'e, kats'éntíyaá ndijo xi kji'ixtio ngatsjoó, s'e kis'ijñasón ngasoón. ³Kó kui ndítsjiej 'na kamá xikoó nga foa'at'e, kó njño xi yajá tiboá xó xó kamá. ⁴Kó jatsié má jajún xi ndyikondaa kó tibo'andá má kamá xikoó xta xi je jesón. ⁵Kó kui ndítsjiej bī katsoó ínhjiín:

—Ngatá ndakonjín majnú, ngat'a je be an nga Kjisoo xi ndyimindyiséjnú, nda xi akjat'a kroo, ⁶k'iejin tikón, ngat'a je ja'á'yaá, xikó katsó. Jabíjnú'un, kó tsitsíjenjnúu nguindie nínga ik'íjñá yojoo. ⁷Tsá tanguínjnú kó t'íyajnúu xta tsí'e nga je ja'á'yaá nguíjín xta xi je jesón, kó boá t'ínjnú nga kía koejetjónjnú nga konguínjnú nangui Galilea, kía xchajnú kuí. “Ja je kixiyajnú'un.”

⁸Kó s'e kui ínchjiín tsá jatjo ngatsjoó kó katsakjonní kojo 'niú tsja kamaá, tsangá má nga kijítsáyaá kui éntjásiee xta tsí'e Kjisoo. Kó tjienga ndyifítsáyaá xta tsí'e Kjisoo, ⁹Kjisoo jachó nínga síndo kui ínchjiín, kats'éntinde, kó kui ínchjiín kijíkontiñaa, janíkjá sé Kjisoo, s'e kats'éndikón. ¹⁰Kó s'e Kjisoo bí katsó:

—Ngatá ndakonjín majnú, tanguínjnú kó t'íyajnúu éntjásiee nts'ieé án, tsí'e nga koeje nangui Galilea, kó kía skuiena.

Bí ts'én katsáya jajuún ni xi kamá

¹¹Kó tjienga ndyifí ínchjiín, chiboa jajuún kijí naxíndaá, kó katsáyaá já nguitokoo chiná'mii ngayeje ni xi kamá. ¹²Kó kamátikó kui jaá kojo xta xi xchaá, s'e índa tsí'e nga tsie tontiboa koe'eé jajuún, ¹³nga bí katsoó:

—Bí t'ínjnú: “Xta tsí'e Kjisoo je'e nga jñoo kó kats'énceheje yojoo Kjisoo tjienga ndyítsjayojoféjne.” ¹⁴Kó tsi kuínt'ie kuí nií nda xtitjoón, jin xi yajne kó k'uinjne, kó jmí kjoaxti k'uiéjínjnú.

¹⁵Kó kui jajuún iskíjbe toon, s'e kats'én ngayeje ni xi ki'míí. Kui én xí'bi xi ki'míyaá já judioo ngaskande kui níxtin xí'bi.

Kjisoo bí ts'én katsjáxaá xtaa

(Marko 16:14-18; Rka 24:36-49; Juq 20:19-23)

¹⁶Kó boá ts'én nga tiengo xta tsí'e Kjisoo kijí nangui Galilea, nínga tikón k'íjñá xí katsoó Kjisoo, ¹⁷kó kui jaá nga kamábe Kjisoo kats'éndikón, tanga tjin xí jó xi ján íjñaa inímaa. ¹⁸Kó Kjisoo kijíkontiñaa, s'e bí katsoó:

—Je katse'éna xá nga kotixomaa ngayeje ni xi tjin ndi'ak'ajmi jan kojo ni xi tjin t'ananguí. ¹⁹Kó kuí ní, tanguínjnú kó xta tsá'an t'ánjnú ngayeje xta naxínda, tatíndajnú ja'eén Néná xi Námii, Néná xi ndíí, kojo Néná xi Asíén Níxtiin, ²⁰kó takoyajnú nga sa'ínkjatjosón ngayeje ni xi akoyajnú'un, kó án ngatsjé níxtin kotíjñajónjnú'un ngaskande nga kjuie ngasondiee. Boá kji'i.